

KIPKE TAMÁS

LÉLEKTŰR

(nyolcvanas-kilencvenes évek)

TARTALOM

(köszönet és magyarázat)

1. (nem-acél)
2. (görög)
3. (íme)
4. (pohártörés)
5. (téridő)
6. (a szív)
7. (csütörtök)
8. (rejtély)
9. (Aljosa)
10. (a gé)
11. (és jött a doktor)
12. (az írás)
13. (víz)
14. (boldogkor)
15. (Katrín nagymama lett)
16. (dio mio)
17. (tus)
18. (ajándék ez a nap)
19. (balkán balkon)
20. (testvérontás)
21. (édes otthon)
22. (római vakáció)
23. (iskola a határon)
24. (trelleborg)
25. (végjáték)

(köszönet és magyarázat)

A valós személyek és a megtörtént események ezen írások számára kályhaként szolgálnak: arra valók, hogy melegítsenek, és hogy a szerzőnek legyen mitől eltáncolnia. Mindenesetre köszönet mindazoknak, akik egy-egy arcvonásukkal, életük egy-két mozaikdarabjával akaratlanul is - sőt, talán akaratuk ellenére - hozzájárultak a szerző kaleidoszkóp-játékához.

1. (nem-acél)

Nem vagyok acélból, állapítja meg hősrünk, aki valójában inkább antihős, szögezzük ezt le mindjárt az elején, a továbbiakban erre vonatkozóan semminemű reklamációnak nem adhatunk helyt, antihősrünket nevezzük talán Antinak, vagy legyen a jobb hangzás végett, mondjuk, Anatol. Nem vagyok acélból, mondja fájdalmasan Anatol, előző este nagy vitában volt megint a barátaival, a változatlanság kedvéért újra csak politizáltak, taktikák és stratégiák, csontszáraz helyzetelemzések és nemzetmentő endlőzungok röpdöstek az asztal fölött. Jobb lakásviszonyokkal megáldott, kevésbé közép-kelet-európai országokban szalonforradalmároknak neveznék ma is az efféléket, itt legföljebb nappali- vagy hálószaforradalmárokról lehet szó, mely utóbbi kifejezésben senki ne véljen semmiféle utalást látni a barátok különböző intenzitású és különböző gátlásokkal, illetve azok hiányával küszködő szexuális életére. Politizáltak, Anatol valami erkölcsi ellenállásról és morális tökefelhalmozásról beszélt, ajkáról, mint a középkori táblképszenteknek, kanyargott a pátosz, szájában meg közben megcsomósodott a sörízű nyál, *a gyomránál és a farkánál tartják fogva ezek az embert*, vallja Anatol, *az lehet csak szabad, aki meg tudja állni*. Zegzugos hallójáratában ott bolyongnak még tegnapi mondatai, így tehát heveny lelkifurdalást érez, mivel most megint nem állta meg, egy túlkalorizált vacsorát interiorizált éppen, azaz „tett bensővé”, siet magát gyorsan kijavítani, mert emlékezetének sima tükörvízén lebegve elindult felé Teofán atya, hajdanvolt magyartanára, aki mindig óva intett az idegen szavak indokolatlan használatától, hiába, egy bizonyos kultúrморális szint fölött már lelkiismeretfurdalás sincs további lelkifurdalás nélkül. Anatol testének gazdasági bejáratában egymás után tűnt el a mexikói teknősbékalevest követve a székelyhídi sertésmáj, amelyet hasonló nevű barátja emlékére szokott elkölteni, feltoluló emlékekkel körítve, talán ezért kéri tányér helyett mindig tálon az ételt, hogy minden elférjen szépen, két adag vörös, pontosabban halványrózsaszínűre festett sápadt káposzta, aztán egy dupla túróscsusza, majd habkönnyű somlói galuska zárta az étkek époszi enumerációját. A szokásos három „úti vacsorásört” most amolyan kóda gyanánt követte a negyedik, aztán a kávé csersavas keserizét szétszapandó ötödik sör, Anatol kissé kilengeni érezi magát az eszményinek vallott állapotból, igaz, sosem is állapodott meg az ideális életformánál, lengett, lengett inkább folyton, mint az inga. Evett és ivott tehát, mivel vidéki riportúton volt éppen, s az ilyesmi éppúgy együtt jár a riporttal, mint a hajnali kelés, a másodosztályú utazás, a takarékon lobogó figyelem a helyszínen, a sztereotípiákat aláaknázó egy-két valódi kérdés, s a tudat, hogy másnap vagy harmadnap délelőtt a hazafelé imbolygó vonat büfékocsijában, a téma súlyosságától függően három-négy sör mellett, lekeni a riportot, kopffel vagy leaddel, két címmel és belső alcímekkel, tipográfiai utasításokkal egyetemben. S aztán leszáll a vonatról, beburkolózva télvíz idejére tartogatott, agyonviselt száguldó-riporter-kabátjába, s megkérdőjelezhető öniróniával, mint a nagy riporter elindul a szerkesztőségbe, vannak pillanatok, mikor igen jó újságírónak képzei magát. A redakció ajtajában aztán megemeli a munkásmozgalom hőskorát idéző, maga által is érthetetlen okból *andante furioso*nak nevezett sapkáját, és elbődül, „proletárdiktatúra”, vagyis készítse magát a gépíró, mert diktálni fog.

De most még este van, ezt kívánja tőlünk az idő modern kezelése az irodalmi műben, és szerencsére este van különben, azaz objektíve is, és Anatol kesereg, szemét az étterem műanyag álmennyezetére emeli, tekintetében szentágostoni bűnbánat, hogy nincs acélból, mert megintcsak evett és ivott, s tudja már, lévén, hogy olykor előre lát a jövőbe, hogy a többé-kevésbé szokásos estéli futás is elmarad ezúttal. Nem vagyok acélból, tűnődik, de ezt acélosan vállalom, kérlelhetetlenül nézek szembe a saját kérlelhetőségemmel, pillantása lassan alászáll az álmennyezetről, kicsit köröz még a zsúfolt, kékfüstű étteremben, aztán hirtelen

megáll egy asztal fölött. Zümmögő szembogara egy kérlelő tekintet ártatlan virágkelyhére lelt, *ó, izgalom atyja, ne hagyj el*, lustán, kelletőzve döng még egy kicsit, amúgy lassan-csábulóan, másfél-két évtized rutinja ez, *porzunk, porozgatunk, de hátha mégsem nekünk nyílik minden virág*. Mint ahogy most se, még jókor észleli, a tárulni kész kehely, az ágaskodó bibe más porzót remél, hirtelen harsány, hátulról fújó „prosit” sodorja el kishíján, egy szökén kopaszodó, hatalmas német, emelkedő kezében konyakkal teli kétdecis pohár, a tárulkozó virág meg lágyan imbolyog az ígéretes szerelmi szélben, Anatol arcán előjelet vált a mosoly, élvetegből józan bölcsre fordul, és lelkében egy újabb napra győz a házastársi hűség.

Ül a notesza fölött a szobájában, az ágy szélén, előre görnyedve, egy szál törülközővel a testén, olyan lehetek, mint Gandhi, gondolja, felpucéron, szemüveg meg ez a fehér akármi, érzi azonban sörtől és a fentebb már kivonatossan ismerttetett vacsorától duzzadó hasát, s fejében rögtön módosul a hasonlat, *inkább olyan, amilyennek Gandhi álmodta magát éhezésének lidérces éjszakáin, így jó*. Írni akarna, ül és csavargatja a tolla kupakját, egyedül van a kis hotelszobában, rádió és tévé nélkül, az asztalkán egyetlen üveg hamutartó, így egyszerűen nem lehet rendet rakni rajta, amivel pedig otthon könnyedén eltölt egy-két órát, közben belelapoz pár könyvbe, s aztán már otthon is az asszony, a gyerekek meg a kutya, s akkor ugye már tovalebben az ihlet, elodáztatott a betűsorozatvetés mindennapi félsikerélménye. A nagy mű valahogy nehezen alakul, állapítja meg magában némi kaján öncsalással, mintha legalábbis spongyával törölgetné a vért zaklatott homlokáról, *nem, a vérizzadás nem az én műfajom. A keresztrefeszülésről meg régen letettem már, mikor az első képszoget belevertem a mutatóujjamba, sokadik albérletem lakályosítása során, egy kis vérizzadás azért hatásos volna*, de talán éppen az a legnagyobb keresztünk, hogy nem választhatjuk meg a keresztjeinket.

2. (görög)

A nő a recepcióban azt hihette, talán analfabéta, mert vagy fél órán át töprengett a bejelentőlap fölött, kezében olykor megpörgette a tollat, máskor fölemelte pillantását a tenyérnyi papírról, a nő mögé nézett, ahol a szobakulcsok rekeszei sorakoznak, de tekintetének fókuszát valami távoli téridőre állította. Beírta a nevét, Konstantin Anatol, imádta a neveket, a bemutatkozást, előfordult, hogy egy héten belül, rossz lévén az arcmemóriája, ugyanannak az embernek kétszer más-más nevet mondott, az illető azóta is susogja, „vigyázni kell vele, biztosan valami BM-ber”, de aligha lehet szavahihető, gondolta később Anatol, mert azóta se érzi, hogy eléggé vigyáznának vele. Egy mániákus újrakeresztelő nagyvonalú buzgalmával újabb és újabb neveket adott magának és maga körül mindenkinek, egyetlen nagy, titkos szertartással avatta utazásait a mozgólépcsőn, nézte az arcokat, s próbálta ellátni őket az egyetlen igazán megfelelő névvel. A név és az ember összetartozása sokkal lényegibb és misztikusabb ugyanis, mint azt a felületes névadók vélik, az embernek csak egyetlen neve lehet, de ugyanaz az ember azonos-e vajon minden szituációban?, s ha nem, miért ne lehetne mindenkinek percre új neve? Ki is vagy te, Anatol, tűnődött, és most éppen görög szülőket gondolt ki magának, akik a katonai diktatúra vérfürdőjébe fulladtak, őt magát is éppen hogy ki tudta még menekíteni Mariasz, a szomszédasszony, akinek olyan arca volt, mint az őszi szántás. *Szegény Mariasz*, hajolt párálló emlékei fölé Anatol, *a szoknyája alá bújtatott, így lopott át a határon, mint egy kíváncsi harangnyelv, rejtőztem és imbolyogtam a sokrétű ruhák rejtekében, hat éves voltam, szőke és kékszemű, sokak életében én vagyok az egyetlen kékszemű, szőke görög, nehéz, de szép gyermekkorom volt, χαλεπα τα χαλα, mondják távoli őseim márványsima anyanyelvén*, ami szép az nehéz, *mondhatom magam is, aki alapvető szexuálanatómiai*

ismereteimet például az illegalitásban, egy rázkódó teherautón szereztem. Anyja neve, apja neve, már tíz perce ülök e két kérdés fölött, hogyan is nevezzem hát az apámat és anyámat: azért, mert kisgyerekként elszakítottam tőlük, még kell, hogy tudjam a nevüket, nekem ennyi maradt a családomból, amit őriznem kell, mint az áldozatok emlékét hirdető tüzet. Sziderasz és Apuela, ez jó lesz, Sziderasz Konstantin, apa még a keresztnévét viselte elől, és Apuela Konstantin, a görög asszonyok sosem említik többé leánykori vezetéknévüket, ennyi legyen elég, többet tudnia már nem illik egy hazátlannak, a szíve is csak sajogna belé. A „foglal-kozása” rovatba írássék csak az újságíró, a dramaturg már sok volna, ennyi görög együtt gyanús, ehhez már Antigoné kellene a recepcióba, nem egy ilyen posztra némbor, legyen mondjuk Wetterhahn Imréné született Lombos Elvira, aki gyanakszik és ugyanakkor folyton megváltást remél, két házasságából két gyerekkel került ki vesztesen, a másodikat a legutóbbi férj anyja neveli Somogyiszobon, kéthetente láthatás, az ex-férj egy stockholmi bárban zongorázik, Anatol egyetlen pillantással fölmérte a helyzetet, de még perelhet, van esélye, rendezte el magában ezt a dúlt asszonyi sorsot. A nő bizalmatlanul vette át a közel fél óra alatt kitöltött cédulát, bizonytalan pillantásokat vetett a sok idegen névre, születési hely Pireusz, így latin, sőt magyar betűkkel, és nézte hősünk kissé fátyolos szemét, s láthatóan azon tűnődött, vajon tényleg görög-e a pasas, vagy csak szórakozik vele, Anatol meg az antik hősökhöz illő klasszikus nyugalommal arra gondolt, ha a nő netán megszólalna görögül, akkor rezzenéstelen arccal fejére olvassa a Miatyánkot és Eusebius egyházatyától azt a két és fél bekezdést, amelyet a szerzetesi gimnáziumban ebből a gyönyörű nyelvből megtanult. A nőben, látta, lassan elpihent a kételkedés, sőt lelkében tiszta karsztforrásként kezdett buzogni a részvét, sűrűsödő pillantásával tetőtől talpig végigsimogatta a férfit, akinek bejelentőlapján az „állampolgársága” kérdés mellett az állt, hogy hontalan. Anatol látta, hogy győzött, adott egy könnyű visszajelzést, de semmi sematikus reakció, semmi lerohanási kísérlet, ezzel kissé, bár jólesően, meg is lepte a nőt, aki hirtelen azt se tudta, melyik lábára álljon, maradt hát, ahogy volt, bal lábára és bal könyökére nehezede, jobb lába meg térdben derékszögig emelve ütemesen lendült jobbra és balra, jobbra és balra, mint a kasza ősszel az illatos firdoszi mezőn.

3. (íme)

Stílusirányzatom az önkritikai realizmus, derűs önelégültséggel olvasta Anatol a frappánsnak érzett első mondatot az újonnan vásárolt, alkalmasnak ígérkező füzet első oldalán, *ez a legfontosabb, a legelső mondat, amely irányt szab a további gondolatoknak, medret váj az utána ömlő mondatoknak, ez a kulcsa minden műnek*, örömmel nézegette, forgatta hát a megtalált kulcsot, zsebre tenni nem tudván a magára tekert egy szál lepedőbe. Megnyugodott, mint aki sínre tette művét és életét, kicsit meg is borzongatta a sín acélos fémhidege, kiegyenesedett a görnyedt gandhi-pózból, kitakarta magát a fehér frottírból, mint a sebes testű költő, fejébe húzta andante furiosónak nevezett sapkáját, és beállt a zuhany alá, emelt fővel, ahogy látni szeretné magát. Most viszont a rózsát látta, ezt a megfordítva, lefelé nőtt, embert permetező vasvirágot, s gondolatai szerteszét sugároztak a vízzel a zuhanyrózsa minden irányába. Határozatlan kontúrú képek váltogatták egymást a fürdőszoba fehérre meszelt mennyezetén, önmagát látta megsokszorozódva, legkedvesebb vágyálompózaiban, amint megnyilatkozik, vagy távoli ágyak végtelen hőmezőin diadalt arat, a jótékony melegvíz mindenkor lemosta emlékezete felszínéről a vereségek és megszégyenülések hideglelős képeit, ezért is fürdött és zuhanyozott mániákusan, ha tehette, naponta kétszer-háromszor is, testén pergett a víz, lelkének fehér szélesvásznán meg életének sikerfilmje.

A nő, húzódott mosolyra Anatol szorulásos szíve, a nő nevetett, fejét hátravetette, száját nagyra tátotta, Anatol mélyen belelátott, alulról nézhette hibátlan felső fogsorát, enyhén remegő nyelvét, ami kifejezetten erotikus izgalmat ébresztett benne. A nő az ajtónyílásban állt, a keretnek támaszkodva hintázott nevetésében, be-befordulva az irodába, ilyenkor könnyedén a szorosan mellette álló férfihoz simult, kemény, forró, önérzettől duzzadó fenéke volt, mely az élet áramaival járta át Anatol csípőre tett kezének immár kifelé fordított tenyerét. Helga, mondta a nőnek a benzinkút melletti kis presszóban, Helga, nevéssen még, a maga kedvéért átdolgoznám bohózatba az anyám temetését, csak nevéssen!, izgató és ígéretes volt ez a nevetés, ő meg élvezte, hogy megneveteti, kinézett az ajtóból, látta, ketten pusmogtak még a bejárat melletti asztalnál, már fizettek, de az Istennek se akarnak indulni, utolsókat leheli a pulton a kávéfőzőgép, csuklóján viszont indulót zenél már a kvarcóra. Helga nevetéséből már csak az izgató hangokra figyelt, az ígéret egyelőre ígéret marad, de ez a nevetés így sem volt mindennapi, Anatol meg mert volna esküdni, hogy közben megnedvesedett a nő bugyija, majdnem ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy odanyúljon az öléhez, a szoknya alá, s a harisnyanadrágon át is érezze, hogy sikere volt. Végül persze nem nyúlt a szoknya alá, kárpótlásul viszont kifinomította a szimatát egy pillanatra, s bizony határozottan érezte azt az összetéveszthetetlen, enyhén csípős illatot, élesen különválva a könnyű parfüm, az intenzívebb szappan és intimspray szagegyvelegéből, Helga nyújtózott egyet, egy-egy finom rándulás még végigfutott a testén, közben csukódott a bejárat ajtó, a nő dudorászva, könnyű léptekkel elindult leszedni az utolsó asztalt.

Tappogott a zuhanytálcából már-már kiloccsanó, bokáig érő melegvízben, és hirtelen megvilágosodása támadt, mint mikor a mozigépből kifut a film. A műnek róla magáról kell szólnia, az önmagához való viszonyáról és egyéb mindenféle viszonyairól, önkritikusan, az önkritikai realizmus által megkövetelt objektivitással s ugyanakkor pártossággal is. Nézte önmagát, objektíven, ugyanakkor pártosan simogatta kerekedő, szőrös hasát, a sapka ellenzőjéről objektíve csöpögött a víz, ő meg pártosan mégis azt remélte, hogy nem-acélos testén nem fog majd a rozsdá. *Ki vagy te, Anatol?*, fordult magához, s talán a hirtelen fordulat tette vagy a kérdés mélysége, de beleszédült, fogódzó után kapkodott riadtan, szerencséjére a rózsá tövén mindjárt kettőt is talált, élénk kék és piros színekkel megjelölve, segítőkészen simultak görcsösen kapaszkodó kezébe, hogy mentse a menthetőt, mielőtt tussal veszítene e gyötrelmes birkózásban. Egyensúlyát visszanyerve sietős léptekkel hagyta el az iménti tusakodás színhelyét, s ettől mintha újra nekibátorodott volna, *ki vagy te, Anatol?*, fogas kérdés, talán föl lehetne akasztani rá a kabátomat, a kabát még mindig ott hevert az ágyra dobva, ahogy lehámozta magáról a túlfűtött szobába lépve. Állt a sivár szállodai szoba közepén, meztelenül, fején a csöpögő andante furioso sapkával, kezében száguldó-riporter-kabátjával, fogas kérdésektől szorongatva, s egy pillanatra mintha kívülről látta volna magát, fölülről, egy-két emelettel följebb-ről, vagy csak egyszerűen magasabb szempontból, valami szenvtelen szeretettel, íme az ember.

4. (pohártörés)

Látod, ez itt egy összetört konyakospohár, belőle nőttem én, mint fatörzsből gyöngé ága, van-e rosszabb a rossz hasonlatoknál?, de talán a verssor folytatása húzta elő az elejét az agyálománság szürkeségéből, szóval, hogy talán testem is majd ebben süllyed el. *Vannak esélyeim*, mikor Anya nővére kiugrott a hetedikről, a házmaster csak ennyit mondott, „hát ez a vodkásüveg se törhetetlen”, hétágra ivott Anya bátyja is, ebből kifolyólag többet ült mint sétált hosszú életében, *gyerekkorunkban ő volt nekünk az amerikai nagybácsi, akinek furcsamód mi küldtünk rendszeresen csomagot. Ugyan miért vallanék ilyen önkíméletlenül a családuknak*

ereiben keringő alkoholról, ha nem az önfeloldozás kimondatlan igényével, génjeim talán már a századvégen töredezni kezdtek, fönt Sárosban, engesztelhetetlen kocsmai verekedések során, mikor nagyapámban föl-fölbuzgott a nemzeti érzés, én tehát már kissé torzzá pofozott kromoszóma-állománnyal vigyorogtam bele a szülőit végén tátongó bábatenyérbe. Erre a tenyérre máig emlékszem, vagy lehet, hogy keverem őket, a tornatanár, a kihallgatótiszt, a kollégiumi nevelő vagy a vitorlafülű tréner tenyerét, melyek egyaránt igyekeztek fazont adni képem a formálódó vigyorgásnak. Verik az embert, látod, verdesik, magam legföljebb a fejem ütöttem a falba vagy az asztalt vertem, s most itt ez a vérben fürdő konyakospohár.

Látod, ez vár az asztalverőkre, kedves, motyogja a szemben ülő nőnek, akinek valahogy folyton elváltozik az arca: az előbb még mintha Helga, aztán Katrin vagy Dóra, egy nevét vesztett pincérnő a múlt infernójából, majd később elsővé előléptetett felesége egy pillanatra, aztán rövidlejáratú szeretőinek egyik-másika. Véres kezét bámulja, ki-kiles az ujjai között erre a mindig-más-hát-végülis-milyen arcra, de gyakran senkit se lát, csak a műmárvány falburkolat hamis visszereit. Lássuk, mondja a medvének, aki láthatóan közeledik a vérző asztal felé, lássuk a medvét, de csak a mancsát érzi a vállába markolni, aztán hangokat hall a mosdó fölötti fehér fal felől, „majd holnap, mesterem, holnapra mindig kitisztulnak a dolgok”. Hígiros lé csorog a kezéről a sárgásszürke porcelánra, vizezik a vért, homálylik át az agyán, a szorító medvemancssal a vállán is érzékeli még tompán a pilátusi helyzetet, pedig a hang egyre csak dübörgi, mint egy lavina, hogy „holnap, mester, holnap, majd holnap”.

„Mester, Mester”, másnap reggel Margaréta vékony ajkáról lassan rebbent el a szó, szemének kútmélyében szeliddé fáradt szemrehányás tükröződött, ő meg, mintha valami elidegenítő távolságból, nézte a konyhaasztalon nyugvó kezét a sötétvörösfoltos kötéssel. Mikor fölemelte kialvatlan szemét, vérekes istenbáránnya-ártatlanságot látott benne az asszony, és sehogy se értette, hogy a megszokott, indázó szerkesztésű, a hihetőség határán egyensúlyozó történetek újabb darabja helyett csak annyi hagyta el a férfi száját, hogy én ártatlan vagyok ennek az embernek a vérében. Persze, ennél azért bonyolultabb valami az ártatlanság, gondolta órákkal később, estefelé, miközben imbolygott vele hazafelé az autóbusz, tudattalanja serényen dolgozott, hogy bölcselkedéssé szelídjön a szégyenkezés és önutálat hányingerszerű rohamait. *Ártatlannak lenni annyit tesz, mint magunkra venni a világ összes terheit, és eldobni minden ellensúlyt*, finomkodó filoszlelke remélte, hogy pontosan idézi Simone Weil mondatát, mert idézni csak pontosan, szépen, hiszen a kultúra végül is egymásra rétegződő szavak és szövegek, ha úgy vesszük, idézetek palája, amit az ember életének mozgásai és nyomásai préselnek. Mielőtt elkalandozott volna gondolatainak magasnövésű erdejében, visszazökkentették a saját szavai, hogy nyomás és prés, odalett a szellem szabadsága, rögeszmésen nyaggatta magát újra, hogy miféle nyomások és prések súlyát csökkenti bensejében a sör és a konyak felhajtóereje, s szorongva érzekelte agyában az amnéziák jókora tömbjeit. Nem tudta, tegnap hogyan került megint haza, mit gondolt, mit mondott, mit csinált az emlékezetéből örökre kiesett idődarabokban, amiről később esetleg mások mesélnek majd, hogyan járatta le magát újból, mint néhány éve is, mikor egy zsúfolt eszpresszó hölgyvendégeit invitálta fennhangon maga alá, pillanatok alatt vetkőzve ki önmagából és alsóruháiból. *Szóval csak semmi ártatlankodás*, intette magát, s ezzel is mintha lépett volna egyet fölfelé, visszakapaszkodván megszokott erkölcsi magaslatára, bár kezét szorította még az erősen meghúzott új kötés, gyomrát meg a gépirónő megértő mosolya, miközben lecserélte az átvérzett gézt, másik kezében ott volt már az elegánsan csomagolt, ilyen alkalmakra nyíló obligátvirág, szíve közepében meg a sok próbát kiállt remény, hogy Margaréta erőltetett mosollyal vázába rakja szépen, bár a színes szalagot elteszi majd a többi ilyen szalag mellé, a tegnapról és a hasonló esetekről még egy ideig egyikük sem beszél, s hogy ez a csodaszámba nem menő csoda se tart három napnál tovább.

5. (téridő)

Ment az utcán, pontosabban mintha nem is ő menne, inkább csak megtörtént volna vele a menés, mintha egy mozgó járda vitte volna. A presszó előtt leszállt, betérve beleivódott egy konyak, a szomszédos papírboltban hozzá szegődött egy notesz, *notesz ent úristen*, csinálódott bensejében egy gyengécske szójáték, s már vitte is tovább a járda. A mozi előtt egyet-kettőt hátralépett, *maradj még!*, mondván az édes pillanatnak, a reklámozott film némely képein hatalmas női idomok tömegvonzása kerítette hatalmába, de tényleg csak egy-két pillanatra, aztán futott is tovább vele az idő és a járda, és mellette a tér, *tér-idő-járda*, tűnődött, szerényen tovább gondolva Einsteint a posta előtti balkanyarban. Futott mellette tovább, menetirányának hátrafelé a nagyvárosi utca képe, milyen bonyolultan relatívek is a mozgások, Rózsadomb cukrászda, vas-edény bolt, könyvüzlet, Anatol itt dacosan balra fordította a fejét, ez most nem történés, ezt szigorú elhatározással mindig maga cselekszi. Sokrétű lelkének legmélyén igazi, jó írónak tudván magát, alig titkolt irigységgel, olykor némi dacos felsőbbrendű közönnyel viseltetik azon pályatársak és műveik iránt, akiket szűkös gesztusaival már fölkarolt a könyvkiadás. Suhant tovább, kiadatlan összes műveit ringatva csont-bőr-kötésű önmagában, a túlsó part homályából szálkásan rajzolódott ki a Paksi Halászcserda, hajdani vegetatív örömök emléke rohant végig Anatol testén, de a járda továbblépett vele a tegnapi korcsmán, az értelemig, sőt tovább. Ez éppen akkor gondolódott benne, amikor a templom előtt mintha lassított volna kissé a járda. A homlokzatról egy sikeres szerecsenmosdatás eredményeképpen újra köcszínű kőszobrok bámultak az utca utasaira, örömmel látták viszont Anatolt is, aki egy barátságos, de bizonytalan rendeltetésű intéssel átbillent a templom küszöbén. Az előcsarnokból visszanezve figyelte még egy kicsit a járdák és az úttest kényszermozgását, értetlenül állt szemben a látvánnyal, állt, bámult és értetlenkedett, s bizonyosan érezte, tudta, hogy ez most megint nem történés. Én állok és én nézek, állapította meg örömmel és öntudatosan, s talán egy kissé hangosan is, mert a könyv- és kegyesváros néni fölkapta a fejét. Anatol erre, szokásához híven, zavarában némi zavart mimelt, szeme végigfutott az olcsó kegytárgyakon és a Szűzanya legújabb földi megjelenéseiről beszámoló sikerkönyvek címlapján, aztán belépett a félhomályos csöndbe.

A templomfalak évszázados karéjában valahogy mindig megfurcsásodik a tér és az idő, különféle gyerekkori emléktemplomok alakítják a maguk képére és hangulatára a konkrét építészeti valóságot. Májusi túlédés liliumillattal telik meg a novemberi virágtalan gyertyaszag, behajlítatlan térdét megint nyomja az oltárlépcső márványhidege, „oltalmaz-alá-futunk-Istennek-Szent-Anyja”, *csak indulhatnánk már a sekrestyébe, ma én hozom a füstölőt*, az ember évtizedek múlva is újra belemerül az akkori tömjénfüstbe és az imádkozók enyhén kántáló hitébe. *Hol is kezdeném*, tűnődött Anatol, a szombat esti iskolai közös áhítatok templomában találva magát: az áldoztatórács két végénél, hátul a fülkékben és a mellékoltároknál egy-egy kuporgó barát. Előttük hosszú sorokban állnak a gyónásra várók, izzad a tenyere, úgy érzi, forróvörös arca világít a félhomályban, szégyellt, alig-alig bevallható bűnök égetik, pedig tudja, hogy a pap sosem néz föl, a hangjáról nemigen ismerheti fel, s azt is tudja, a többiek is ilyesmiket gyónnak, lehet, hogy nem is a pap előtt szégyenkeznek igazán. *Hol is kezdeném most*, tűnődött Anatol, *ha most elkezdéném?*, *akárhonnan is, ha túljutnék a sablonokon, úgyis mindenre sor kerülne, mint otthon, a gyónatóasztalnál, ahol évek óta gyakorlom a vallomástételt*, Anatol most nagyzott kicsit, s egyet lódított is bűnös szívében, *gyakran éppúgy előszíntelenedve és elgyávulva, mint korábban előszóban gyónva. Jó ideje már otthon gyónok többnyire, ide a feloldozásért jövök, Teofán atya hogy meglepődik majd, ha a kezébe nyomok*

egy vaskos kötetet, „a gyónásom, atyám”, erősen fogadom majd, hogy többé nem vétkezem, s kerülöm a bűnalkalmakat, amennyiben rajtam áll, és kérek feloldozást, de ez még messze van, a könyv csak félig kész, ha most feloldozna, dehogy írnám tovább...

Gyóni Tamás, villant át agyán egy név, egy alak, aki valamennyire rá hasonlítana, akinek képében és nevében újrafogalmazhatná magát, talán ő lesz, vagy lehetne a könyv további fejezeteinek Anatolja, talán... Kissé elszégyellte magát, hogy műhelygondjaival traktálja az Istent, *de hát egyebem sincs, ez vagyok én, vagyis a hitem és lelkem ügye ez is*, gondolta kishíján, de ezt a gondolatot még idejében elvetette, mert ez már-már felmentés volna, valami, elsietett és méltatlan önfeloldozás.

Míg nem figyelt oda, a templom visszanyerte eredeti formáját, hiába, csak a megfeszített figyelem képes tartósan megváltoztatni bármit is, újból a Mártírok úti templom csöndjében találta magát, türelemmel megvárta (két perc, tíz vagy negyven, ki tudja ebben a relatív téridőben), míg egész benseje megtelik nyugalommal és önbizalommal, még egyszer körülnézett, aztán elmosolyodott, vagyis valami fanyar grimaszt vágott, és elbúcsúzott. Kezét ökölbe szorította, a feje fölé emelte, és odaintett vele a sötétbe, nagyjából a tabernákulum irányába, ahogy föltöltődött egy kis erővel és optimizmussal, rögtön erkölcsi kötelességének érezte mások biztatását, *tarts ki, Uram, nem lesz semmi baj*. Sajátságos kapcsolat ez az övék, amit csak Anatol elmondása alapján lehet jellemezni, mivel Isten erről is, mint annyi másról, szemérmesen hallgat, amolyan száraz férfibarátság sok-sok iróniával, semmi lelkizés, semmi finomkodás, *érzelmeikről nem beszélünk, a kölcsönös szimpátia meg amúgy is tudott*.

6. (a szív)

Visszhangzó, üres táncterem a szívem, mondta magában Anatol, és rögtön tudta, hogy a továbbiakban a nőkre gondol majd, nő, sóhajtott, és a tövekre gondolt, ezúttal a szavakéra, hogy mondjuk a lovak mintájára miért nem úgy szól itt a többszám, hogy nő-növek. Mennyivel kifejezőbb volna, hiszen a nők, az összes nők mindahányan szárbaszökkenésükkel tulajdonképpen az ő növekedését mozdították elő, illetve, visszaulva a szárbaszökkenésre, előre-hátra, föl-le, s a túrás, lökés és verébhajsza összes kámaszutrai irányába. A nők, gondolta, és érzékeny lelkének szemhatárán megint feljött Dóra, s utána a többiek, mint a Vénuszt követve a többi bolygó, és érezte Anatolban a benne lévő kívülálló, hogy valószínűleg újra kezdődik a hosszú, líraivá züllesztett névsorolvasás, a testtájak finom virágnyelvvel illetése, amiről kérlelhetetlen ízlésű barátja oly elmarasztalóan tudott szólni, mondván, hogy kár az életet irodalommal alacsonyítani. Lackó ezzel persze mintha azt is mondta volna, hogy „neked”, s Anatol maga is elismerte, lehet ebben valami igazság, hiszen mind gyakrabban kellett érzékelje tehetsége határának széles piros sávját lelkének atlaszán. Élete hánytatott korszakaiban, ahogy viszonzyszüneteit nevezte, a magányos farkas szerepében mutatta magát, a konfekciót csak ruházatában viselte el, különösen kedvelte a Vörös Októbert, magányát illetően azonban ragaszkodott hozzá, hogy kényelmes és testre szabott legyen. Az itt-ott fölszedett nők általában hamar elhagyták, olykor menekülve, akik mégsem, azokat ő marta el magányos farkasvicsorgásaival, így aztán helyreállt a hiány, s ő újra ballagott presszóról presszóra, vendéglőről vendéglőre, mindenütt fenékgig ürítve a sör és a magány keserű poharát, élvezte az ízt mindkettőnek. Csettintett a nagyobb kortyok után, szólt a zongora, hullámozott a dallam és a színvonal, nézelődött, andalodott és kortyolgatott, aztán egyszer csak írni kezdett. Átszellemült arccal, tétovává szelídített mozdulatokkal tudott ilyenkor a zsebébe nyúlni a tollért és a noteszért, az első szavak még lassan, aztán a többiek egyre sebesebben hagyták el a tollát, a harmadik sör és az ötödik lap után révetegen elnézett az üvegek fölé, s a már koráb-

ban kiszemelt nő feje mellett szemével megcélózta a tapéta egy bizonyos mintáját. Körülrajzolta, metsző élű pillantásával szinte körbevágta a nőt, kiszakítva a környezetéből, és áthelyezte őt a notesz lapjain teremtdő másik, talán valamivel jobb világba, ahol ritkábban üt félre a zongorista és forrón hozza a kávé egy előzőkeny pincér. Mire a negyedik üveg aljára ér, a nő már bizonyosan tudja, hogy szerepe lehet valaminek, egy versnek, sőt esetleg egy novellának a világrajöttében, ami még a félanalfabétákat is meghatja, Anatol az anyai ösztönt így megcsiklandozva a leghidegebb nőkben is melegséget ébresztett maga iránt.

Hát így vagyunk, szokta mondani magában, palócosan, mint Kassák, lebegtetve agyának szívéhez fogható tágasságában a kétértelművé artikulált szót, s érzi közben mindenkor a különbség fölötti magasabb egységet a vagyok és a vágyok között, mert a létezés elemi és elragadó élményével ajándékozta meg mindig a vágy föltámadása, amely a hosszú évek során vallásos meggyőződését is tovább mélyítette. Belehalt, legalábbis úgy érezte, minden boldog szeretkezésbe, aztán elnyúlt a lepedő foltosfehér ravatalán, s a paplan úgy nehezedett rá, mint a koporsófödél, a lelke, ki tudja, elszállt-e ilyenkor, vagy csak lebegett összetöppedve a test valamely kiürült zugában, mindenesetre csönd volt és semmi, aztán nagysokára mintha érzékelné kezdene újra, előbb talán csak a takaró súlyát, majd a lepedő ráncait is, később némi melegséget testközéptájon, s aztán mozdul a paplan, mint amit szárny emel, *hát mégiscsak van feltámadás!* Persze azért bonyolultabb ez az egész, fűzi hozzá magában rendszerint, árnyalásra törekvő szellemét szóhoz jutni hagyván, hiszen mestersége volna az árnyalás. Tekintete az imbolygó autóbusz ablaküvegén, nézte magát, halványan tükröződő arcát az árnyalás igyekezetében, s a háttérben a várost a koraesti fényben, egyiktől sem volt igazán elragadtatva, s ettől úgy érezte, megteremtődött az elfogulatlan szemlélődéshez, a gazdag árnyaláshoz feltétlen szükséges távolság. A város, meglepetésére, gyorsabban változott az ablakkeretben, mint a busz haladása ezt indokolta volna, Anatol el is bizonytalanodott kissé, hátha mégsem érte el még a szemlélődő szükséges kívül- és felülállását, mert valószínűtlenségükben is konkrét és ismerős képek úsztak át egymásba az ablaküvegen. *Lehet, hogy ez az igazi elfogulatlanság, hogy fölismerjük az elfogulatlanság lehetetlenségét?*, kérdezte Anatol-ban az egyre inkább belemerülő kívülálló, át-átcsaptak már feje fölött az emlékezet hullámai, egyre csak merült valami mélységes mélybe, mint a múltnak kútja, de a pontosság kedvéért inkább azt a folyót kellene említsük, amelybe nem léphetünk bele kétszer.

„Leszáll?“, lázas éjszaka hajnalodik az ablaküvegen talán húsz év előtről a New Yorkká stilizált város fölött, baktat hazafelé az ágyrajárás boldog korában, a harminc körüli pincérnők kézzől kézre adják, mint a stafétabotot, „leszáll?“, a nyomatékos, tagolt kérdés sehogy se illett a varázslatos hajnalhoz, szétfoszlott a kép, csak a naturalisztikus városszéli táj látványa maradt az ablaküvegen, meg Anatol arca, amely pillanatok alatt visszaöregedett, a leszállni akaró harminc körüli nő szemében semmi se villant, amikor bizonyára kissé bambán az arcába nézett. *Így múlik a dicsőséged, világ*, kiáltotta magában Anatol, egy fintort vágott, mire a nő könnyen elnevette magát, s a férfinak egyszerre megmozdult valami a pulóvere alatt, a szíve sebesebben kezdett verdesni, de ez csak a szív, ez már kevés, övön alul minden rezzenetlen.

7. (csütörtök)

Margaréta, Margaréta, hová lettél a gomblukamból, tűnődött Anatol ritkán viselt zakója hajtókáján matatva, majd a szövet alatt az ingen át masszírozni kezdte a szív tájékát, *főlérsz egy túlélte infarktussal*. Reggel volt, október, hirtelen eszébe jutott az a hat évvel ezelőtti nap, amit magában kidobós csütörtöknek nevezett el, s bensejében érezte lassan szétáradni a túlélők szolid büszkeségét és optimizmusát.

Tíz óra volt, az előbb ütötte el bent az ingaóra, mintha csak kiszámolta volna, K.O., becsukta maga mögött az ajtót, kicsit még ütésrészen körülnézett, fogta a kilincset és próbálta összeszedni magát. Nyirkos, enyhén ködös este volt, de ő stílszerűen azért csillagokat látott, jobban odafigyelve azonban az állásukat nem ítélte igazán kedvezőnek, a lakáskulcsot némi habozás után zsebrerakta, hiszen előbb-utóbb vissza kell jönnie a holmijáért, de erre most nem akart gondolni, semmire se akart gondolni. Kába volt, mintha valami hányinger-félét is érzett volna, de aztán megrázta magát, elengedte a kilincset, gépiesen visszaköszönt valakinek, és elindult. „Most jössz?”, kérdezte Bilkei, a kocsmáros, akihez hazafelé be-betért egy sörre vagy egy felesre, *nem, most megyek*, válaszolta, és az így volt igaz, belebámult a sörébe, kért mellé egy vodkát gyorsítónak, „ne haragudj, félkor zárunk”, és kezdte magát szoktatni a gondolat-hoz, hogy a lakás, ahol nyolc évig lakott, már nem az otthona. A hirtelen rátört otthontalanság tériszonyában újra érezte a sok régi veszteséget, azt is, hogy Margaréta legalább másfél éve már nem a felesége, ha lassan, ha nem is könnyen, de igyekezett bölcsen alkalmazkodni ahhoz a helyzethez is, okosan cserélgette a pályán lévő szeretőit mint egy körültekintő kosárlabda-edző, elfogadta a megváltoztathatatlanak látszót, és új módon vallott érzelmeiről az asszonynak, *úgy szeretlek, mint a húgomat, legfeljebb néha egy kis vérfertőzés*. Persze ritkák, egyre ritkábbak voltak az ilyen próbálkozások, de legalább a lehetőség megvolt, vagy az illúziója, szóval még több-kevesebb önáltatással úgy tűnhetett, mintha. Hónapok óta duruzsolta már Margaréta, hogy költözzön el, próbálják meg külön, hátha hiányzanak majd egymásnak, hátha a távolság, de Anatolnak a távolságról csak az áthatolhatatlan üveggolyó jutott eszébe, és szentül hitte, hogy az ő műfaja legjobb esetben is a jelenlét, és semmiképp sem a hiány. Mikor belépett az ajtón, és látta összecsomagolva a holmiját a két kofferba és három sportszatyorba, olyan gyomorszájütést érzett, mint kölyökkora egyetlen boksza-edzésén, még eszébe jutott, hogy talán vissza kéne ütni, de rögtön érezte, hogy aki ezen gondolkodik, az jobb, ha kilép a ringből. Állt, látta a földig érő tükörben, hogy milyen hülyén néz, és nem tudott megszólalni, ami vele legfőljebb hétévenként fordul elő, amikor éppen a beszélősejtek cserélődnek. Mintha órákig álltak volna ott egymással szemben a szoba ritka levegőjében, Margaréta szája pengeélesre összezárva, arca átláthatlan, mint a meszelt tűzfal, és egyetlen szót préselt ki hangonként magából, azt, hogy csütörtök. Anatolban talán csak most tudatosodott teljesen a bőrdöng és szatyrok végérvényes jelentése, ez volt az a szó, amelyet nem ejtettek ki kapcsolatuk kilenc éve alatt, közös megegyezés alapján, mindig csetvergnek, Donnerstagnak, Thursdaynek vagy giovedìnek nevezték a hét negyedik napját, mert a csütörtök az utolsó szó lesz kettejük között. Ezt megismerkedésük tapogatózó éjszakáján határozták el lent a vízivárosi Duna-parton, szerda volt, Anatol nem szerette a dramatizált búcsú-jeleneteket, és nem tudta, mit hoz a holnap. Most se tudta ezt, mikor elbúcsúzott Bilkeitől, „ne haragudj, háromnegyed elmúlt”, vállán az oldaltáska, zsebében az érvényét veszített lakáskulcs és százhetvenhárom forint, szállodára de még italra is kevés, talán valami vonatra-oda-vissza elég lesz a félárú igazolvánnyal kiegészítve. A pályaudvari üvegcsarnok visszhangzó szirénhangjai expresszvonatot ígértek Szófiából, Anatol kétségbeesésében is a szerencse fiának érezte magát egy pillanatra, hogy éppen most ért ide, eljátszott a gondolattal, hogy Ljubka leszáll a vonatról, hajában balkáni éjszakáik sűrű illatával, „Itt vársz? Mióta?”, kérdezi lekottázhatatlan hanghordozásával, ő meg fojtottan annyit válaszol csak, hogy évek óta. Ljubka persze nem jött, Anatol abbahagyta az önkielégítő játszadozást a gondolattal, eszébe jutott Pali bácsi, a szexuális levelező egyik standard válasza, „az önkielégítés, ha büntudattal jár, akkor káros”, neki meg volt némi büntudata Ljubka miatt, hiszen mostanáig képtelen volt eldönteni, tönkrement házasságának oka vagy okozata volt mindaz, amit ez az asszony jelentett neki. Jegyet váltott a negyed kettes személyre Ceglédig és vissza, *legalább lenne vonat Beloianiszba*, sóhajtott hirtelen, aztán majdnem elröhögte magát, megörült, hogy életösztöne nem hagyja azért egészen elmerülni, görögözött egy kicsit, vagyis játszogatta

megszokott életjátékát, újabb kalandos történeteket gondolt ki görög menekült szüleiről a váróterem hideg, büdös sötétjében, közben talán el is aludt, mert arra riadt föl, hogy három részeg cigány veri a szendvicsautomatát. Vonaton alszom, mint Molnár Ferenc, jutott eszébe később, már a gőzfürdőben, nyelve a forró kamillaillatot, nem feledve persze a különbségeket sem, hogy őt nem szabadjegyes hálókocsiban ébresztette az udvarias kalauz, hogy átszálljon az ellenvonatra. A nyirkos fapadra terített kötényén gubbasztva nagyon meztelenek és kiszolgáltatottnak érezte magát, az önsajnálat savanykás hányásízével a szájában, hiába ázott saját levében vagy az ilyenkor még tiszta vízben, elmaradt a remélt hatás, semmi, csak az ólmos egykedvűség, még az se zaklatta föl, mikor lelepleződve rajtakapta magát, hogy valami örömforrás után kutat a testén a kabin sötétjében. Várta a buszt, hogy átvigye a hídon, közben fölnézett a hegyoldalra, ahol Gellért állt, biztosabb lábakon, mint ő érezte magát, *persze, neki könnyű, túl van már a nehezén, jó volna valahogy kiutazni az életből*, gondolta minden különösebb érzelmi kilengés nélkül, de a busz csak az Egyetem presszóig vitte.

Mintha nem is telt volna el hat év, hirtelen úgy érezte, ugyanazzal a minden töltés nélküli tekintettel bámulja meg a pultosnő szoknyafeszítő combját és tomporát, *tompora mutantur*, már régóta ismerősként köszönti, tudja a nevét, pár hónapja, mint két komoly felnőtt mutogatták egymásnak a gyerekeikről készült születésnapi fényképeket, mintha nem is telt volna el hat év, vagy talán már harminc is. „Milyen elegáns ma, szerkesztő úr”, mondja Maya, *tudja, sajtóértekezlet*, feleli szórakozottan Anatol, *csütörtök van*.

8. (rejtély)

Micike teljesen ősz volt, törékeny, harminchat kiló, buzgón járt templomba és sűrűn zsidózott, amit különösen nehezen viselt Buendia, kilencedik unokájának szeretőből idővel férjje előlépett élettársa, aki egy rejtély volt az öregasszony szemében. Évek óta együtt laktak már a Szent István-park Rózsadombra néző, jócskán lerobbant többszobás úrilakásában, az első időkben Micike botránkozó tiltakozása ellenére, később aztán a szentségi házasság és a két kislány megkeresztelése nagyban enyhítette szembenállását, de balsejtelmeitől így sem tudott szabadulni. Sehogy se értette, miért éppen ezen a férfin, sőt akkor még szinte pelyhes állú fiatalemberen akadt meg Estella szeme, ezen, aki meg sem próbált magyarázkodni az első itt töltött éjszaka után, hanem valami tisztelettudó, de határozott fensőbbiséggel ült le a közös reggelihez. Már ekkor átvette a hatalmat a lányszoba és a közös helyiségek, Estella szíve és egész teste fölött, de Micikének be kellett ismernie, hogy még az ő hosszas, magányos tünődéseit is a befolyása alá vonta. Buendiával a nyugalanság és a titokzatosság költözött a házba, az események hol fölgyorsultak, máskor kicsit talán lefékeződtek, de minden, a legapróbb és leghétköznapiabb dolgok is elveszítették egyértelműségüket. Mikor először hosszabb időre eltűnt a férfi, a jelekből ítélve Micike azt hitte, behívták katonának, látta is az egyenruháját egy alkalommal az előszobában, jól megnézte, se rangjelzés, se karpaszomány, de mikor kérdezősködni kezdett, Estella azt válaszolta, „mindenki úgy tudja, hogy behívták katonának, mondjuk mi is ezt”, hát ez azért mégis furcsa, persze az se kevésbé, hogy egy alkalommal egy szakasztott ugyanolyan, éppúgy rangjelzés és paszomány nélküli egyenruhát viselő férfi azzal állított be, hogy ő az ezredes úr tisztiszolgája. Buendia, mikor egyszer valahogy rákérdezett az öregasszony, csak annyit mondott, hogy ne lepődjön meg semmin, és ne nagyon kérdezzessen, abból nem lehet baj, hát ha ezt megnyugtatósnak szánta, akkor bizony nem járt sikerrel, mert hogy is lehetne ilyen bizonytalanságok közepette nyugodtan élni, nem kérdezni, semmin meg nem lepődni. Az embernek mégiscsak tudnia kell, kivel él egy fedél alatt, mi ez a sok jövés-menés, végtére is nemcsak Estella nagyanyja, akit hatévesen

bíztak rá a szülei, mikor elmentek Dél-Amerikába, „kicsit elhúzódik ez a szolgálati út, hiszen tíz-tizenegy hónapról volt csak szó, no de mindegy”, nemcsak Estella nagynyja, hanem egyelőre még a főbélő is ő, és mit mond majd, ha egyszer megkérdezi a házmester, vagy netán az IKV-tól valaki, hogy „nagyságos asszonyom”, vagy „Gebauer néni”, mi történik maguknál? Buendia erre azt válaszolta, hogy nem fogják megkérdezni, ezt olyan különös hangsúllyal mondta, és tényleg, senki nem kérdezett semmit, a házmester még előzékenyebben köszön, mint eddig, pedig lehetetlen, hogy nem vettek észre semmit. Az ezredesi rangot Micike sehogy se értette, hiszen egy huszonhat éves férfi legfeljebb kapitány lehet, Micike ismerte ezeket a katonai dolgokat, bátyja szegény, Isten nyugtassa, a tengerészlovasság tábornokának egyik szárnysegédje volt, és a ranglétrán fölfelé ma sem lehet szaladni, ez, legalább ez, úgy van még most is, mint régen. Az még rendben lett volna, hogy sok hasonló korú fiatal férfi járt föl Buendiaékhoz, bort ittak, politizáltak és ütötték az írógépet, de amikor az a magas szőke, akit később ugyancsak ezredesként kerestek itt telefonon, szelíden arra kérte, hogy ne szidja a zsidókat, ma azok is a szabadságért harcolnak, az már kicsit sok volt. Ő ötvenhét éve él itt az Új-Lipótvárosban, neki erről ne magyarázzanak, ha gyerekként is, de emlékszik még a kommünre is, és akárhogy csűrjük-csavarjuk, Jézus urunkat is ők feszítették meg. „De ugye nem az én anyám?”, kérdezte hirtelen az egyik, egy kerekedő arcú szemüveges, „és akkor mégis miért rajta kellett ezt megtorolni, és miért kell még ezért is nekem vezekelnem?”, a hangjában valami fojtott feszültség vibrált, mikor elmentek, Estella azt mondta róla, hogy görög származású, az anyja zsidó volt, és Bergen-Belsenben ölték meg. „Tetszik tudni, füstbe ment”, mondta az Anatol nevű fiatalember legközelebb, mikor Micike bocsánatot próbált kérni, ha netán megbántotta volna, hiszen ő nem személy szerint, hanem csak úgy általában, ugye, mert szóval itt az Új-Lipótvárosban azért még mások az emberek, mint esetleg Görögországban, és, de a szemüveges, aki szintén ezredes volt, mint később kiderült, a tapintatlanság látszatát is vállalva félbeszakította mentegetőzését, „füstbe ment, és én azóta gyűlölöm a füstöt és a dohányzást”, mondta, és ettől olyan végtelenül szimpatikus lett és bizalomgerjesztő, hogy Micikében fölmerült a gondolat, egyszer tőle kér majd magyarázatot erre a sok érthetlenségre. Mert hát sehogy sincs rendjén, hogy egy ezredes, mint Buendia, még ha fiatal is, ilyen keveset keressen, hogy a hónap vége felé több napon át eszik az erdélyi gazdagfőzeléket, a mindenféle maradékokból összefőzött gezemicét, amihez Buendia bizarr meséi jelentik a feltétet, a lányok mindenesetre, akiket Fügének és Datolyának nevezett az apjuk, csillogó szemmel kanalazzák. „Ivánkám, mi az a konspiráció?”, kérdezte egy alkalommal Micike Buendiát, akit következetesen a keresztségben kapott nevén szólított, belehallgatva egy Anatollal folytatott beszélgetésbe, s ekkor értette meg végre a válaszból, hogy Buendia azért hord újságot hajnalonként, hogy elterelje a figyelmet igazi hivatásáról, azért élnek ilyen szerényen, nehogy bárki is gyanút fogjon, Elmer tanítói állást vállalt, Anatol technikusként dolgozik egy építkezésen, ez egy titkos hadsereg, amelyről addig senki se szerezhet tudomást, míg ki nem robban a harc. Micike egyre inkább el kellett higgye a konspirációt meg a titkos hadsereget, gyötörte is a szorongás, mi lesz, milyen harc, hol állnak majd a kommunisták, hol a zsidók, hogy ő visszakaphatja-e legalább a szadai birtokait, de erről nem tájékoztatták, egyáltalán semmiről se tájékoztatták, csak nagy nehezen tudott kiszedni belőlük ezt-azt, pedig ők tényleg nagyon sokat tudhattak. Mindig tudták például a híreket, már jóval előbb, mint a rádió bemondta, gyakran jött ez a Szentistványi kapitány vagy őrnagy, ez a bajuszos, snájdig fekete fiatalember, ő volt a legszimpatikusabb, úgy mutatkozott be, hogy „Szentistványi István, csókolom a kezét a méltóságos asszonynak, az édesatyám még báró volt”, ez lehetett a titkos futár, mert ő hozta a híreket, amit aztán egy-két nap múlva bemondott a rádió vagy a szabadeurópa, ő is konspirált, de Micikének azért annyit sikerült kiderítenie, egyszer kiesett a kabátjából egy igazolvány, hogy valami MTI nevű gyárban vagy vállalatnál soförként álcázza magát. „Ádám atya is itt van már?”, kérdezte Buendia hazatérve

éppen egy illegális útvjáról, „hát pap az a sovány, megnyerő arcú fiatalember?“, Micike szívében szállást vett az öröm, mégiscsak jó ügyért harcolnak, komoly hadsereg ez, ha titkos is, hiszen papjuk is van, alig tudták lebeszélni gyónási szándékáról, csak a végső érv hatott, hogy az atya nem hozott magával lila stólát, ami nélkül ha érvényes is, de nem ildomos. Különben is megérkezett egy köpcös, fekete hajú férfi, zászlósnak szólították a többiek, és szétszította a pisztolyokat, Buendíának és Szentistványi kapitánynak egyenruhát is adott, „a többiek, ugye, civilben, Ádám atya is, de ezen még gondolkodni kéne“, a komolyarcú Ádám atya erre széttárta a karját, „te vagy az asszisztens, kérlek, ezt dönts el te“. „Hogyhogy asszisztens?“, kérdezte érdeklődően Micike, Buendia rögtön kész volt a válasszal, az ugyanaz, mint a szárnysegéd, aztán valami hosszú szöveg fölolvadásába kezdett, amit az éjjel írt, Micike reggel megleste a címét, Haditanács, úgy hangzott, mint valami novella, de bizonyára csak a konspiráció érdekében, „tehát holnap, tizenhat órákor“, búcsúztak a vendégek.

Átlagos koranyári napként indult a holnap, Estella szöszmötölt a gyerekek körül, Buendia a szokásos egykedvű arcával érkezett haza reggel az újságkihordásból, kötélidegei lehetnek, gondolta Micike szorongásai közepette, és most már képes volt bevallani magának, hogy ha nem is szereti, de tiszteli ezt a férfit, fölnéz rá. Buendia kopogott egy keveset az írógépén, humorizált a honoráriumát hozó pénzespostással, valami cikke jelent meg egy újságban, Micike csodálta, milyen leleményesen tudja rejtegetni igazi énjét és hivatását az újságkihordás és írogatás mögött, „ha tudná ez a postás, kivel nevetgél“, legfeljebb annyi utalt az elkövetkező eseményekre, hogy a férfi néhányszor elővette, nézegette és meg-megtapogatta a pisztolyt, aztán visszatette az asztalfiókba. Néhány perc lehetett még hátra, a mindig sietős ingaóra már ütni kezdett, Buendia egy sokat tapasztalt katona nyugalmaival ült a karosszékekben, már egyenruhát viselt, oldalán a pisztoly, lába az íróasztalon, a lemezjátszóról kubai forradalmi dalok szóltak, simogatta a szakállát és szivarfüstkarikákat pöfékelt, a tükörbe pillantva úgy látta, hasonlít valamelyest Castróra és ez meglelégedéssel töltötte el, mikor megcsörrent a telefon. „Valami Zsidovics“, dehogyis, Zsigovits, a zászlós, tudja, a szárnysegéd, magyarázta Buendia, miközben átvette a kagylót Micike remegő kezéből, „rendben, szóval pontosan két perc múlva, óra indul“, és karóráján benyomta a stopper gombját. Lassan az ablakhoz sétált, elhúzta a függönyt és várt, aztán kintről éles vezényszó hallatszott, „csapó“, és eldördült az első lövés, amit hosszabb rövidebb géppisztolysorozatok követtek, Buendia kinyitotta az ablakot, lekiabált az utcán harcolóknak és lőtt. „Elkezdődött“, hebegte Micike, riadt szemén Buendia úgy látta, kishíján összepisili magát a rémülettől, semmi pánik, próbálta megnyugtani, de az öregasszony csak arra tudott gondolni, hogy mégis ki kellett volna erőszakolnia, hogy Ádám atya meggyóntassa, de most már késő bánat, bár az őszinte bűnbánat sosem késő, jutott eszébe, és összekulcsolta a kezét. Buendia határozott nyugalommal tárcsázott, rövid utasításokat adott, és várta a további hívásokat, kint hol élénkült, hol lanyhult valamelyest a lövöldözés, érthetetlen vezényszavak recsegték valami megafonból. Anatol telefonált, hogy úton van idefelé, aztán meg Elmer ezredes jelentkezett, az EMKE-aluljáróból ordított, hogy hadbíróság elé állíttatja Zsigovitsot, mert két perccel korábban indította el az akciót, még dühöngött, mikor csöngettek, és Anatol állt az ajtóban, lihegett, fehér ingén, szerencsére a szívvel ellentétes oldalon, egyre növekvő vérfolettal, „semmi baj, csak súrolta a tüdőmet, de ez a rohadt üvegdarab az ujjamat is megvágta“, hörögte, és vérzett, és mintha a nevetéstől fuldoklott volna, Micikét őszinte csodálatra készítette ez a szemitákra szerinte nem jellemző férfias helytállás. „Butuskáim“, simogatta Estella a két kislány, Füge és Datolya fejét, akik riadtan nézték a véres inget, és meg-megrázkódtak a nagyobb robbanásokra, „csak játék az egész, filmet forgatnak“, mikor észrevette, hogy nagyanyja mellette áll, úgy nézett rá, mint aki azt mondja, „valamivel csak meg kell nyugtatnom őket, nem?“. Buendia a helyzethez illő komolysággal hajolt a megfelelően vérző vékony kis karcolás fölé, a sebesültet a pamlagra fektette és Ágfalvi doktort hívta telefonon, „az első sebesültünk, Anatol ezredes“. Taxival

jöttem, magyarázta a Doktor, amikor pár perc múlva megérkezett, ilyenkor kockázatosabb a mentő, átkarolták Buendiaval a sebesültet, és támogatták lefelé a lépcsőn, odalent van elég szesz, azzal mindent fertőtleníttünk, mondogatta biztatón a Doktor, s Anatol szemében a hála tükröződött, tudta, hogy meg van mentve.

Lassan elcsitult a harc, ahogy estére elül a szél, mikor egy órával az utolsó lövés után Micike az ablakhoz merészkedett, már üres volt a park, nem látott se halottat se sebesültet. Győztünk, mondta Buendia egyszerűen és magától értetődően, ahogy az igazság végül is győzni szokott, este nagy vacsorát ettek, erdélyi gazdagfőzeléket több üveg kövidinkával, ott voltak a tisztek, csak Anatol, a Doktor és Ádám atya hiányzott, utóbbi Micike őszinte bánatára, Zsigovits zászlós visszakérte a pisztolyokat és egyenruhákat, és kiosztotta a pénzt, fejenként 110 forintot. Micike kicsit kevesellte magában az összeget, egy győztes ütközetben való részvételért többet érdemelnének ezek a bátor férfiak, de hát nem zsoldosok ezek, villant át agyán a felismerés, hanem szabadságharcosok, még ha nem is használják ezt a patetikus kifejezést. Sorra aláírták a pénz átvételét egy „Gerillaharc dispo” feliratú füzetben, Micike megnyugvással konstataálta, hogy a győzelem estéjén máris kezdetét veszi a konszolidáció, és csillogó szemmel hallgatta Szentistványi kapitányt, akit remélhetőleg hamarosan előléptetnek, hogy már holnap bekerül a hírekbe a szentistvánparki ütközet.

„Szabadság lesz”, emeli a poharát Zsigovits zászlós, „már van szabadság”, igazítja helyre Elmer ezredes mosolyogva, már nem akarja hadbíróság elé állíttatni a szárnysegédasszisztentst, „de zsidózni azt ezután se szabad”, fűzi hozzá Buendia, fölemelt mutatójával Micike felé fordulva, akinek ez talán már eszébe se jutna, hiszen ő látta Anatol ezredest vérezni a szent ügyért. A borok fogytával elköszönnek a tisztek, katonásan, mintha csattannának a tornacipős bokák a kézcsók előtt, Micike rebbenő szívében szétárad az öröm, mintha véget ért volna egy kínos intermezzo, mintha helyreállt volna a világ rendje. Becsoszog a szobájába, keresgél a rádión, hátha már ma bemondja a győzelmet a szabadeurópa, azok mindig időben megneszelik a dolgokat, aztán meghallja a falon át Estellának fölszabadult nevetését, átmegy még hozzájuk, és percekig együtt nevetnek. „Ivánkám”, kérdezi meglepetten, „miért kelnél holnap is hajnalban, a győzelem után?”, mikor látja, hogy Buendia három órára állítja be a vekkert. „Biztos, ami biztos”, feleli a férfi a ravaszkas mosolyával, „én még egy darabig tovább konspirálok”.

9. (Aljosa)

Sűrűn esett a hó, Aljosa állt az ablaknál, nézte, amint elfehéredik a világ, talán rémületében, eddig szürke és ígéretmentes volt a délután, s őt hirtelen elfogta egy semmi máshoz nem hasonlítható érzés, toalettre kell mennie. Ahogy ez a mondat összeállt Anatol lelkében, melyet az orosz hómezőkhöz érzett most hasonlatosnak, egy lassú téli autóútra gondolt, hóesésben jöttek hazafelé, az elegáns kocsiban Öszpeterdi ült, az öreg főszerkesztő, meg János, a költő, Anatol a sofőr melletti ülésen hallgatta őket, pontosabban Jánost, hiszen végig ő beszélt. Karamazov Aljosáról, aki odahagyva testvéreit és a helyét a regényben, egyre gyakrabban és többnyire a legváratlanabbul bukkant föl János verseiben és beszélgetésnek hitt monológjaiban, mint ekkor is éppen. Öszpeterdi bóbiskolva morrant néha egy „hát igen”-t tömött bajusza alól, aztán újra lehunyta csak résnyire nyitott szemét, fáj a feje a késő estébe nyúló író-olvasó találkozót követő, hajnalig tartó ivászatától, de János megállíthatatlan volt, mint a hóesés. Egyszer csak mégis kikökökkent, madárkeze a sofőr vállára rebbent, „Misikém, ha volna itt valahol egy toalett”, másfél méter magas hófalak között kanyargott éppen az út, de Misi értette

a dolgát, percek múlva hogy-hogy-nem talált egy útmenti presszót, megállt, s a háború előtti filmekből ellesett eleganciával kinyitotta a költőnek az ajtót és elkísérte. Erre Ószpeterdi is fölrezzent, körülnézett, látta eltűnni őket a hóból alig kiásott épület sarkánál, majd János cérnahangján megszólalt, „Aljosának toalett-re kellett menni”, pillanatnyi csönd után egyszerre robbant ki belőlük a röhögés, a térdüket csapkodták könnyes szemmel, és mikor a költő és a sofőr visszaült a kocsiba, még akkor is föl-fölhorkant valamelyikük.

Anatol nézte a zakopáni hóesést, rájött, hogy ez a történet talán vigasztalásul jutott eszébe, mivel nem tud kimenni az utcára, hiszen percek alatt átázna drágán vett cipője, így még akkor se juthatna egy üveg sörhöz, ha esetleg érkezett volna a főutca legjobban ellátott üzletébe, ami pedig itt ugyancsak ritka esemény. Vigasztalta magát, finom ember lévén részvétet érzett a szomorúak iránt minden személyválogatás nélkül, olykor meghívta egy-egy féldecire a leginkább szívéhez nőtt ellenségét is, aki évente rendszeresen följelentette ugyan, de utána mindig soká emésztette a bűntudat, s ilyenkor szomjúhozta a vigaszt, a vegyesgyümölcsöt és a megbocsátást. Máskor meg azon kapta magát, hogy az Urat biztatja, lelkesíti a templomban, hát miért is ne vigasztalhatná néha saját magát is, nincs ebben semmi, ami az erkölcsöt vagy a jó ízlést sértené. Persze tudta, vagyis mindig újra rájött, hogy valami mélyebb keserűség van benne, amit hacsak lehet, szívesen azonosít a sör ízével, innét is talán a gyakori szomjúság. Visszafordult az ablaktól, az ágyon összegömbölyödve a könnyű takaró alatt másfél éves fia, szája sarkában mint Churchillnek a szivar a régi fotókon, úgy lógott az agyonrágott cumi, a gyerek édesen aludt a kissé túlfűtött szobában, az asszony és a másik gyerek egy fallal odébb próbálgatták az üdülőben kötelességszerű délutáni alvást. Anatol nézte a fiát, mint valami folytatást, bár aligha tudta volna megfogalmazni, mi az, amit a gyerek folytathatna belőle, nézte, kissé megkésett apasága hajlamossá tette az olykori ellágyulásra és valami eddig nem ismert félelemre, ami lényének kútmélyében cseppenként elegyített valami keserűséget belé. Oka vagy okozata volt-e ennek, nem tudta eldönteni, de rosszabbul bírta újabban a bizonytalanságot, amivel pedig emlékezete szerint mindig is együtt élt.

Bámult ki az ablakon, a szomszéd kert végében a ház már alig látszott a szürkésfehér kavargásban, de Anatol nem mozdult, nézte amit nem lát, a Giewont kétezer méteres csúcsát, több napos utánjárással végre tudott venni előző nap egy térképet, amely jelzett egy nehéz, de járhatónak tűnő utat. Ha kitisztul, gondolta, ha eláll a hóesés, neki kéne vágni, ahogy pár éve Szófiában térkép nélkül, párszavas útbaigazítás után nekiindult a Vitosának, nem félt, hogy esetleg eltéved, nem félt, amikor eltévedt, füttyörészett, igaz, magát bátorítva füttyörészett és kortyolta a vodkát, beosztva, hogy kitarthatson reggelig, nem izgatta a gondolat, hogy esetleg megfagyhat, különben is úgy tudta, a fagyás nem fájdalmas. Hátizsákjából előkotort még egy pulóvert, aztán nekivetette a hátát egy rézsút dülő, kissé kiöblösödő sziklafalnak, kényelmesen elhelyezkedett, mintha a koporsóban, gondolta, ott pedig semmiképp sem tanácsos fölvenni valami kényelmetlen pózt, a négy és fél deci vodkával, mint a feltámadás bizonyos reményességével eljátszotta azt, hogy meghal. Ilyenkor állítólag leperreg az ember előtt az egész élete, ő is megpróbálkozott hát vele, de gyöngének és unalmasnak találta a mozit, ráadásul folyton érezte közben, hogy csak játék az egész, gyors számvetés után engedélyezett magának egy rendkívüli kortyot a vodkából, aztán bámulni kezdte a szikrázóan csillagos eget, ami egészen valószínűtlenné tette a januári csonthideg éjszakát. Tudta, hogy megmenekül, barátnőjének előző szeretője hegyimentő, az asszony már biztosan fölhívta telefonon, hiszen éjfél is elmúlt, Borisz káromkodik, mint a lavina, de fél négykor riasztja a csapatát és elindulnak. Biztosan hagyja egy kicsit rimánkodni Ljubkát, ajánlja neki az éppen szolgálatban lévőket, de valójában maga akar majd megtalálni, ez lesz az ő nagyvonalúságának és megbízhatóságának diadala, „míg a kedves új barátod önmagát keresi a hegyen, addig én őt keressem neked, őt, aki miatt kirúgtál?”, valami ilyesmit mondhat, de hajnalban elindulnak.

Tudta, hogy megmenekül, ahogy mostanában visszaemlékezik arra az időszakra, mintha az Isten tenyerén járkált volna, sose látta ugyan előre a következő harmadik lépést, de abban valahogy bizonyos volt, hogy nagy baj nem érheti. A hit bizonyosságának a lámpájával bókászta akkoriban, nem éppen üdvös útjaimon, fogalmazta meg magának később kissé patetikusan és elnagyoltan, de talán mégsem tévedett nagyot. Az ablaknál, a láthatatlan Giewontot bámulva teljesen világos volt a számára, hogy ez az időszak elmúlt, bár útjai ma se sokkal üdvösebbek. Ahogy idáig jutott a gondolataiban, rögtön peregni kezdett egy film az agyában, most persze örült volna, ha úgy jár, mint annyiszor gyerekkorában, hogy kipenderíti a moziból a jegyszedő, de ez a film valahogy neki készült, harminchat éven felülieknek szólt, ő pedig hónapokkal ezelőtt átlépte már a korhatárt, elhűlt attól, amit látott, legalább olyan hidegnek érezte a testét, mint amikor Boriszék rátaláltak a hajnali szürkületben, elborzasztotta a leállíthatatlan mozigép. Úristen, lehet, hogy haldoklom?, talán kiáltott, mert hirtelen leállt a film, világos lett, éles kontúrokkal ragyogott a Giewont a délutáni napfényben, tisztán látta, hogy már nem fog nekiindulni a hegynek, késő, elmúlt a bizonyosság, hogy nem érheti nagy baj, nincs itt Borisz se, és az se, aki akkor Boriszt utána küldte, ők azóta újra együtt élnek, ha ugyan még együtt élnek, *én meg*, tűnődik Anatol helyzetének meghatározásán, *az Isten tenyeréről valahogy a hóna alá kerültem*.

Hogy ki vagy mi vezette Boriszt egyenesen ahhoz a sziklához, az akkor nem volt kétséges Anatol számára, s amikor Borisz dühösen azt válaszolta a kérdésre, hogy „errefelé ez az egyetlen alkalmas hely, ahol az ember kihúzhatja az éjszakát”, akkor csak igazítani kellett kicsit a nem kérdéses kérdésen, *hogyan találtam rá éppen erre a helyre?* Sokkal bizonytalanabb volna ma a válasszal, és ez az, amit az ember annyira nehezen visel, bizonytalanná leginkább az teszi, hogy olyan rosszul bírja a bizonytalanságot. Nézte a nyugtalanul forgolódo gyereket, tényleg fölkiálthatott az előbb, talán attól rezzent föl álmából, lehangolta a gondolat, hogy netán az ő sorsában fölgülemlett bizonytalanságokat viszi tovább a folytatás. Védtelennek érezte magát, *még vodka sincs*, aminek a társasága ott főtt a hegyen annyira megnyugtatta, mindennapi gondjai, kudarcai és frissen fölfedezett jellemhibái omlásveszélyében érezte magát hosszú hónapok óta, határozottan félt, úgy érezte nemcsak sötétedés várható, mint a Vitosán, de talán lavina is.

Kiszolgáltatott vagyok, gondolta, a hegyet nézte, és valami mazochista élvezettel bámulta a vakító havat, amikor hirtelen János jutott eszébe, amint toalettre kéredzkedés előtt éppen Aljosáról beszélt. A kiszolgáltatottság kegyelméről, a felszabadító bizonytalanságról, hiszen az maga a kegyelem ha megadatik, mert a biztonságérzet olyan, mint a páncél, azt hiszed téged véd, pedig csak rácsukódik, testre szabott börtön, kívül kerülve sejtjük csak meg, mi is az a szabadság, amire áhítunk, és amire teremtvé vagyunk.

Hogy Jancsi hangját hallotta-e vagy Karamazov Aljosáét, esetleg a sajátját, nem tudta eldönteni, lehet hogy ez már annak az áldott bizonytalanságnak a kezdete? Annak azért örült, hogy legalább azt viszonylagos biztonsággal érezte, hogy most neki kell toalettre mennie. Visszatérve az újra mélyen alvó gyereket átvitte a másik szobába az anyja mellé, Virág édesen aludt a kislánnyal együtt, Anatol írt egy cédulát, „sétálni mentem, estefelé jövök”, cipőt húzott és elindult. Tudta, valószínűleg átázik a cipő, félő, hogy nincs sör, vagy már elfogyott a boltban, de azért elindult, ha nem is a régi könnyű szívvel, mégis szabadon, s hogy ezt még jobban érezze, zsebébe süllyesztette az útlevelét, amely pár hónapja már a világ összes országába érvényes.

10. (a gé)

Mi ez a sok sör meg linkeskedés?, kérdezi magától egy kihallgatótiszt kérlelhetetlenségével Anatol, és eszébe villan az a néhány érdeklődő tekintetű férfiú, akik álmában még előjönnek néha, ilyenkor is kesztyűt viselnek, mint hivatásuk gyakorlása közben mindig a célirányos vállatolámpafényben. Csak a kellően határozott magatartás képes ugyanis meggyőzni az embert a kérdező érdeklődésének őszinteségéről, amely aztán bizalmat ébreszt a kérdezettben, és végül megnyitja szívét és száját, s emlékezetének titkos rekeszeit. *Mi ez a sok sör meg linkeskedés?*, kérdezi most Anatol önmagától az üresnek ható, rossz emlékeket idéző hotel-szobában, az egyik széket középre állította, az éjjeliszekrénylámpa fénycsóvját odairányította, s a széken ülve pillanatok alatt másutt van már, idegenül hangzik a hangja is, valahonnan a hatalmi számonkérés erkölcsi magasságából, ahogy csak egy százados vagy nálánál is rangosabb személyiség tud, minden álhumanizmust mellőzve, szavával és kesztyűs kezével egyaránt mindig a lényegre tapintva tudakozódni. „Szóval?!”, harsog Anatol fülében a benne lappangó vallatótiszt baritonja egy éppen lehúzott angolvécé intenzív zubogásával, s eszébe ötlík, úgy látszik, máris nyiladoznak az emlékezet rekeszei, eszébe ötlík Zénó atya, a szerzetestanár, aki a gimnáziumban az első politechnika órák egyikén, az öblítőtartály rejtelseit magyarázta az osztálynak a jó ügyeket megillető odaadással, „a víz csak a függőleges csatorna nyílásáig kell juttassa az anyagot, onnan már dolgozik a gé”, Zénó atya magyarázataiban szívesen utalt a más tantárgyak keretében már tanultakra.

Anatol nemigen értette, mit keres most emlékezete előterében a hirtelen fölbukkant jelenet, hiszen azóta is, ahogy persze annak előtte is különösebb elméleti megfontolások nélkül nyúlt az adott pillanatban a lehúzólánc után, mindössze egy, és eredetileg más összefüggésben szereplő emlék körvonalai kezdtek kirajzolódni, fölrémlett a kismarosai sátor tábor, tízéves lehetett, a hajókirándulásról megérkezve baktattak vissza a táborhelyre, már látták a mohikán törzs indiánzászlóit lobogni a hideg nyári szélben, most, emlékezve is, mintha érezné azt a szörnyű hascsikarást, s a veritékes ellentétet a sietés szükségessége és az egyre kisebb lépések kényszere között, nem mert nagyobbakat lépni, nem mert gyorsítani, de ez nem segített. Aztán már csak azt próbálta elérni, hogy egyedül somfordálhasson be tiszta nadrágért a hatalmas sátorba, ami persze nem sikerült, „valaki szarba lépett?!”, kérdezte a szalmazsákján elnyúlva a nagydarab Reizer Pista, az egyik törzsfőnök-helyettes, de a kérdésében mintha ott bűzlött volna a felismerés, ő igyekezett elterelni legalább a többiek gyanúját, mondván, hogy „mert sose néztek a lábatok alá”, aztán kifarolt a sátorból az ételesdobozba rejtett tisztaruhával. Óvatos kerülőkkel becserkészte a rozoga budit, ahol persze semmi vécétartály vagy lehúzólánc, s bedobta az orrfacsaró leheltető lyukba a tútelített alsónadrágot s kedvenc tiroli-nadrágját is, amivel úgy-ahogy sikerült legalább kitörölköznie. Rajta röhögött mindenki, amint vacsoraosztás előtt hirtelen berohant a jéghideg Dunába, hogy leázson róla a maradék, meg a testére tapadt izzadság, az ifjú Unkasz kivagyiságával magyarázta, hogy az az indián, aki bírja a hideget, s közben riadtan látta a többiek szemében, hogy tudnak mindent, az egész hiába. Később is, este a tűznél, amikor ketten úgy beszélgettek, hogy ő nem hallhatta, bizonyos volt benne, most mondja el egyik a másiknak, s ha olykor nevetés is hallatszott, szeretett volna megsemmisülni.

„A kérdésre válaszoljon!”, hallotta a lassan fogyatkozó türelem udvariasan határozott hangját, *tényleg, miért jutott eszembe ez az egész?*, keresgélt sietve a memóriájában Anatol, jól tudván, hogy nem szerencsés maga ellen hangolnia kérdezőjét. „Nem azt kérdeztem, hol volt, hanem hogy mi a neve”, ez egy egészen más hang, megpróbált kiegyenesedni görnyedten ülő testtartásából, térdei között lenézve jókora gyanús tócsát látott a kövezeten, a savanyúan bűzlő anyag mintha fölkúszott volna valahogy egy pár fényesre suvikszolt csizmára, Anatol zúgó

fejében lassan körvonalazódni kezdett a kínos helyzet, amelynek ott gubbasztott a közepén. A két csizma egy elegáns, igen határozottan ez volt a benyomása, elegáns rendőrben folytatódott, acélkékre borotvált arcán valami sokat próbált szomorúság látszott az éles higanygőzlámpafényben, elhagyta a szolgálati szabályzatban előírt kérdéssort, lassan, szinte tűnődően végiglapozta a jól ápolt kezében tartott igazolványt, aztán lehajolt, és majdnem gyöngéden azt kérdezte, föl tud-e állni, hangjában se fenyegetés se fölény, még csak sajnálat sem, csak részvét. Az elvezetőfogás egy fájdalommentesített változatát alkalmazta, jobb kezével határozottan Anatol bal hóna alá nyúlt, baljával meg enyhén feszítette a karját, leballagtak a Lépcső utcán, aztán tovább, egészen hazáig vezette pártfogoltját, Anatol lába alig érte a földet. Halkan és szomorúan beszélt a rendőr egész úton, szavai tartalmát szivacsként itta föl Anatol amnéziája, csak arra emlékezett, milyen könnyedén nyitotta a rendőr a lakásajtót, anélkül, hogy egy pillanatra is elengedte volna őt, a fürdőszobában azonnal megtalálta a villanykapcsolót, leültette a vécé lezárt tetejére, poharat hozott a konyhából alján egy kanálnyi sóval, meleg vizet engedett rá és megitta vele. Alig ért le a sós melegvíz, már jött is vissza a kora délutántól Borzzal, Hédikével és Ágotával beszélgetve elfogyasztott ételek és italok gusztustalan maradványaival, úgy érezte, mintha a szemén át is hányna, pedig abból csak a könny patakzott, térdelt a fajanszcésze előtt, mint valami imazsámolynál, a deszkára könyökölve két kezébe hajtotta bűnbánó fejét. *Sose gondoltam volna, hogy az őrangyalom rendőr*, hörögte két roham között, de az angyal halk tárgyilagossággal figyelmeztette, „ne misztifikáljuk a dolgokat”, egyszerű emberi segítség az egész, „ne eméssze magát”, mondta, mert nyilván megérezte Anatolban a kiadós hányás után lassan ébredező büntudatot, „mindenkivel előfordul ilyen... meghasonlunk néha”, mondta csöndesen, s Anatol most kezdte elhinni, hogy mégiscsak hűs-ér ember a jótevője, egy őrangyal nem téved ekkorát, nem, ez nem meghasonlás, a rendőr nyilván saját magára gondolt. Bámult maga elé, talán mondott is valamit a rendőr az ajtófélfát támasztva, miközben Anatol kissé megmosakodott, talán mégis angyal, gondolta kívül-belül tisztább fejjel, de azért mégsem egészen józanul, látva, amint pártfogója viszkető lapockáját, esetleg szárnya tövét?, az ajtókeret éléhez dörzsölte szórakozottan, ki tudja, mi lehet az érthetetlenül elegáns hatást tevő rendőrzubbony alatt. „Feküdjön le, mennem kell”, mondta mintegy búcsúzóul a bizonytalan identitású egyenruhás, aztán anglyaltól szokatlanul szalutált, „Szilvási G. Sándor vagyok”.

Mégiscsak angyal!, kiáltott föl az éjszakai szállodaszoba nagyothalló csöndjében Anatol, megmondta, amit mondania kellett, akinek füle van, hallja meg, persze, a gé, amiről Zénó atya is beszélt, nyilván ezért jutott eszembe, gé, talán nem pontosan 9,81, de egyfajta nehézségi gyorsulás ez, valami tömegvonzás, az elveszés titkos vágya, a sár nosztalgiája, *ennyit tudok franciául*, „nostalgie de la boue”, a fanyar ízű másnapok, a romlás lehelle, a könnyű szédülés reggel, mintha a pusztulás peremén egyensúlyozna, a kísértés hideglelősen kellemes borzongása, a majdnem meghalás felszabadult érzése, a görcsök között kiürített gyomor tágassága, a súlyosan könnyű test araszó lebegése, a hübrisz kéje, a pokolraszállás dantei kalandvágya, és persze egy mélységesen félreértett ígéret is munkál a mélyén, hogy aki elveszíti az életét, az megnyeri azt. A megszüntetve megőrzés azonban csakis célirányosan működik, úgy szól az örömhír, hogy „aki elveszíti az életét értem”, így mondta a názáreti ács, „értem”, ezt a kihallgatótiszt mondja Anatolban, de ez most olyan mindegy lett, hiszen az ember mégiscsak több, mint saját vallatója, önmaga kérlelhetetlen jobbik énje, aki nélkül persze erre a felismerésre se juthatnánk. *Azt hiszem, sejtem*, állapítja meg Anatol szívében némi büszkeséggel, szerényen ül a hotelszoba közepére állított széken a vakító éjjeliszekrénylámpafényben, mint akiről kiderült, hogy Newton leszármazottja, s elméletének továbbfejlesztője, mintha a fején koppant volna az alma, amelyik nem esett messze a fájától.

11. (és jött a doktor)

„Itt legalább nem változott semmi”, sóhajtja Ágfalvi doktor, szeme végigtapogatja a kis szoba falait, a polcokon ismerős könyvek, a falakon meg saját életének lenyomatai, „Úristen, ezeket mind én festettem”, tizenöt-húsz éve készült absztrakt képek néznek rá vissza, színeik alig fakultak, a Doktor fújja a füstöt öreg barátja régi legényszobájában, hátradől a széles díványon, amit most is toszolyának nevez kamaszos kajánsággal, „volt azóta is sok bevetés?”, Anatol szerényen szerénykedik, *csak nem képzeled...*, mindketten nevetnek, igaz, kicsit tartózkodóan, mintha érzékeny füllel keresnének valamit, mint akik hangolnak, hangolódnak. „Ez is ugyanolyan szar”, mondja a Doktor, és jólesően nagyot húz a kőbányai világosból, „milyen tuskó vagyok, neked nem kell ezt innod, lemegyek a kocsihoz, hoztam neked három karton Holstent”. *Biztosan írtam, hogy újabban nem bírom ezt az egérszagú lötytyöt, különben honnan tudná*, „majd én lemegyek”, tápázkodik Anatol és elkapja a felé repülő slusszkulcsot. Ezüstszerű, elegáns, müncheni rendszámú BMW áll a ház előtt a hidegkék higanygőzlámpafényben, *vajon Zoltán bácsi látta-e már?*, rögtön ez jut eszébe, hiszen a neki megmutatandó BMW és Zoltán leeső álla a Doktor ábrándozásaiban húsz éve a siker, a győzelem szimbóluma. A kocsiiban rend van, a jobb hátsó ajtónál egy akasztón vállfa lóg, halványszürke öltöny, a hátsó ülésen a csomagok csatasorban, a térképek használati sorrendben a műszerfal alatti polcon, *tüchtigkeit*, állapítja meg Anatol, s a jobb első ülésen lát még egy orvosi táskát is. Mikor fölér a sörössel, a Doktor maga elé bámulva ül a heverő szélén, fölrezen az ajtónyitásra, „még nem érkeztem meg egészen”, mondja, és kissé harsányan berregni kezd, nagyot dudál, amikor elé lép Anatol a tálcával, „na, akkor még egy kis gázfröccs”, a Doktor baljával kiintetget a kocsi ablakán, elveszi a tálcáról a gyöngyöző barna üveget, „szeretem, ha emlékezetben tartják a rögeszméimet, csakis barna üvegből”, aztán lassít az ágyneműtartó előtt, nagyokat kortyol az üvegből, „már majdnem itt vagyok”, berreg tovább, „fél év per óra sebességgel jövök otthonról, adjál még tíz percet”. Anatol magára hagyja öreg barátját, örül, hogy újra látja, örül, hogy ráismer, kimegy kávé főzni, a konyhából még visszakiált, *ha megérkeztél, vegyél gyorsan egy intellektust*, a Doki emlékszik a folytatásra, hogy a betörőlközésre már ő is itt lesz, hát betörőlközés után volt bőven annak idején, eszébe jut a Trombitás-kert, ahol éveken át hosszú órákat könyököltek délutántól késő estig az abroszszürkületben, hirtelen megmozdul a Doktor emlékezetének forgószínpada, újabb és újabb régi sörözések díszletei jönnek elő, Anatol akkoriban már nem szívesen járt haza, éjfélig is elüldögélt itt-ott, s ha barátja fáradni látszott, gyorsan rendelt még valamit, és kipréselt magából egy-két poént, némelyik aztán meg is maradt valahogy, és szólásként gyakran visszatért.

Hogy utáltam eleinte, jut eszébe Anatolnak megismerkedésük ideje, álltak a hosszú, festetlen ebédlői asztalok mellett a kollégiumban a mennyezeti lámpák sivár fényében, az asztalon vastagon bőrösödő babfőzelék gőzölgött a töredezett szélű tálakban, valami ismeretlen szövegű imát hadartak a többiek, ők, az elsősök meg összetett kezük fedezékéből figyeltek maguk köré, minden és mindenki ismeretlen volt. Most, hogy matat a kávéfőzővel, újra hallja az akkori hangját, ami persze csak belül szólt, de annál visszhangosabban, „Jézusom, hova kerültem?, mit keresek én itt?”, látta maga körül a fölnyírt hajú, bugyuta kisministránsokra emlékeztető figurákat, a tornából fölmentett eminenseket, a terem másik végében meg azokat a kretén másodikosokat, akik mostantól igen nagyfiúnak érzik magukat, tűnődött, vajon meddig fogja itt kibírni, hiszen Pesten volna a helye, a szigeti úszókollégiumban, Karcsi bá, a régi edzője még augusztus végén is üzent, hogy tartják számára a helyet, de Apa hajthatatlan maradt, ezzel aztán elúszott az úszókarrier, helyette itt ez a „jó erős iskola, ahonnan be lehet jutni az egyetemre”, és itt a sok panoptikumszökevény, szemközt mindjárt ez a pirospozsgás, enyhén kancsal, ezüstgombos-kézzakós mamakedvence. Mamakedvence most éppen érkezőben van a kisszobában, talán már egy újabb sörrel közeledik ehhez a lakáshoz, amely támasz-

pont és gyülekezőhely volt négy éven át, s azután is még sokáig, alkalmi menedék, amolyan toszkulánium, egy beatzenekar és szűkebb környezete gyűlt itt össze minden szombat délután, verték a zongorát, hallgatták a tinédzser partit, az elkapott szöveg- és dallamfoszlányokból próbálták rekonstruálni a Beatles- és Rolling Stones számokat, közben vedelték a Klári néni főzte kakaót, aminek olyan különös íze volt arra a fél deci rumra, amit idefelé gyorsan bekaptak, a biztonság kedvéért mindig feketekávécsészéből, a sarki cukrászdában. Többnyire ide érkeztek a levelek, hogy elkerüljék a szerzetestanárok szűrőpróbaszerű cenzúráját, itt készültek a fehérhollóritka táncetek programjai, meg a valamivel gyakoribb irodalmi délutánok műsorai, nyüzsgöve és harsányan, Klári néni kente a vajaskenyereket, és gyakran hosszas beszélgetésbe keveredett valamelyikükkel, akinek éppen tele volt a lelke, Feri bácsi viszont tíz-húsz perccel a fiúk érkezése után rendszerint hosszú sétára indult.

„Egy hónappal azután mentem el, hogy meghalt apád”, a Doktor már megérkezett, otthonosan támasztja a konyhaajtófélfát, és szórakozottan néz körül az ismerős környezetben, „most persze arra gondolsz, hogy ugyan mi a francnak, igaz?”. *Nemcsak belgyógyász, úgy látszik, már lélekébűvár is*, gondolja az öreg gáztűzhely csapjával viaskodva Anatol, miközben serényen bólogat, ezt a lépését sehogy se tudta megérteni a Dokinak, hiszen itthon mindene megvolt, vagy hát meg lett volna, Eszter imádta őt és viszont, és az asszonynak volt lakása, kocsija, neki csak a továbbiakért kellett hajtani, ideális hármassugrás lett volna, az első kettőt már, nem is rosszul, megugratta más, elismerték a főnökei és szerették a betegek, erre ő elmegy két bőrrönddel, még a diplomáját is úgy kell később utánacsempészni. A közeli barátok mind tudtak a szándékáról, legalább tíz évig forgatta a fejében, készülődött, érthető is lett volna, ha elmegy az ötödik sikertelen fölvételi után, amikor tényleg alig volt rá remény, hogy Zoltán nagybácsinak leessék az álla, műtősfíú volt, szociális gondozó meg mentőápoló, két sör után már bőfögte is föl az összes kudarcait, a fölvételiken, az első években az egyetemen is, a zenében meg a festészetben, nagyritkán még a nőknél is, és egyre engesztelhetetlenebbül gyűlölte „ezt az egészet”, megnyomorított nagyapjának sorsát látta a magáiban mutatis mutandis ismétlődni. Aztán, amikor már lehetett, minden nyáron kiutazott az unokanővérehez, és mindig szépen haza is jött, és a sokat látottak bölcsességével csitítgatta a többieket, hogy csak semmi hebehurgyaság, mert ott is krumpliból és nem kolbászból van a körítés, és amikor végre sínre került, akkor leszállt, és nem váltott jegyet hazafelé az Orient-expresszre.

Tiszteljük barátaink agybaját, idézi Anatol kollégiumi éveik klasszikusát, a kávéfőző alatt végre ég a gáz, *a nőkről beszélj, öreg Piszto!i, a nőkről...*, folytatja, a Doki összehúzza szemöldökét, erre az idézetre már nem emlékszik, így csak legyint, „a nők nem téma, nem aktuális, tudod, milyen az, egy válasz után, neked is volt benne részed...”. *Én már nem tudom*, mondja Anatol, *nagyon igyekeztem elfelejteni, különben se a végén kezdjük, hanem szépen az elején, mondjuk Katrinnál, jó?*, a Doktor a fűszeres dobozokat bámulja a legfőbb polcon, mintha ott látná Katrint, aztán rikkant egyet, hogy „nosztaliga”, befordul a kishálóba a gitárért, megpendít egy sűrű akkordot, Anatol meg valami fiókmélyből elővarázsol egy nagyon sötét napszemüveget. *Emlékszel?*, már bent vannak a nagyszobában, Anatol nyitja az öreg zongorát, *a bé azóta se szól*, a Doktorban működnek a németországi beidegződések, „halkan, elmúlt éjfél”, de már nyomják is Peter és Gordon szívbemáshón fűlbemarkoló dalát, Szerelem nélküli világ, mintha tegnap játszották volna legutóbb, de most nem is a legutóbbi alkalomra gondolnak, hanem az első egyikére. Szemesen, Rubner Gyuri nagynénjééknél a régi ház vízre néző teraszára kiteszkolták a zongorát, a Doki ráült a tetejére és már pengetett is, szemükön a sötét szemüveg, egész nyáron növesztett hajukat kicsit fújta a szél, Katrinnak énekeltek, amilyen tisztán csak tudtak, két egymást támogató vetélytárs, Katrin meg szórakozottan nézte őket, hol egyiküket hol másikukat, de hogy mire gondolt, azt sosem tudták meg, hiába kérdezték tőle később, nem emlékezett rá. „Katrinn a tiéd volt”, sóhajtja a Doki valami könnyed szomorú-

sággal, és egy másik dal után kaparász az emlékezetében és a húrokon, *többnyire*, emeli föl a mutatóujját Anatol, aztán egy pillanatnyi csönd után elnevetik magukat, *Zsuzsikára emlékszel?*, idézi tovább Anatol a nőket, akikhez netán egyszerre, de inkább azért egymás után közük volt, Éva, Anikó, „volt még valaki?”, *Eta, ha szabad emlékeztessetek, és végül Gitta*, a Doki lelkesülten tust húz a gitáron. *Azért Margarétáról se feledkezz meg*, dűnnyögi Anatol, és erre hirtelen akkora csönd lesz, hogy hallani a sűgást a konyha felől, *a kávé*, jut eszébe és kisiet. Zavartan pöttyög a Doktor a gitáron mikor barátja a kávékkal és a sörökkel visszatér, „te tudtad?”, ujjával az üveg harmatos falán rajzolgatva, úgy érzi ebben a pillanatban, hogy túlzottan, sőt rohadtul hazaérkezett. *Ő maga mondta el*, Anatol már bánja, hogy nem tudta megállni, és szóbahozta, most meg nem képes oldani ezt a teljesen fölösleges, hülye feszűlt-séget, „a ti házasságotok akkor már lényegében padlón volt, nem? Vagy rajtam is múlt?”, Anatol nagyon rűhelli a helyzetet, *baromság*, próbálná elűtni valahogy a dolgot, *de ha mindenáron szenvedni akarsz, ülj oda a kályha mellé, az a számonkérőszék*. A Doki nem mozdul, bizonytalanul elmosolyodik, Anatol pedig fölkel a zongora mellől, és leül a kályha mellé, *én viszont tartozom még egy vallomással: emlékszel, mikor pár perccel az érettségid után rohantál ide, ahogy megbeszélűtűk, és senki nem nyitott ajtót? Hát akkor Katrin és én, itt, ebben a fotelban, hát szó ami szó...* A Doktor bambán néz, aztán először némán, majd egyre hangosabban rázni kezdi a röhögés, „és én húsz évig abban a hitben voltam, hogy Katrin csak este érkezett. Még hogy semmi sem változott!, hazajövők tíz év után, és még a múlt se ugyanaz...”

12. (az írás)

Anatol megtörölte a szemét; mivel száraz volt, sokan indokolatlannak ítélnék ezt a minden belső remegése ellenére türelmes, lassú, műgonddal végrehajtott műveletet, a tisztaság igényének finomremegésű nyugalma volt ez. Megtörölte a szemét a tollnak, azt az apró, kerekded horpadást, melyből a tinta könnyezett a tollhegyre, majd a papír sápadtfehér arcára, a letörölhetetlen fájdalom keserűkék nyomait hagyva rajta. Azzal a régivágású, vagyis inkább metszésű tollal írt, ha szépírt, amely nem tűrhette a kapkodást, amely már működésével is folyamatosan eszébe juttatja a szerzőnek, hogy nemcsak úgy magától tolul a toll végére az írás, hanem merítjük azt valahonnan, fáradhatatlanul, tollhegy a tintát, kiskanál a tengert. S ha olykor epébe mártom a tollamat, akkor szükségképpen magamba is döfök, tűnődött Anatol, intellektuális önsebzés, nézett végig hízásnak indult, a kövérségbe már-már megérkezett testén az alanyi költők patetikus önsajnálásával, de a keze, tudta, ilyenkor se remeghet meg, nem ejthet foltot a papíron, azok aműgy is inkább az életét csűfűtják. A művem áldozata vagyok, gondolta a szerény szenvedők megingathatatlan önelégűltségével, törölgette a tolla szemét, a papír már ott feszűlt az asztalon, fehéren, mint egy megadást jelző, nem lobogó lobogó.

Az írás, sőhajtott fel Anatolban a benne éppen ébredező mester, és Virág a megértéshez szükséges lelki és szellemi távolságból bólogatott, tudta jól, hogy ha írás, az azt jelenti, hogy a fej megint alulra került, vagyis Anatol újra a zsigereiből fog írni, de ez talán még mindig jobb, mintha a zsigereiről írna. Virág törűletlenségűtől párás lelki szemei előtt ételek, italok és női testek lebegtek el az irodalmi emlékek megszokott halványkék kódében, mint férje műveinek hazajáró szereplői. Az asszony olykor el-elmélázott, végiglapozta emlékezetében orvosegyetemi pszichológia-jegyzeteinek vonatkozó fejezeteit, hogy ugyan miféle frusztrációk terelgethették a szellem robbanékony finomságai iránt oly érzékeny írót az érzékiség ilyen triviál-naturális tájaira. A választ nem találva Virág lemondóan keresni kezdte a tegnap estéről

maradt, jó hatásfokúnak bizonyult szóelőhívó két üveg sört, látva Anatol frissen törölt szemén a bemártózás előtti szárazság minden kínját tükröződni.

Be kell épülni a nemzet tudatába, mondta egy alkalommal Fedor Laci, és a többiek, úgy is mint a nemzet része, kishíján betegre röhögték magukat, de közben egyre keserűbb lett a szájukban a nyál, mert végül is mi az Úristennek írta az ember, ha nem titokban ezért, még ha tudja is, hogy ez majdnem teljesen reménytelen, hiszen például Vörösmarty nevű kollégánk-nak se sikerült egészen, pedig az ő beépülését az iskola erőszakszervezetének kényszerintézkedései és súlyos szankciók is próbálnák előmozdítani. *Jobb, ha én inkább a babitsi mondatot vonatkoztatom magamra, állapította meg Anatol, „vezessen hozzám a szabadság”, igaz, Miska bácsi nem egészen így ragozott, de ezt kevesen fogják észrevenni, hiszen neki se sikerült olyan masszívan beépülnie ebbe a futóhomokszerű nemzeti tudatba, szóval a szabadság, találják csak meg némely elszórt művet elsárgult újságok lapjain. Micsoda felfedezés lesznek mondjuk Kovács Ignác sírkőfaragó számára, ha egyszercsak kezébe akad az Élet és Irodalom megfelelő számának tizennegyedik oldala, az inasa, Lambert Béla, kideríthetetlen, hogy hogyan, ebbe csomagolta a vésőjét, a mester szeme megakad majd könnyed stílusával is súlyos tartalmakat görgető kis novellámon, és nem tud szabadulni tőlem. Riasztja a családját, elsőül is a harmadik gimnáziumba járó, fogékony Helénkét, aki sajnálattal közli, hogy nem szerepelek a tananyagban, pedig még a negyedik Selymes Tünde könyvét is végiglapozta értem, talán valami új tehetsége lehetek a honi szépirásnak. És Helénkét megfogja valami, talán a megragadás vágya, hiszen a novellában zuhanyozó meztelen kamaszokról is olvasott, atyját remélhetőleg nem ez a jelenet ragadta magával, és tűvé teszi a férfizuhanyozó helyett legalább a Szabó Ervin könyvtárat, ahol egy szikkadt ötvenes könyvtárosnő, egyelőre magánhasználatra, titkon azonban a nemzeti tudat gyarapítása érdekében gyűjtött kartonjai közül előhúzza számára, mint féltve őrzött majdani kincset, eddigi publikációim szerény, de kishíján maradéktalan jegyzékét. Helénke mint a népmese szerencsés legkisebb királylánya, szalad a folyóiratolvasó ügyeleteséhez, az hosszas keresgélés után a fénymásoló kezelőjéhez, emez Helénkéhez, ő meg az atyjához, akinek első, s egyben végérvényes reakciója, „na baz'meg”, még jövőendő olvasásszociológusok beható elemzésére vár. Én meg, mosolyog a lelke mélyén némi szolid bizonytalankodással remélve Anatol, talán megkezdtem lassú, de feltartóztathatatlan beépülésemet nemzetem tudatába.*

13. (víz)

Két álom között, az ébrenlétre megtévesztésig hasonlító harmadikból fölriadt, valami nyirkosságot érzett, mozdulni sem mert, csak nagyon lassan tudatosodott benne, hogy attól fél, talán bevizelt. Az ágy túloldalán mintha megmozdult volna a mozdulatlan fehér halom, *földrengés a hómezőn*, de az asszony nem ébredt föl, öntudatlanul érzékelt csak valamit a környezet változásából, a villanygyújtást talán, vagy az ágyrugók feszültségváltozását. Anatol szorongva kikelt az ágyból, végignézett a testén, melyet már kikezdett az elpuhulás, az elmúlt tíz év alatt fölszedett tizenhárom kiló megbontotta a természet korábban rendszeres sportolással fenn-tartott kemény fegyelmű arányait, lassan olyan lesznek, mint egy hízó, gondolta magában valahol olyan mélyen, ahol az ember valójában már nem is gondolkodik, csak tud, majdnem öntudatlanul, de teljes bizonyossággal. Végignézett a testén, amelytől valahogy elidegenedett, fölhajtotta a takarót, de azon sem talált semmi áruló nyomot, *bűntudatom lehet*. Eszébe jutott, amit az orvos a nagyobbik gyerek bepisüléséről mondott, „tessék megtalálni az okokat, a zavart, a félelmet, a bűntudatot vagy szeretethiányt, vagy mit tudom én, mit...”, *negyvenévesen ugyan mitől lennék ágybavizelő?, ha csak nem a szorongástól, nehogy az legyenek.*

Már szinte megnyugodott, s ekkor észrevette a kispárnáján a tenyérynél foltot, *mégiscsak volt itt valami víz*, nyugtatta meg magát, de rögtön nyugtalankodott is tovább, *sírtam álmomban*, nem akart hinni a szemének és tapintó kezének, ami pedig jobbára mindig rávezette a lényegre, hiszen nem emlékezett rá, hogy gyerekkora óta sírt volna. Egyetlen könnycseppet se volt képes kisajtolni magából az apja halálos ágyánál, pedig hosszú napokat és éjszakákat virrasztott mellette, Apa fuldokolva vergődött, a hullámok olykor összezsúplak már fölötte, de hörögve még egyre fölbukott egy-két zihálásnyi életért, üveggolyóvá dermedt szemében ott maradt az utolsó érzés nyoma, kétségbeesés, belülről zabálta szét a szörny, gondolta Anatol, így tudta csak elképzelni a rákot. Apa, aki hol Sziderasz Konstantinként, hol meg Koller Ferencként szerepelt emlékezetének sűrűn gépelt és gyakran javított lapjain, még egyet mintha intett volna, de se mentőöv, se semmi segítség, Anatol és Anya tehetetlenül álltak karnyújtásnyira a végtelenül messzi parton. A temetésen is csak a pórússai nyíltak meg, szakadt róla a víz, izzadt a ravatalozó fülledt homályában és a sírnál a szemszáritó napsütésben, vodkára szomjazott, talán a kandeláberekben égő szpiritusz szaga terelte erre a gondolatait, a koporsóra visszhangosan zuhogtak valami lejegyvezhetetlen, mégis szabályos ritmusban a göröngyök, *halálriasztó, közép-európai dobszimfónia*.

Nem tudott sírni azon a süket délutánon sem, mikor rádöbbsent, hogy Margaréta már másfél éve kizárta az életéből, leszámolt vele mint férjével, lakótársként és alkalmi szeretőként azért maga mellett tartotta még, valószínűleg jobb híján és csak átmenetileg, talán mert félt egyedül a városszéli házban meg a paplan alatti sötétben, de a két gyerek sorsáról már egymaga intézkedett, amikor titokban, gyors egymásutánban elkapartatta őket. A miénk voltak, nyögte, az enyéme is, és elborzadva nézett Teréznek a második abortusz felől érdeklődő levelére, később azt is elképzelhetőnek tartotta, hogy Margaréta nem egészen véletlenül hagyta a mindkettőjüknek szóló leveleket őrző mappában kedves barátjuk aggódó sorait, de akkor olyan döbbenettel bámult rá, mintha a papír volna a szétszaggyatott, vérző emberszövet. Nem tudott sírni, az enyéme is voltak, ismételtette rögeszmésen, a hangja fakón visszhangzott bensejének kiszáradt kútjában, tudta, ezzel végérvényesen vége az egésznek, tennie nincs mit, legalábbis úgy érezte, hiszen őbenne csak lezárult valami, de nem kezdődött el valami más, élt tovább nagyobb változtatások nélkül, legfeljebb még korábban ment el otthonról és később tért haza, rendszerint színültig töltve magában napfényszínű sörrel a remény ciszternáit.

Egyszer aztán majdnem elbőgte magát, talán egy évvel a válás után visszament néhány, még ott maradt könyvért, Margaréta zavartan kedves volt, kávéhozott meg valami innivalót, mint amikor családlátogatásra érkezik a tanárbaísi, zavarában percek alatt berúgott kisé, feszesen tartott arcvonásai föllazultak, elengedte és minden szégyenkezés vagy gátlás nélkül sajnálta magát meg kettőjük szemétre került közös életét, aztán arról hüppögött, hogy meghalt a macska. Mintha a gyerekük, egy megszületett gyerekük halálhírért hallotta volna Anatol, kishíján elbőgte magát, pedig nem szerette, eleinte kifejezetten utálta a folyton vedlő, szürke-fekete csíkos jószágot, aki rendszeresen rátelepedett az ágyukra, sáros mancsaival néha még az íróasztalon hagyott papírokat is összetappogta, *rohadt dög!*, de aztán valahogy elfogadta, látta, hogy amolyan gyerekpótlék az asszonynak, és később maga is úgy tekintett rá, mint kapcsolatuk talán utolsó, esetleg mégis megtartó láncszemére. Meghalt a gyerekünk, mondta félig vendégként ülve nemrég még közös ágyuk szélén, amikor sikerült végre visszanyelnie valami torkát fojtó, sóízű gombócot, *a gyerekünk...*, minden hátsó szándék nélkül mondta, valami fájdalmas iróniával, aminek régen vége volt, az most majdnem meg sem történtté semmisült egyszerre, kilenc évnyi űrt érzett magában hirtelen. Ahogyan sok évvel később már Virággal a Vezúv kráterébe, valahogy úgy bámult bele a benne támadt üregbe, már akkor rájöhett volna persze, amire most, kezében szorongatva a kispárnáját a tenyérynél vizes folttal,

hogy az ember belsejében is érvényesül a horror vacui, a lélek kapillárisain át hamar föltöltődik mindenféle zavaros szorongásokkal a megrázkódtatás bombatölcsére.

A szorongás tehát sósvízben oldódik, állapította meg magában megkönnyebbülten Anatol, mint aki megfeszített szellemi munkával fölfedezett valamit, *lassan kioldom talán magamból*, száraz felével fölfelé visszatette a kispárnáját, lefektében már nyúlt volna a villanykapcsoló után, amikor Virág résnyire nyitott szemmel álmos-kedvesen megkérdezte, „nem tudsz aludni?“, *de igen, semmi baj, aludjál*, az asszony fejét helyére tette a férfi vállgödrében, Anatol jobb kezével eloltotta a lámpát, balját meg az asszony forró combjai közé csúsztatta, örülök neked, súgta a fülébe, Virág már aludt, de egy hálás kis nyöszörgést még hallatott, Anatol jólesően nagyot sóhajtott, szinte könnyebbé vált, *talán oldja a levegő is...*

14. (boldogkor)

1971-et írtunk, én megbuktam éppen valamilyen vizsgán, kitört a nyár, dél körül járhatott az idő, Elmer állt a felsőfokú építőipari technikum lépcsőházának aljában, vigyorogva, végetnemérőn, hosszú karjait ostobán széttárva, ami nála mindig jelentett valamit, ahogy megláttam a lépcső tetejéről, tudtam, hogy a holnap esedékes vizsgának már neki se futok, nyilván beszélt telefonon Évával vagy Katrinnal, a rajztokot és a két könyvet beadtam a portára, hamarosan érte jövök, de ebben magam se hittem igazán, és elindultunk, becsaptunk egy sört a Keletiben, aztán az új metróval ki a gödöllői HÉV-hez, volt még vagy huszonöt perc az indulásig, beugrottunk a szemközti henteshez, kértünk egy méternyi zsírpapírt, majd rá ugyanannyi kolbászt, „az se baj, ha két darabban”, a zavart a hentes vizenyős szemében ma se tudnám leírni, pedig már elszántan írtunk akkor is hosszú évek óta, Elmer nagylélegzetű opusainak valamelyikét zakatolta minden optikustanulói szabadidejében a kölcsönzött Erika írógépen, én versekben valósítottam meg magamat akkoriban, 1971 volt, az ország állapota olyan, amilyen, nekünk nem volt lakásunk, de volt olcsó albérletünk, nem volt feleségünk, de volt szerelmünk, meg egy-két-hár-négy átfutó szeretőnk, nem volt semmink, de az egész az egészen a miénk volt, fuldokoltunk a röhögéstől, miközben nyeltük a kolbászt a Hrabal-novellákból szökött hentes és kuncsaftjainak rosszalló pillantásai közepette, Elmer lassan odaballagott a pulthoz, s a kövér hentes mellének szegezte hatlövetűnek becézett hórihorgas mutatóujját, „uram, ön meg lesz írva”, a jóember erre elveszítette minden tartását, hebegni is alig tudott, „de kérem, uraim...”, mi azonban kérlelhetetlenek maradtunk, abban a szent meggyőződésben, hogy ez a fiatalság sine qua non-ja, óriási korsó sör volt ez a nyár is, erre a József Attila-sorra pár hete akadtuk rá Éváéknál egy megismételhetetlen hajnalon, három óra körül elhullott már a férge, hatan vagy nyolcan maradtunk, Elmer Évával, Katrin és én, a Doki egykedvűen bókászott fél üveg fáradt sörével a házban, Buendia, akit akkor még Ivánnak hívtunk, valami önsorsrontó nővel filozofált a nyitott teraszajtóban, én zongoráztattam, bizonytalanul válogatva a fehér és fekete billentyűk széles kínálatában, a hangulat egészen olyan volt, amilyenről Dorottya énekelt tizenöt évvel később Bereményi dalában, „míg a hajnal feketéből fehéret csinál, játssz nekem csak, senki másnak, rossz elhangolt zongorán... a hajnal úgy jött, mint várt vendég miközénk...”, Buendia szerint ezt a hangulatot biztosan tőlem kapta el Bereményi 81-ben, amikor az interjút csináltam vele Veres Pálné utcai lakásának konyhaasztalánál, a túlsúfolt fregoli alatt, valószínűleg létrejött köztünk a bioáramok indukciója, Buendia az ilyesmi aligha téved, vagy esetleg Bereményi is ott volt valakivel, talán éppen Dorottyával? az egyik ilyen megismételhetetlen hajnalon, amit valami különös okból mégis szinte hétről hétre igyekeztünk megismételni, szóval ekkor Elmer levette Éváról a másik kezét, félfektében a kanapén belelapozott a valahogy odakerült kötetbe,

matatott kicsit ezzel a kezével is, és talán még ügyesebben, mert izgatott ujjait a megadóan szétnyíló lapok közé csúsztatva erre a metaforára talált, hát ilyen volt ez a nyár, a kolbász utáni sört már állva, félig futva kaptuk be az Aranykacsában, de hiába, mert himbálózó farkát láttuk már csak a kisuttyanó szerelvénynek, váltott trolikkal és buszokkal vágattunk Rákospalotára, hogy elkapjuk még a délutáni személyt Veresegyháza felé, „megint szerencsénk van”, mondtuk egyszerre, egymás képébe lihegve az utolsó kocsis hátsó peronjának legalsó lépcsőjén, Elmernek talán az ezerhét-száznegyvenforintos mikroszkóp jutott eszébe, amit tegnap összetört, én meg a mai és a holnap esedékes vizsgámra gondolva egészen biztos lehettem volna abban, hogy legalább fél évre megszakad szorosabb kapcsolatom az iskolával, de nem akartam ezt még végiggondolni, messze volt a jövő szombat, amikor haza kell utazzak, s Apának úgyis elő kell adjam valahogy a törtéeteknek egy szelídített változatát, amelyben az elégtelen vizsgáknak egészen fatális okai lesznek, a körülmények kedvezőtlen összejárása okoz majd mindent, de ott, az egyre sebesebben zakatoló lépcsőn mégis csak a röhögés volt és az optimizmus, amelyről Babilstól bizton tudtuk, hála legyen hajdani tanárunk, Teofán atya áldásos közvetítő tevékenységének, hogy kiirthatatlan, egész testünkkel, minden szervünkkel éreztük ezt, egyik-másikkal kicsit jobban is, állva is robogtunk a zöld lánggal lobogó magyar nyárban, agyunkban peregtek már az este és az éjszaka előrevetített képei, egymást váltva a totálók és superplánok, rafinált beállítások és nagy hosszú svenkek, tudtuk, örülnek majd, ha megérkezőnk a pár szál kornyadó pipaccsal, „a szabad Magyarország követői vagyunk”, mondjuk majd komolyan vigyorogva, megtapogatom az állkapcsomat, s nekik eszükbe jut, hogy én már tényleg kaptam rendőrpofont politikai okokból még gimnazista koromban, Éva főzi a lecsót, Katrin asztalt terít a fa alatt, én meg egyre a blúza kivágásába sandítgatok, úgy teszek, mint aki nem vette észre, hogy ő úgy tesz, mintha nem vette volna észre, játszunk, vacsora után még belebámulunk az estébe, a Sokol rádión itt jól bejön Luxembourg, hallgatjuk egy darabig azokat a különös hangulatú számokat, amelyek hetvenegyben nosztalgiát tudtak ébreszteni hetvenegy iránt, aztán lassan beszivárgunk a házba, Elmerrel az ajtó előtt lerúgjuk a tornacipőnket, így a szerelem szagától lesz csak sűrű levegőjű a két kis szoba, hajnalban pár rímelő sort hagyok Katrin párnáján, egy hétig biztosan nem jövünk, hogy nyugodtan tanulhassanak, nyakukon az érettségi, „Patrona Hungariae ora pro eis”, dűnnyögjük, és fűtőréssze elindulunk, a lányok még alszanak, mindez, ha nem pontról pontra is, de előre megtörtént már bennünk ott a vonaton, olyan ígéretes volt az egész, úgy éreztük, majdnem minden lehetséges még, nyár volt, délután, 1971-et írtunk, álltunk az utolsó kocsis hátsó peronjának legalsó lépcsőjén.

15. (Katrin nagymama lett)

„Nagymama lettem”, Katrin hangja a telefonban, zavarában sok a kedvesség, vagy talán fordítva, kilenc éve nem találkoztak, és most fölhívja Anatolt ezzel a hírrel, hangjában büszkeség és önirónia. *Te vagy az első*, gondolja a férfi, hallgatva a lassan megelevenedő csacsogást, *te vagy az első*, *Ferit lekasabolta saját motorcsónakja a Dunán*, *Lingmár Karcsi fölköttette magát az idegosztály vécékilincsére*, *Hédi ennyivaló mellét megrágtá és kiköpdöste a rák*, *Buendia sikeres, háromszoros tartás-díjas író lett*, *Salzinger Laci kandidátusi fokozata mellé infarktust is kapott: halottak és élőhalottak jócskán vannak már*, de *te vagy az első nagymama*. Zsuzsó kamaszlányként megörökítve Anatol emlékezetének videotékájában, nyurga, itt-ott épp hogy csak domborodóban, szőke és kicsit nyegle a diófa alatt a reggelizőasztalnál a mogyoródi kertben, zavart, nem tudja, hogyan is viselkedjék az idegen jelenlétében, aki a mama régi barátja, hatéves öccsére öltögeti hát a nyelvét, aki éppen duzzog, Katrin

keni a vaját a kenyerekre, és a gyerekekről mesél valami büszkemamai történetet, s közben neveli is őket egy-egy félmondattal, nagyobb meggyőződés nélkül. Ezt a képsort nézegeti, pörgeti vissza emlékezetében Anatol, miközben hallgatja az asszonyt, nem is annyira a szövegét, inkább a dallamát és a ritmusait, amelyek mintha élénkebbek volnának, mint a beszélgetés kezdetén, s aztán rátalál az előzményekre is: Gödöllőn volt dolga, s hazafelé leszállt Mogyoródon, akkoriban mindig ráért két-három napra megállni valahol hazatérőben. *Átmegek most egy másik életembe*, állapította meg leszállva a HÉV-ről, füttyörészve ballagott a kisúton, a fasorban biztos kézzel bökött rá a göcsörtös akácra, amelyre a fél éjszaka rajzolt plakátok egyikét kirajzszögezték, „Ötórai tea - játszik a Kingstone együttes”, a hentes megengedte, hogy kitegyenek egy ilyet az ő kirakatába is, korát megelőző vállalkozó volt ‘69-ben, napi egy kiló ingyenkolbászt ruházott be az együttesbe, hiszen jön a piacgazdálkodás, kell a reklám. Nem is volt semmi baj, a Doki becsülettel bementa minden este, az első szünet előtt, hogy a zenekar a 417-es hentesüzlet kolbászát vacsorázza, csak a tanács nem szívelhette a bandát, mert Rubner és Anatol, nem ismerve még a járást, a tárgyalótermen cipelte át a nagydobot az érkezéskor, átgázolva egy sorsdöntő vébéülésen. Elővigyázatosságból kiprédikálta őket előző vasárnap a pap is, megint jön valami zenekar, ki tudja mifélek, azért hozzák ide őket, hogy a maradék fiatalságot is kicsalják a templomból. Az öreg pléboj, ahogy maguk közt becézték, akkor sem nyugodott meg igazán, amikor vasárnap reggel ott látta a maga báránycáái mellett őket is, karikás szemmel, de összeszedetten ültek az első sorban, és három szólamban énekelték a Boldogasszony anyánkat, amihez foghatót talán a múlt század elején jegyeztek fel itt legutóbb. Pedig az is fülébe juthatott a papnak, hogy a szombat esti buli végén Laci csinálta neki a propagandát, miután jó éjszakát és kellemes magömlést kívánt, azzal búcsúzott, hogy viszlát holnap a nagymiséen. *Biztosan nem él már*, dűnnyögte Anatol a templom előtt, a papra gondolva, a községházán gondosan elkerülte a tanácsstermet, a kultúrhodályban diszkóra utaló pulpitus állt a színpadon, *külmérgezés*, egyébként minden változatlan, talán csak a hullámozó parketta emlékeztetett az idő múlására az olajos padló helyén. Ide-oda járnak agyában a tíz és húsz év előtti emlékképsorok, Katrinnal éppen szétölelkeztek a bodzabokrok mögött, lassan fölállnak és indulnak visszafelé, elhátrálnak a ház mellett, aztán végig a kisúton, közben egyre lejjebb megy a Hold, visszaérnek a községháza udvarára nyíló kultúrterem elé, a közönséggel együtt behátrálnak a hangulatvilágításba, Anatol a színpadig farol és háttal fölugrik, a kecskelábú-műanyaghangú orgonához tolat, hogy a többiekkel együtt eljátssza az utolsó számot, hamar az elejére érnek, és jön az utolsó előtti. *Fordítva*, mondja magában, mint aki fölfedezett valamit, és fejében előreporgeti a tekercset egészen a bodzabokrokig, onnan normál, sőt néhol kicsit lassított tempóban végignézi, hogyan jutottak be a házba, majd a leghátsó szobába, ahol Katrin aludt, a zene ott hullámozott még bennük, nem akart végetérni, muzsikáltak egymás testén, először könnyű etűdök, a szerelem ujjgyakorlatai, majd a billentyűk után a lány forró bőrén kezdett vad improvizációkba Anatol az adott témára, néha itt is mellényúlt, de voltak hatásos megoldásai.

Úristen, miről beszélhetett, eszmél a férfi immár a jelenben, mikor megérzi Katrin hangjának dallamvezetésén, hogy a FINE-hez közeledik, nem akar lebukni, szégyellné is, hogy saját magára figyelt és nem a beszélőre, néhány általánossággal hozakodik elő tehát, fölvezet pár öniróniába csomagolt bókot, és egy nem túlságosan megnyugtató kadencia irányába terelgeti a társalgást, amely indokoltta tehet egy megbeszélendő találkozást. Fél órával zárás előtt érkezik a könyvtárba, az olvasóteremben már csak két disszertáció araszolgat lassan előre az elegáns asztaloknál, a fölénk hajló fáradt arcokon teóriák, summázatok és munkahipotézisek látszódnak tükröződni, egyedül vannak tehát, Anatol megáll a maga mögött halkan becsukott ajtónál, az asszony fölkel a könyvtárosi asztalkától, nézik egymást, talán percekig, mozdulatlanul, félhomály van, mint egy alulexponált fényképen. Katrin fehér köpenyt visel, olyan benne, mint ápolónő korában, amikor még orvosnak készült, fekete zuhatag haja ősz és

rövidre vágva, de a szeme színe nem fakult, további hosszú percekig tart még a csend közöttük, egymás mellett ülve a könyvtárosi szobában, fogják a másik kezét, mint két testvér húsz évnyi távollét után. *A húsz év nagyjából stimmel is*, Anatol agyában fölbukkan egy régi szójátéka, „úgy szeretlek, mint a húgomat, legföljebb néha egy kis vérfertőzés”, *hogy kerül ez most ide?*, talán mert az asszony fölállt a fotelból, az iratszekrény alsó polcáról kávéspoharakat szed elő, Anatol szeme élvetegen végigtapogatja a fenekét, *feszés*, állapítja meg, és ettől valami jóleső otthonosságérzete támad a sivár szobában.

„Magamra ismertem egy novelládban”, mondja Katrin zavartan, Anatol igyekezne hitelesen szerénykedni, de semmi szükség rá, az asszony el van foglalva a saját zavarával, „olyan hülye vagyok, hirtelen minden eszembe jutott, aztán fölhívlak, és csak az unokámról beszélek” Katrin keze a kezében, meglepődve nézi és forgatja, kisebbre emlékezett, bár nem a kezekre szokott leginkább emlékezni, Virágé mindenestre kisebb, talán Dóráé se volt ekkora, pedig a versenyzősnők nem kis kacsoíkról híresek, hogy Margarétáé milyen volt, az már teljesen mindegy, *még a kezét is el akartam felejtetni*, a többieké meg az emlékezet zsebébe dugva, láthatatlanok. Egy vaskos iratrendező rejtekéből előkerül egy kis üveg portorikói rum, „ezt ittad akkoriban, jól emlékszem?”, *jól bizony*, a rum aztán éppúgy elmaradt, mint Katrin, mindkettő nélkül egész jól megvolt mostanáig, s most mindkettő mégis jólesik, hozza a stam-pedliket, mozgásában megmaradt az az alig észrevehető, de a legmeghittebb pillanatokban talán ma is oldódó merevség, ami akkor csak még izgalmasabbá tette lényét, ahogy a hangjában, kedvessége magasabb regisztereiben az az egyetlen disszonáns hang, beszédjének ritmikája se változott, *mintha a bátyád verné a dobokat*, Rubner zakatolásában volt valami hasonló szinkópás feszesség, *ez nálatok családi?*

„Hányszor találkoztunk azóta?, ötször-hatszor legfeljebb, kissé feszült voltam minden alkalommal, te nem?”, nem várja meg a férfi válaszát, „mindig sokat beszéltem zavaromban, nem tudtam mit kezdeni az előéletemmel, szóval veled, aki a legelső voltál, valamit ki kellett volna beszélnem, de nem lehetett, menyasszony lettem, aztán fiatal feleség, később te boldog, ifjú férj, majd frissen elvált, valami miatt sosem lehetett, mert nem akartam, hogy azt higgyed netán, hogy meg akarom kérni a kezéd, egészen másról lett volna szó”. „Emlékszel, mikor egyszer csak megjelentél Mogyoródon?, akkor is úgy beszélgettünk, mintha ott heverne közöttünk közös életünk kihűlt darabja, átugorhatatlanul és kikerülhetetlenül, másról nem tudtunk beszélni, de arról se, rémes volt, most jött elő bennem ez is, meg minden egyéb, amikor arról a nőről olvastam, ilyen voltam?, akkor láttál ilyennek, vagy amikor írtad?, nevetséges vagyok, hiszen még azt se mondtad, hogy rólam szól, hogy én voltam a modell”. Anatol a biztonság kedvéért keresni kezdi a legmegfelelőbb indítómondatot „az írás mint az élet(át)értelmezés lehetősége” című, évek óta a fejében tárolt esszéjéhez, de fölöslegesnek bizonyul a kutatás. „Nem akartam, nem tudtam volna találkozni veled, de most, hogy megszületett az unokám, képzeld, Kamillának hívják, muris, nem?, szóval most minden a helyére került bennem, negyvenkét éves koromra ideje volt, ezt gondolod, ugye?” A férfi tudja, erre sem kell válaszolnia, „felhőtlenül, valami nagy-nagy szeretettel éltem újra az életemnek azt a részét, ami veled volt kapcsolatos, ügyetlenkedésekre és gyönyörű gyöngédségekre emlékszem, a lányomnak sose tudtam ilyesmikről beszélni, talán majd az unokámnak, megtaláltam pár verset, amiket nekem írtál, írsz még verseket? Eszembe jutott, milyen undok tudtam lenni veled, és hogy mennyire utáltam a hülye hallgatásaidat ilyenkor, mondd, a többi nőt se pofoztad meg soha?, mondd, lehet, hogy te nemcsak türelmes és megértő vagy, hanem lusta?” Anatol behúzza a nyakát a széken elterültében, évekkal ezelőtti, mindmáig utolsó gyónásakor mondott hasonlókat Teofán atya, volt tanára és későbbi főnöke, sokáig gyóntatója s talán még mindig barátja, eltűnődik, Katrin vajon milyen penitenciát róna ki rá. „Ha akkor harcolsz kicsit értem, hiszen talán ezt akartam volna, akkor sokminden másként alakul, gondold el,

akkor most én lennék az elvált feleséged, de bizzunk benne, hogy semmi se véletlen.” Anatol hallja a húszéves Katrin hangját, „ez nem megy nekünk tovább”, akkor is ugyanilyen kategorikusan fogalmazott, hangjában akkor is valami lebírni akart bizonytalansággal. „Tudod, azt hiszem, nagyon jól vagyok, boldog anya és fiatalos nagymama, rendes és kibírható feleség, és könnyűszívű barátja régi szerelmeimnek, mert azért nem te voltál az egyetlen”. *Primus inter pares*, Anatol föl pattan, összecsapja a bokáját, mint mikor egy fiatal alhadnagy bemutatkozik az átkos Horthy-korszakban, Katrin finomkodva nyújtja a kezét, mit tesz a gyerekszoba!, hiszen az ő atyja se illegális kommunista volt a háború előtt, inkább illegális úriember utána. Könnyű kézcsók a negyvenkét éves nagymamának, akinek szívében diadalt arat az öröm és az önirónia, védett korban és állapotban érzi magát »nincs bennem semmi feszültség veled kapcsolatban«, ezt mondja nyílt tekintete, Anatol meg azt, hogy kár, mert mit is mondjon, már csak hiúságból is. »Egyet árulj még el«, az asszony hangjában mégis ott bujkál valami elemi erejű kíváncsiság, »miért van abban a novellában három gyerekem?, feltéve, hogy mégis én vagyok a modell?, erre válaszolj még, addig nem engedlek el.« Ez az a kérdés, amit most már menthetetlenül meg kell válaszolni, pedig talán az előzőeket szívesebben; mondhatná persze, hogy pótcselekvés volt, de ennél többről van szó, *gyereket akartam csinálni neked, ha egyszer ő is gyereket szül, lesz egy közös unokánk.*

16. (dio mio)

Kockás abrosz, azaz egymásra merőleges fakókék sávok a mosottfehéren, a mintás szélű tányéron gőzölgő borjúpaprikás és habkönnyű halványsárga galuska finomremegése, a harmatos üvegkancsóban háromnegyed liternyi sötétvörös, a borhoz hasonlóan a pincér is kimért, valamit megtestesít még abból, amit valaha vendéglátásnak neveztek, régivágású, tartózkodó és udvarias. Metszeteket készítek, dűnnyögi Anatol, mint aki tudományos vizsgálatnak veti alá a tányéron a hús szöveteit, farmernadrágja titkos zsebéből előhalászott szarvasagancsnyelű bicskájával élvetegen hozzálát, a rostok elomlanak a kés alatt, nézi az egymástól gyöngéden megváló szálakat, *mintha még élne*, sóhajtja, mintha nem tudná, hogy az még mindig él, legfőlőbb tágítani kell valamelyest az életről alkotott fogalmainkat. Mi hal meg és hogyan hal meg?, ez itt a kérdés, Lelli persze, a kevésszavú, de szolgálatkész pincértől tudja, hogy így hívták az omlós húsú fiatal borjút, Lelli nem ugyanúgy él már, mint azok a társai, akiket tejelésre vagy igavonásra szemelt ki az állattenyésztő végzet, de atomjai már ott bolyonganak Anatol véráramában, és a kertvendéglő többi ebédelőjének testét-lelkét építik tovább, mondhatjuk-e hát, hogy meghalt, amikor szemmel láthatóan éltet, nyilvánvalóan folytatódik? És aki meghal, tegyük fel, hogy mégis meghal az véget ér-e?, Apa otthon, a régi lakásban nyolc évvel a temetése után még ma is benéz olykor a legényszoba nyitva hagyott ajtaján, ha nagyritkán írógépkopogást hall, rápillant az éppen keletkező kézíratra, nem szereti a mellébeszélést, ha könnyűt sóhajtva távozik, az lesújtó kritikát jelent, Anatol máig hallja, vagy legalábbis érzi ezt: mikor huzat lebben, gyanakodva kezdi átolvasni az addig leírtakat, s ha netán nem talál benne kivetnivalót, nehezen alszik el, vagy izzadtan riad föl éjjel. *Nincs halál*, mondja magában egy jóévtávú létfilozófus évtizedek során kimunkált optimizmusával, az óranysárga húsleves melegséggel járta át a gyomrát, ez a tény pedig a szívét, *szindbadizálok*, állapítja meg, és a nőkre kezdene gondolni, akiknek az ablaka alatt féléjszakákat áldogált virággal vagy anélkül, de többnyire azzal a megnyugtató tudattal, hogy a hiábavalóság sem értelmetlen, hiszen a könnyű kudarcok a leghálásabb téma az íróember számára. Ehelyett azonban az jut eszébe, hogy talán éppen ennél az asztalnál üldögélve vallotta meg néhai első feleségének félrelépésként indult romantikus románcát Ljubkával, a viráglopástól az erkélyjelenetig sőt

tovább, vagy ha mégis egy másik folyóparti kerthelyiségben egy másik asztalnál: a szalvétával letakart kenyérkosár, rajta a kényszerleszállást végzett lángvörös diófavél és a kockás abrosz ugyanaz. Ha már nyitott a házasság, hát legyen, gondolta akkor Anatol, Margaréta nagyon korán nyitogatni kezdte az ajtókat, felfordulást és jövésmenést honosított meg, tapintatból is csak ritkán titkolt érzelmi kirándulásai után most mégis ő érezte megalázva és megcsalva magát: ami eddig nyitott volt, sarkaiból fordult ki egyszerre, az asszony pár hetes depresszió után egyszerűen kivetette magát közös életük hajóhintájából, és halálra is zúzódt, vagy ha nincs halál, hát élőhalottra a férfi tudatalattijának legalján.

O, dio mio!, sóhajt Anatol a könnyű olasz bor meg a diófa ihletében, ez utóbbi már korábban is szerzett számára felejthetetlen percek, Szováta őrnagy, az elhárítótiszt éppen a diófával kezdte kiszemelt áldozatának elbizonytalanítását a katonai kiképzőtáborban, „merre is van a Babits-ház?”, kérdezte egyszer egy oldott beszélgetésnek álcázott kihallgatás alkalmával, ketten sétáltak a gutaütött augusztusi koradélutánon a néptelen alakulótéren. „Tudja, én gyerekként elkerültem a Vízivárosból, sok mindenre már csak homályosan emlékszem”, megfordultak, és ballagtak visszafelé, nappal szemben az izzó betonon, az őrnagy a válláig sem ért az újoncnak, aki igyekezett a köpcös följobbvalóhoz igazítani a lépéseit, ingéből csavarni lehetett a vizet, eszébe jutott Pál apostol intelme a kolosszeiekhez, villogó aranybetűivel a vízivárosi katedrális párkányzatáról, „a följobbvalókat keressétek!”, hát ezt nem kellett keresni, jött magától mint egy kisméretű hegy a nagyobbacska Mohamedhez, vajon kiderül-e, hogy mit akar? „A kórház mellett föl a mélyúton, ugye?, föl odáig, ahol az a sok diófa áll, nem?”, Anatol kissé bizonytalanul mondta az igent, mint annyiszor, például a felvirágozott Margarétával az oldalán az oltár előtt, mikor Teofán atya kérdezte fehér stólában kezében szertartáskönyvvel az anyaszentegyház nevében, aztán jóval később is, amikor a bírónő tudakozódott rámenősen válási szándéka vagy legalább hajlandósága felől. Minden igenem bizonytalan egy kicsit, gondolja a fa alatt üldögélve és kortyolgatva a száraz vörösbort, de hát ilyen egyszerű volna ez?, igen vagy nem, élet vagy halál, a valóság lefeszíti magáról a kétértékű logikát, az élők, mint a halottak, a halottak meg élnek, Lelli is, a borjú, meg Apa; minden igen egy kicsit nem is, csoda-e, hogy ilyen igen-bizonytalan vagyok? Vacillálva mondott igent az alakulótér forró platniján is, mintha érezte volna a veszélyt, „ott nincs is diófa”, csapott le fennhéjázásából a kissé elhízott ragadozó, akit a legénység és a tisztek többsége mégis inkább Dögevőnek hívott, konspiratív persze, csak a háta mögött, de Szováta erről is tudott, és erre is büszke volt. „Maga nem is ismeri a Vízivárost, sőt talán Babitsot se”, tudnia kellett, hogy az utóbbi kijelentés már becsületsértés, de ez csöppet sem zavarta, nem, Dögevőben nem volt semmi bizonytalanság, diadalmasan állt a tikkadás közepén, vérekes szemeivel fölényesen nézett föl áldozatára, akit talán ez a visszás helyzet segített egy valamennyire értékelhető ríposzhoz, *vagy nem ismerem eléggé a diófát.*

Sodorgatja ujjai között a vékony szárat, forgatja a kiismerhetetlen levelet, nézegeti az erezetét mint egy tenyerjós, *mit olvashatok ki belőle a jövőre nézve?, semmi jót*, párhuzamos vonalak szigorú geometriája, semmi izgalmas kanyar vagy meredek felszállóág, de hagyjuk is, a diólevél rossz kabalának bizonyult, talán a nyúlláb. Hátradől a kemény kerti széken, rágesálja a békeidőkre emlékeztető, tölgyfából hengeresre esztergált fogvájót, nézi az ebédelő, beszélgető sorstársakat az árnyas fák alatt, a béke szigete a zavaros szárazföld közepén, tűnődik és nézelődik, és nagyon jól érzi magát, mert miért is ne érezné jól. Könnyű szellő mozdul a lomb alatt, ha írna éppen, most gyors kontrollba kezdene, de nem ír, hanem ebédszünetet tart, azon belül is rövid szünetet az ebédben, celebrál, tort ül a múlt és a jelen fölött, és ünnepli az eljövendőt, a levél tenyeréből kibetűzhetetlent, szerencsét kíván magának és a világnak, *sors bona nihil aliud*. Nyelvével a szája sarkába tolja a fogvájót, ahogy Szindbádtól látta Huszárik filmjében, *korszerűsített változat*, mondja végignézve magán, kopottas farmernadrág és

kockás, fölgyúrt ujjú ing, ha volna mellénye, mindig magánál hordhatna a zsebében egy ilyen fogvájót, *sebjaj*, legyint könnyed lemondással, mert a lemondás szabaddá és könnyűvé tesz, aztán elegánsan fölényes mozdulattal magához inti a pincért, *mondja, kérem, kaphatnék én itt nyulat?*

17. (tus)

Kassai haláláról a sportújságból értesült, hatvannégy éves volt és nélkülözhetetlen, vele kezdődött mindig az úszóverseny, ő volt az indító; a Dagadt Géza írt róla kéthasábos nekrológot, aki százhuszkilós sportriporterként is az maradt, aki volt, mutatis mutandis persze, kölyökként egyszerűen nem lehetett elnyerni tőle „az uszoda hülyéje” kitüntető vándordíját, pedig sokan versengtek érte. Egyik emlékezetes alakítása volt, amikor fogadásból, „Nem mered megcsinálni!” - „Én?!”, húsz forintért pucéron kiballagott az öltözőből a medence melletti zuhany alá kimosni a fürdőgatyáját, tizenhároméves férfiúi szeméremérzeténél erősebbnek bizonyult a pénz- és sikeréhség. Humorának bumfordibb megnyilvánulásait a jó hecc és a halálos sértés határán imbolygó, személyre szabottan találékony kitolásai jelentették, valódi szellemessége inkább a férfitusban vert visszhangot, stílusérzékről árulkodó kitűnő paródiái harsogó röhögéssel telítették a páras forró levegőt. Legsikeresebb alakításai közé tartozott Szirmák Éva utánzása, az olimpiai bajnok edzőnő sipító hangja és sajátos szófordulatai Géza tolmácsolásában frenetikus hatásúak voltak, Éva néni férje, a pólócsapat kapitánya is gyakran lejött az úszóverseny és a vízilabdameccs közötti szünetben egy bemelegítés utáni rövid zuhanyozásra, hogy kedélyét és légzőizmait is átmozgassa egy kiadós röhögéssel, „Dagadt, jobb vagy mint az eredeti! Miért nem téged vettelek el?”, Éva néni meg azzal fenyegetőzött, hogy ha nem hajlandó neki is előadni a sikerszámot, akkor egyszer meztelen férfinak álcázva magát a zuhanyzóban fogja meghallgatni. Állandó céltábla volt Géza számára Kassai úr is, a kiismerhetetlen, sovány, magas férfiú, „a göthös szfinx”, aki majdnem néma volt és majdnem mozdulatlan, a verseny elejétől a végéig a medence szélén állt, bal keze állandóan frissen vasalt nadrágja zsebében, jobbjaival hol a nyakában lógó sipért nyúlt, hol a zsebébe egy darab kekszért, pergamenszerű archbörén nyíló keskeny szájából egyetlen szót hallottak az úszók hétről hétre, „el-ké-szül-ni!”, s aztán a sípszó.

Öregszel, Dagadt, állapította meg Anatol letéve az újságot, szerette Géza írásait, egy harmadosztályú megyei íjászversenyről beszámolva is tudott valamit adni önmagából, a legunalmasabb információkat is fogyaszthatóvá tette harsány életszeretete és humora, de ez a nekrológ száraz volt és szomorú, mintha a meghalás kizárólag szomorú volna, nem pedig fölszabadító is, vagy legalább nevetséges valamelyest, *Géza, vegyél egy zuhanyt!* „El-ké-szül-ni!”, Kassai hangja ugyanúgy recsegett Anatol fülében, mint amikor a rajtkövön állt a többiekkel, mintha acélrugókat feszítene meg a vezényszó az úszók testében, mindenki fölvette a startpozícióját, *én mindig siettem, csak félig-meddig álltam be a legalkalmasabbnak gondolt testhelyzetbe, nehogy készülődésem közben elindítsa a futamot.* Rettenetes volna egyedül maradni a parton, hét üres rajtkő között egyedül állni a nyolcadikon, hallani a csobbanásokat, mintha rövid sorozat szaggatná a vizet, hét becsapódó test, végtelenül groteszk egy startpozíció, ha nem ugrik ki belőle az ember, az is lehet, hogy mindörökre úgy marad előredőlve, leszegett fejjel, megrogyasztott térddel és hátracsapott karokkal, talán csak a kórházban enged föl ez a merevgörcs valami injekció hatására, *Úristen, így még a hordágyra se tudnának rendesen fölfektetni a mentősök.* Persze talán sikerülne valahogy bedőlni a vízbe, és föloldana a merevséget a többiek után visszacsapódó hullám, de ez már akkor is a legcsúfosabb vereség, csak nem itthagadni a kövön, itthagyni a hét másiktól, akikkel úgy összetartozik az ember. Már az

öltözőben nézegetik egymást, hosszú ideje szinte mindig ugyanazok állnak a rajtköveken a kéthetenkénti versenyeken, mégis némán figyeli mindenki a másikat, hülyéskedés csak a verseny után a zuhanyban, lopva lesik az apró, áruló jeleket, akinek például új fürdőgatyája van, pláne speedo, arra jó lesz odafigyelni, illet senki nem kap csak úgy ingyen, ez valami jó időt úszhatott az edzésen. „El-ké-szül-ni!”, az ember az idegességében kint felejtett zokniját próbálja még begyömöszölni a szellőzőlyukon át az öltözőszekrénybe, de valahol belül hallja már ezt a recsegő, rugófeszítő hangot, *csak nem bentragadni a rajtnál!*

Mindenek túlján aztán felszabadultan zeng a zuhanyozó, így volt ez akkor is, mindenki megbékélt már a megváltoztathatatlannal, hogy Horváti lett megint az első, a negyedik helytől lefelé volt csak némi változás, dobálóztak a vizes gatyákkal, a Dagadt sziporkázott, talán éppen Kassai volt műsoron, amikor Csinger, a futam harmadik leggyorsabb, de mindenképp a legönérzetesebb tagja váratlanul elmondott valamit, amit nyilván az idősebbektől hallott, s közülük csak ő tudott, nem könnyen szánhatta rá magát. Egy versenyző nemigen nyugtatgatja az ellenfelét, legyen csak ideges, az is jelenthet néhány tizedmásodpercet, Csinger most mégis fölnyitotta Anatol szemét, bár jószándékába talán ezúttal is vegyült valamennyi lesajnáló fölény. Meztelenül tobzódtak a forróvízsugarakban, Csinger ugyan csak harmadik lett, de itt ő volt a helyzet ura, ahogy levették a gatyát, rögtön ő volt a bajnok, láthatóan élvezte is a hasa alá sandító irigy pillantásokat, egy ilyen alkalommal mondta, mintha csak úgy mellékesen megjegyezné, hogy „mit izgulsz, Vizipók?, nem vetted észre, hogy a Kassai mindenkit megvár?, amíg a nyolcadik is el nem helyezkedik, nem fűtyül, ez még nem hagyott itt senkit, nem vetted észre, Vizipók?”

Órákig tudott zuhanyozni, a boldog és fontos órák közé tartoztak ezek, a megnyugvás és a feloldódás ideje azóta is, bár tudja jól, hogy nem léphetünk kétszer ugyanazon permetező forróvíz alá, hogy panta rhei, *megint görögözünk?*, nem, a tus más nációt és más kultúrát juttat többnyire eszébe. Augusztus volt, három-négy évvel később, a margitszigeti uszoda melletti kollégiumban együtt laktak, a medencében és a tornateremben együtt tréningeztek az Európa-bajnokságra készülő válogatottak és az utánpótlásnak számító ígéretes, fiatal vidéki úszók, Anatol tudta már, hogy beváltatlan ígéret marad. Tizenhat évesen számára az úzás befejeződött, eredményei odahaza hamarosan romlani kezdenek a heti három-négy edzés mellett, a bentlakásos szerzetesi gimnáziumból többször nem engedik ki a lerobbant vízivárosi fedett-uszodába, még ez az utolsó edzőtáborozás és verseny, aztán vége. Az esti tornatermi edzés után egyedül állt már csak a tus alatt, a fiúk elrohantak tévét nézni, az „Angyal” ment éppen, meg a „Halló fiúk, halló lányok”, ömlött rá a víz, szinte becsomagolta valami meleg celofánba, hang alig szűrődött be ide, de mindent látott, ha kissé homályos körvonalakkal is, egy pillanatra elállt a lélegzete, mert Pártay Dóra sétált be a zuhanyozóba, köpenye zsebéből kulcsot húzott elő, kattant a zár, a kék köpenyt az ajtóba kalapált szögre akasztotta, kibújt a testéhez simuló úszódresszéből, beállt a szemközti fülkébe és megnyitotta a csapot. Anatol életében nem ijedt még meg így, ahogyan csak akkor rémül meg az ember, amikor hirtelen, minden előzetes bejelentés nélkül átcsapnak megvalósulásba legtitkosabb vágyai, látta, persze hogy látta már őt így, a fedettuszoda innenső végén van egy ablak, onnan be lehet nézni a női zuhany nyitva hagyott ablakán, a fáma szerint sok plátói szerelem, sok veritékes önkioldozgatás vagy emlékezetes beavattatás kezdődött úgy, hogy kinyitódott a két ablak, s a fölsőben valamelyik kamasz az árnyékba húzódva szeméhez emelte a fiúk között kézzől kézre járó kukkért. Anatol látta már ezt a testet a magasles biztonságából, de szemtől szemben, a kölcsönös meztelenség kiszolgáltatott intimitásában minden jól ismert részlet más jelentést is hordozott. Dóra egyetlen gyöngéd mozdulattal hívta át magához, fogadta be az ő forróvízsugárzásába, királynő a legkitartóbb titkos hódolót, az meg, mint a hívek az októberi litánia végén a fatimai festettfa Máriát, csókolta, ahol érte, a lámpafénybeöltözött asszony moso-

lyogva tűrte a rajongást, kék palástja a kulcsra zárt ajtóra akasztva. „Lónyelvű csodabogyóm”, súgta az előtte térdelve buzgólkodónak, már nemcsak tűrte, de bátorította is, Dóra elsőéves egyetemista volt és botanikát tanult, jókedvében virágnevekkel illetett mindenkit, őt meg most nyelvével illette a csodapók Vizipók, aki írónak készült, ki-ki a maga módján. „Szép volt, amit nekem írtál, szóban már sokat tudsz a szerelemről”, a verselgető lovag azt a vonalat csókolgatta, amely mentén a fürdőruha fehérre és barnára osztotta a lány combja tövét, a szája széle megremegett kissé a váratlan elismerésre, de most ez is csak a javukra vált, mint a szerzetesatyák szerint az istenszeretőknek minden, *tehát a hitem nagyjából akkor is rendben volt*, állapítja meg Anatol az emlékezés jelenidejében a maga frivol modorában. A lány két kezével gyöngéden a teste közepéhez húzta a fiú fejét, akiben hirtelen mobilizálódtak titkos olvasmányélményeinek konkrét útmutatásai, szorgos bogárként közelített a bolyhos virághoz, s merült el a szétnyíló sötétvörös szirmok közé, rá is átragadt a botanikus megközelítés, forrón permetezett rájuk a vasrózsa, Dóra kissé megrogyasztotta térdeit, hátát a csempézett falnak vetette és átengedte magát az odaadás örömének, „én leszek az első múzsád”, a fiú fejét az arcához emelte, nyelvét a saját nyelvével ajándékozta meg, aztán ő térdelt hódolója elé a beavatás teljességéhez még hátralévő néhány pillanatra. Vizipók, ahogy Dóra kivételével mindenki nevezte az uszodában, Vizipók állt a lassan hűlő vízzuhogásban, boldog volt és kicsit tanácstalan, innentől valahogy nem emlékezett azokra a bizonyos útmutatásokra, ujjai szórakozottan matattak a lány vizes göndör hajában. „Talán zárjuk el a csapot”, mondta nevetve Dóra, múzsához illőn ezzel is ihletően hatott a Mesterre, ő nevezte először így Anatolt, aki egyszeriben tudta a dolgát, *előbb még egy tisztasági fürdő*, lám, más az ihlet és más a tollbamondás. Részletekbemenően végigszappanozta a lány testét, aki alig volt alacsonyabb nála, kifogástalan alakjával inkább manőkennek, de legfeljebb műugrónak nézték volna, mint válogatott hátúszónak, szép volt és forró, mint ősanyja az Énekek énekében. Kapták a köpenyüket, „most pedig ágyba, holnap verseny”, egymásba karolva átvonultak a kollégiumba, Dóra egyedül lakott éppen egy kétágyas szobában, már csak ezért is itt bújtak ágyba, a lány finom határozottsággal irányította a fiú tempóját és mozdulatait, a vége felé diszkréten sikoltozott is, Anatol máig hálás érte. Elnyújtóztak a gyűrött lepedőn, a lovag megihletetten verselni kezdett, „itt fek-szünk ván-dor vidd hí-rül a Pár-ta-y-ak-nak”, a pentameter-sort már nevetve együtt skandálták, „meg-cse-le-ked-tük, amit meg-kö-ve-telt a ha-za”, nem aludtak hajnalig, a versenyről és a közelgő Európa-bajnokságról szó sem esett, nem volt jelentősége, Dóra októberben férjhez megy, Anatol meg vissza a vízivárosi gimnáziumba, találkozásuk elszakadás is egyben. Észrevették egymást már régen, Vizipók nem próbált nyíltan közeledni, Dórának viszont hízelgett, ahogy az úszófiúktól szokatlan tartózkodással igyekezett imponálni, „élveztem a szövegedet, de a hallgatásodban néha több van”, mint annyi másban, ebben is igaza volt Dórának, Anatol azóta is ezt a kettősséget lebegtetí viselkedésében, mint valami kényes libikókát. A másnapi verseny még meg sem kezdődött, de ő már régen győztesnek érezte magát, olyan szórakozottan készülődött a rajtkövön, Csinger évekkal ezelőtti, s azóta sokszor beigazolódott megjegyzésére hagyatkozva, hogy Kassai, talán életében először, nem győzte kívánni, és elindította a futamot, már csobbantak a testek, Géza, Csinger, Horváti, Rozgonyi és a többiek, de semmi görcsös merevség, lazán és felszabadultan ugrott utánuk. Egy tizedmásodperccel volt csak jobb Rozgonyinál, aki negyedik lett: élete utolsó versenyén alig fért föl a dobogóra, mégis valami végtelen elégedettséggel zuhanyozott vagy másfél órát abban a fülkében, amely tegnap óta felejtethetlen lesz.

A temetőben mindenki ott volt, aki számított és aki mozgott még, Isten tudja, miért nőtt mindenkinek a szívéhez ez a gyomorbajos, mogorva ember, sikeres és bukott edzők, kivénhedt úszók és mai titánok, eljött Szirmák Éva néni és Rozgonyi, aki azóta az utódja lett, Csinger és a Dagadt Géza, Kanadából valahogy hazakeveredett Horváti is, aki ma ott jőnevű fizikus. A tömegben Anatol mintha Dórát is látta volna, korábban azt hitte, el fog hízni, de ez

a nő szikár volt, szögletes, kemény vonásokkal, egy csúnya, öregedő zsidó nő, aki egy életre kimeríthetetlen akkumulátora lett Anatol filoszemitizmusának, de talán mégsem ő volt az. A szertartás hosszú volt és méltóságteljes, prófétai igék és zsoltáros vigasztalások szálltostak a szürke novemberi koradélutánban, a tudós híré rabbi ájtatos volt és csodatevőnek is bizonyult, mert amikor befejezte az utolsó imát és lassan kászálódtak már a gyászhuszárok, akkor Gézának hirtelen visszatért a humora, a hátsó sorokban állók fuldokoltak a visszafojtott röhögéstől, a Dagadt ugyanis, mintha csak Kassait hallották volna, egyszercsak halkan recsegtetni kezdte a hangját, hogy „el-ké-szül-ni...”

18. (ajándék ez a nap)

Remekül fogok ma élni, ezzel az ellenállhatatlan késztetéssel ébredt, megesik vele ez úgy három-négyhavonta, mindig előreláthatatlanul, prognosztizálni legfeljebb annyira lehet az utóbbi évek, a konszolidáció korszakának tapasztalatai alapján, hogy átlagos hétköznapon fog bekövetkezni, amikor kisebb kötelességmulusztások árán megoldható, kiesnek tehát a családi együttlét alkalmai, a lapzártás és korrektúranapok, a vidéki riportokra szánt szerdák, nem jöhetnek számításba a gyerekek úszásoktatásának napjai, és azok sem, amikor netán tanúként idézik meg valamelyik barátja válóperében, vagy orgonálnia kéne mondjuk egy másiknak az esküvőjén, esetleg búcsúszavakat mondani a kiadóvállalat nyugdíjas kézbesítőjének a temetésén, *nem, Isten őrizzen, botrányból volt már elég!*, szóval legföljebb egy átlagos kedden vagy pénteken kerülhet erre sor. Kedd volt, október vége felé, hét órára járhatott az idő, a nap próbálta átrágni magát a ködös szürkéségen, a rádióból kitartóan szivárgott a zene és néha buzgárként tört föl egy-két rossz hír, csőtörés, karambol, emberrablás és forgalomkorlátozás, a fürdőszobából vízcsobogás, a konyha felől pedig edénycsörgés és Virág bűgőgerlehangja jelezte, hogy a falakon belül béke van, ajándék ez a nap.

Feltámadunk!, kiáltja meggyőződéssel Anatol, és lerúgja magáról a paplanra emlékeztető szemfödelet, fürdőköpenyt kap, és mintha a vízen járna, óvatos eltökéltséggel elindul a konyha felé, Virág már tölti a feltámadt testet erősítő kávét, közben az órájára is pillant, így az újjáéledt asztalnak is jut némi koffein, „megint elkésem”, pár ösztökélő szó a komótosan reggeliző gyerekek felé, aztán tátott szájjal kapkod hűsítő levegőért a tűzforrón magába öntött kávé után, gyors csókosztás, már csapná be az ajtót, de a biztonság kedvéért még belenéz az orvosi táskájába, rohan vissza a gyerekszobába a fonendoszkópjáért, „Ábris, agyoncsaplak!”, a kölyök minden riadtság nélkül, talán csak az anyja kedvéért kicsit behúzza a nyakát, az asszony szemében még villámlik, de a szája körül már derül. Ha már visszajött, még eszébe jut, mi hiányzik a vacsorához, tíz tojás, meg talán valami felvágott, „ja, és ha volna valahol a porszívóba porzsák”, Virág balra el, Anatol gyorsított eljárással készülődik a fürdőszobában, notesztávolban lévén igyekszik az emlékezetében rögzíteni az elvégzendőket, *tojás és porzsák*, füttyörészik, *tojás és porzsák*, néhány katonás vezényszó, a személyi állomány kishíján menetkész, Ábris már a tornazsákját próbálja bepréselni az iskolatáskába, Lili meg valami kisalakú füzetet húz elő a magából, *netán az ellenőrzőt?*, nyilván, mert előkotor egy tollat is, óvatosan cserkészi be az apját, Anatol fölteszi a szemüvegét, *lássuk, mekkora a baj*, a dicséreteket ugyanis mindig a vacsora plénuma előtt kell aláírni, környezet-ismeret: elégtelen, a kilencéves hölgy arcán egy bűnbánó kikapós menyecske és egy megbotránkoztatott apáca vonásaival már kezdené a magyarázatot, de az apja leinti, *egyszer mindent lehet*, nagyvonalúan alakanyarítja a nevét, és közben arra gondol, hogy Hannelore néni, a németföldről ideszármazott ifjú tanerő, ez a feminin bőségszaru milyen trükkösen jut egy hamarosan sokat érő autogramhoz. A gyerekek már a körleten kívül, Anatol az asztala

mellől a vállára kapja tegnap óta érintetlenül ott nyugvó táskáját, cikkek, hírek, félig-meddig kijavított kéziratok, egy befejezetlen riportja és ezer egyéb cédulája még egy napot tovább vár a sorsára, gyorsan tárcsázza a redakciót, *Juliska, szép szerelmem, mára felejtetek el*, bájolog a mindig korán kezdő gépíróőnnek, *holnap korán jövök, ezer csók*, kivesz egy ötszázast a csak általa forgatott *Wörter und Wendungen* című szótárforma titkos takarékpénztárából, még egy amolyan némethlászói utolsó széttekintés, gáz elzárva, villanyok leoltva, zárja kívülről az ajtót, utolsó utáni kontroll, *óra-szemüveg-nadrág*, begyakorlott mozdulattal villámgyorsan végigzongorázik a sliccgombjain, rendben, ez mindig megnyugtatja, hogy se a zongorázást se a begombolást nem felejtí még el.

Fejében a semmi és a valami dialektikája, nem gondolat ez, inkább létállapot, nem téma, hanem tényállás, amikor nem gondol semmire, valami mégis mintha akkor is gondolódna, megfoghatatlan, amőbaszerű tartalmak mozognak benne, talán a tudat felszíne felé, változnak és formálódnak, tehát élnek, magukba nyelnek és kivetnek más magukhoz hasonlókat, de más az, ami kíválik és ők vajon ők-e még?, beláthatatlan a létezés. Ballag az utcán és nézi a kirakatokat, nem tudja, miért megy és hová, talán csak hogy kisebb örömet okozzon magának valahol és valami módon; átlapozhatná a régi noteszeit, akadna még egy-két jól bevált, talán ma sem időszerűtlen telefonszám, de nem ilyesmire vágyik igazán, amikor egy félnapnyi időtartamra kifejezetten remekül akar élni, nem is a céltudatos ivászatok ideje ez, olykor inkább beül szigorlatra készülő medikákat bámulni az egyetemi könyvtárba míg eljön a délidő, és ellátogat a megmaradt néhány kisvendéglő valamelyikébe, olykor a gőzfürdő felé veszi útját, ahol különböző hőfokú és halmazállapotú vizekben próbálgatja a mind teljesebb föloldódást, de gyakran csak úgy elindul, már ez a fölszabadult célnélküliség is egyfajta öröm, és persze cél is, de hát a dialektikát már említettük. Ballag az utcán és nézi a kirakatokat, vagy önmagát a tükröződő üvegben, kedveli ezt a kétdimenziós alakját, könnyedebb is meg áttetszőbb, mögötte most például pléhvödröt vásárol felelős komolysággal egy ötven körüli félkopasz, nagybajuszú férfi, *bennem van mindez?*, a fölfedezés reményével továbbmegy és hosszan elálldogál a kozmetikus üveglablaka előtt, *mennyi nő van a szívemben!*, nagyot sóhajt és hátrább lép, majdnem le az úttestre, hogy a sorukra várók mind elférjenek. Nem tudja, hogyan jutott el a pályaudvar aluljárójába, az órájára pillant, két órája jött el hazulról, nem emlékszik, hogy a kozmetikus előtti ácsorgás óta mi történt vele, a lehelletén érzi, hogy valahol innia kellett legalább egy sört, gyorsan megszámolja a pénzét, *de kettőnél többet semmiképp*, noteszában minden lap üres, semmi gőzös ihletettség, hogy merre járt két órán át, hogy miféle révületbe esett, az talán mindörökre titok marad, ha van ilyen, mármint titok és mindörökké. Nem amnézia ez, hiszen azt jól ismeri, ez valami más, az ablak két dimenziójából esetleg átkelt valami lényegesen többdimenziós léttartományba, a harmadik és a negyedik, vagyis a tér és az idő mindenestre kiesett, régebben félt az ilyesmitől, de mostanra már valahogy megszokta, örültséget és botrányt legfőljebb seggrészezen csinál, addig meg csak tudva és akarva képes eljutni ma már. „Nagyjából mindnyájan így működünk”, mondta egyszer Kálmán bácsi, az öreg pszichiáter, áldassék az emléke, aki már az első találkozásuk alkalmával több volt, mint riportalany, és hamarosan amolyan atyai baráttá lényegült át, Anatolt először kifejezetten idegesítette, aztán meg csodálattal töltötte el, hogy miközben nyomdakészen fogalmazott, egyúttal fölvelt róla is egy lényeglátó anamnézist, önbizonytalanságtól kikezdett szereplésvágy, másodhegedűs típus, akiből például sosem lesz főszerkesztő, „nem ritmusgitaros voltál te a beatzenekarotokban?”, *nem, zongorista*, „majdnem mindegy, az se dominál, igaz?”, *igaz, és az is, hogy olykor dühödten túlkompenzálok, kösz Kálmán bácsi*. Így működünk, dűnnyögte az öreg, az ember néha kirándulni megy, ha nem akar végleg emigrálni, egyik sziklát mászik a hegyekben, a másik a víz alá merül, a legtöbb persze a kocsmában köt ki, s van, aki önmaga dzsungelébe merészkedik, ez se veszélytelen, „szóráj kavicsokat, vagy vigyél Ariadne-fonalat, valahogy vissza kell találni”. Kálmán bácsi egyszer nem talált vissza,

nem tudni, hol járhatott valójában, amikor a pályaudvaron bóklászott éppen, kissé bizonytalanul egyensúlyozva bot nélkül használt svájci műlábán, az igazít tíz évvel ezelőtt valahol ugyanitt vesztette el, pedig a fia öngyilkossága után akkor az életét szerette volna elveszíteni, másodszorra sikerült, ha csakugyan ezt akarta, vagy csak elszakadt a fonal? Meg kell tanulni az együttélést, elsősorban magunkkal, a sorsunkkal, Kálmán bácsi sűrűn ismételte a hozzá fordulóknak, hogy mindnyájan egy luftballonnal a kezünkben születünk, rá van írva: gondjaim-bajaim, és mindenki akkorára fújja magának, amekkorára akarja, a kép mélyen megült Anatol tudatában, gyerekeinek se vett soha léggömböt a Városligetben, inkább befizette őket még egyszer a hullámvasútra. Itt most vízszintesen futnak a sínek, *hogy kerülök ide?*, tanácstalanul álldogál a Keleti pályaudvar visszhangos csarnokában, *Kálmán bácsi emléke hozott ide, vagy az a megnevezhetetlen mehetnék?*, kedves barátjának, Buendiának egyik házassággal egybekötött költözködése alkalmával a Baross tér akárhányból is szállítani kellett néhány bútort, „találkozzunk a Keletiben!”, valami igen korai időpontról lehetett szó, mert Anatol Monorierdő vasútállomásnál riadt föl egy személyvonaton, megdöbbenésére Szolnokig érvényes, kezelt menetjegy volt a zsebében, késő délelőtt csatlakozott csak a szállítóbrigádhoz, történetét többen nem hitték el, „megesik, hogy másnap nem tud fölkelni az ember”, Buendia azonban elhitte és féltette is kissé. „Előfordul az ilyesmi, nem kell nyugtalankodni”, bólogatott megértően Kálmán bácsi az eset hallatán, „messzire úgyse juthattál volna, Trianonnak hála, kicsi az ország, te meg már Monor után visszakoztál”, akkor teljesen megnyugtatta az öreg orvos, de a halála valahogy kikezdte Anatol lassan és tudatosan fölépített nyugalomát, pedig talán valóban véletlen baleset volt. Most viszont tényleg nyugodtan konstatálja, hogy nincs nála semmiféle jegy, pénzéből is alig két sörnyi hiányzik, aggodalomra semmi ok, az alvajáró biztonságával megtalálja az ismerős mozgóárut, akinél még ehető a főttkolbász, poénokat mondhat teli szájjal, mert a ragyás arcú férfi nagyokat nevet, ő maga nem hallja a saját szövegét, de bizonyára úgymint ismeri, karján hirtelen megszólal a kvarcóra, nyávogós bugyuta dallam, indulóritmusban, *mikor állíthattam be?*, mindegy, éppen eléri a következő előadást a Honvéd moziban, ahol friss a perccs és felejthető vagy inkább megjegyezhetetlen a színes-szélesvásznú-magyarulbeszélő, nem tudja, végignézte-e, mert a következő kép már a földetérés, mintha véget érne valami LSD utazás, *Virág, mit tettél a kávémba reggel?*, a Rókus kápolna félhomályában üldögél, gyakran betér ide néhány percre, *hallgatom az Isten hallgatását*, most azonban egy disztíngvált idős hölgy ütögeti gyöngéden a vállát, „ne fűtyüljön, uram!”. Igen ostoba képet vághat, mert a hölgy lassan és tagoltan kezd magyarázni, „ne haragudjon, de hangosan fűtyült”, *mit csináltam?*, „fűtyült, szépen, tisztán, de azért mégsem egészen ideillően, az Újvilág szimfóniát”, Anatol még mindig értetlenül bámul, „Dvorzsák”, mondja a hölgy egy türelmes népművelő modorában, és a türelem most is megtermi a maga gyümölcsét. Minden világos, Anatol kitisztult tekintettel bocsánatot kér, újra adekvát reakciókat produkál, ahogy Kálmán bácsi mondaná, minden rendben, könnyűnek érzi magát és tettekrelesznek, és azt is tudja, mi a teendő, *gyerünk!*, *Újvilág-Dvorzsák-porzák, ja, és tíz tojás a vacsorához, Ariadne fonala.*

19. (balkán balkon)

„Ó, Rómeó, miért vagy te Rómeó?”, Anatol bambán néz föl a magasföldszinti balkonra, az előbb ugrott le a távoli kandelábertől felsötét járdára egy leejtett szál virágért, félórája együtt lopták a kihalt kertvárosi éjszakában a harminchárom rózsát, Ljubka könnyű sikkantást hallatott, aggódás volt benne vagy elismerés?, mindegy, jólesett hallani, az asszony rögtön visszafordította játékra a jelenetet, mint az egész este során, játszott a hosszú, különös lassú tánc közben is a közös húrokat pengető Rolling Stones- és Cream-zenékre, „olyanok voltak,

mint két egzotikus madár”, mondta másnap az Auerbachskellerben Gyula, a műkritikus, így teltek ezek a lipcsei éjszakák, hajnalig tartó bulikkal vagy sörözéssel. Ez volt az igazi nyelvgyakorlás, finnek és szlovákok, lengyelek és bolgárok között, a délelőtti órákon a lelkes öreg nyelvtanár hamarosan csak magyarázatokra szorítkozott, „meséljék el a tegnapi estét!”, mondta reggelente nem sokkal a köszönés után, a másik szavába vágva, egymást kiegészítve és korrigálva folyt a szó a társaságból, Gieser tanár úr módszere remekül bevált hat héten keresztül, hallgatóit a kíváncsiság és a kontaktuséhség hajtotta egymás felé, csupa újságíró egy nyelvi továbbképzőn, az első éjszakákon leginkább a lengyeleket nyaggatták, mi lesz ebből a Szolidaritásból?, nyár volt, Sommer, neuzehnhundert-einundachtzig. Egyre oldódó gátlásokkal törték az egyetlen közös nyelvet, *ismeretlen nyelv a tiéd, dugd a számba*, mondta Anatol Ljubkának a rózsás éjszakán, percekbe telt, mire elmagyarázta a magyar szójátékot és kitalált egy többé-kevésbé megfelelő német változatot, kedves szórakozásuk lett ez hamarosan, amivel olykor a többieket is megnevettették, magától adódott a szereposztás, Ljubka feladata volt a stílárís kidolgozás, hiszen ő kitűnően beszélt a nyelvet a bolgár rádió német adásainak szerkesztője lévén, Anatolnak az ötletek kiagyalása és az előadás maradt, valamint a siker learatása, ez utóbbiba aztán egy gáláns kézcsókkal bevonta a karcsú fekete asszonyt is, *Dank meiner Sprachlehrerin*, mondta mint egy kiérdemesült konferanszié, Herr Gieser hagyta élni a csoportot, csak a tipikus hibák esetén szakította félbe rövid magyarázó korrigálásra a politikai viták, élménybeszámolók és szellemes ugratások önfeledt nyelvzavarának áradását. „Oh Romeo, warum bist du Romeo?”, kérdezte Ljubka, kultúremberhez illőn idézetet idézetre rétegezve úgy két évvel később, szófiai lakótelepi lakásának második emeleti balkonján, hiszen nemcsak Shakespeare-t, de önmagát is idézte már, Anatol újra lent állt a fal tövében, valamivel részegesebb lehetett ezúttal, különben aligha próbált volna meg itt is fölkapaszkodni a villámhárítón, Ljubkát már a félelemlet táján a szívbjaj kerülgette, ő csak az elsőnél kezdett megijedni, keze vérzett, a sodrony elszabadult szálai fölsebezték a tenyerét, belátta, ha fölérne is, így mégsem láthat neki a korábbiakhoz hasonló vetkőztetésnek, hiszen méregdrágán vették délután, valami görög importból azt a fehér ruhát, amely még izgatóbbá tette az asszony barna bőrét és kékesbarnás fekete dróthajjal keretezett, határozott metszésű arcát, szemei villogását megsokszorozta a szemüvege, szakadatlan villódzás volt ez a harmincötéves nő, Anatol sehogy sem értette, hogy lehetett őt elhagyni, csak nagy sokára jött rá erre, Hriszto, két fiának apja az életét féltette ettől az asszonytól, amikor Párizsból elfelejtett hazatérni, Ljubkától forró volt a lakás és túlfűtött a huzatos villamos is, a teste meg egyszerűen égetett. A lipcsei erkélyjelenet után belmondói ügyességgel mászott vissza Anatol a szálkamentes német villámhárítón az asszony szobájába, és pillanatok alatt levetkőztette, folytatva talán a korábbi táncoló mozdulatok sorát, aztán hátrált három lépést, és bámulni kezdte a távoli toronyház tetejéről olykor föl villanó neonreklámfényben föltűnő testét, hol zöld volt, hol meg kék vagy narancsvörös, *sokszíni vagy*, suttopta a férfi a távolból, „vigyázz velem, boszorkány vagyok”, felelte Ljubka minden kelletőzés nélkül, és már a takaró alatt is volt, Anatol mellé kuporodott, keze az arcát járta végig előbb, aztán a takarón kószált, majd alámerült, mint egy elszánt bűvár valami vulkánikus tóba, kishíján kikapta a kezét, olyan forróságot érzett. Megszokott már ennél elviselhetetlenebbet is, maradt, percek, másodpercek vagy talán órák után olyan otthonosan érezte magát, mintha a trópusokról származna, az asszony bőre mint a Szahara homokja, a szomjúhozó vándorkeze tévedhetetlenül haladt az oázis felé, alig pihent meg az első bokrok tövében, csak a kútnál, a mélyben az élet nedvei buzogtak, pillanatok alatt suttyant ki minden burkából Anatol, mint a sivatagi kígyó, az asszony mellé bújott, és innen már minden a génekben évszázadzredek óta tárolt program szerint történt. A lipcsei jelenet ismétlődött mindannyiszor Szófiában, vagy néha Vidinben és Várnában, legföljebb a balkon hiányzott némelykor, a rózsák és a sivatagi show szinte sohasem, „mein kleiner Prinz” muzsikálta valami izgató oboahangon gyakorta Ljubka, beletúrva Anatol szőke hajába, kedves

olvasmányuk volt A kis herceg, a rózsák és a repülés szeretete, a forró sivatag a kúttal és a jószándékú kígyó, csupa félreérthetetlen kétértelműség, nem is érhetett megnyugtató véget a történet. Anatol, mint a holdraszállók, élvezte, de félt is kissé a másfajta gravitációt, talán túl gyakoriak voltak a találkozást követő repülőújtjai, a Balkan légitársaság járatain jó ismerősként köszöntötte mindig a személyzet, az asszony körül sűrűbb volt a légkör, de gyöngébb a biztonságérzetet is keltő nehézkedés, Anatolban mint szégyenletes betegség kezdett terebélyesedni valami irracionális félelem, amit nehezen elleplezhető alkalmi impotenciái tettek kétségtelenné mindkettőjük számára, amit persze az asszony már jóval korábban megérezett. „Isten áldjon”, mondta Ljubka, a javíthatatlan materialista a várnai repülőtérén, kezében rózsákkal, az utolsó forró délutánon, ez a búcsú: az istenáldás nem volt félreérthető, mást nem kellett mondani, sajnálták magukat és sajnálták egymást, de élni kell, Anatol végleg elrepült, Ljubka integetett a rózsákkal, a férfi még a felhők fölött is látni vélte, mintha egy hősivatag közepén, arcán kimerevített mosollyal, még így is szépnek találta. „Göthös volt”, foglalta össze véleményét Elmer évekkel később, és Anatol kishíján fölmondta emiatt a huszonkét éves barátságot, de végül mégsem, azt azonban azóta is a szemébe vágja olykor, hogy *izlés kiesésed volt éppen*, Elmer ilyenkor megértő álbüntudattal simogatja a szakállát, Anatol átlát ugyan rajta, de értékeli a jószándékát, Ljubka igenis szép volt, karcsú és nem göthös, szép volt még bőgésriasztó műmosolyával is az időben utolsóként rögzített képen Anatol emlékezetében. Nincs több kép, csak egy boríték francia bélyeggel és párizsi pecséttel, benne egy fénykép, hátoldalán az ismerős, szálkás kézírás, „Párizsba jöttünk Hriszto után”, és még néhány zaklatott német mondat, hogy jól érzi magát, a fiúk végre örülhetnek az apjuknak, szép a ház és előtte keskeny virágágy van rózsákkal, *szóval vannak rózsák*, de nincsen balkon, „est gibt keinen Balkon mehr”, Ljubka hiányzik a képről, csak egy szöke és egy fekete dróthajú vigyorgó kamasz, és egy beesett arcú, égő szemű férfi, nyilván Hriszto, tolókcocsiban.

20. (testvérontás)

Visszatérő jelenet, Buendia ül a régi szobájukban, és öccse, Ferdinando kis hangtompító pisztolyával célbalő az ajtóra, amit ezért vékony acéllemezzel meg is erősítettek a túlsó oldalán, talán ez tartotta már csak össze, meg az innenső oldalán az ajtószárny méretű fotópapír, ez utóbbit újabb és újabb példányok váltották föl időről időre, míg az ajtó fáját szinte szétmorzsolták már a becsapódó lövedékek. Buendia két hosszasan célzott lövés között szakállát vakarássza a pisztoly csövével, szelíd lelkében különös ellentmondásként munkál a fegyver iránti szenvedély, írásaiban is elsül olykor a pisztoly, hősei gyakorta lövöldöznek a szorongó semmittevések és a rituális kentaurkefélések közötti szünetekben, lába amúgy amerikaiasan fönt az öccse íróasztalán, Ferdinando rendeltetésszerűen legfőljebb két évente egyszer használja ezt a bútordarabot, amikor új életrajzát kell leadnia a Légiforgalmiaknál, ilyenkor hosszasan pötyögi a bátyjától kölcsönzött írógépen a bátyjától kölcsönzött mondatokat, Buendia egyik kedvelt ujjgyakorlata ez a „változatok azonos adathalmazra”. A biográfiák nem tartózkodnak a személyességtől, mindenkor értelmezik is a tárgyilagos hűséggel elősorolt életeseményeket, de mindenkor új összefüggésekre is fény derül az adatok között, nem minden alap nélkül, tekintettel például az újabb házasságokra, új tendenciák válnak fölismerhetővé az életúton, Ferdinandónak, aki már tíz éve repül, öt életrajza is van tehát, ez öt önálló élet, több, mint amennyit egy munkásőr kívánhatott volna magának, pedig ő csak egy egyszerű pilóta. A legközelebbi életrajz csak hónapok múlva esedékes, Buendia tehát nyugodtan üldögélhet öccse íróasztalánál, valamikori közös szobájukban, a lakás fokozatosan anektált többi helyiségében mostanság Ferdinando leendő negyedik feleségével morzsolgatja az

asszony napjait, Buendia vár egy kicsit, mert neszezést hall a hallból az ajtó mögül, „ezeknek nem drága az életük”, gondolja cinikusra hangolva magát, de azért leereszti a pisztolyt, anyját egyszer kishíján lelőtte, mikor kopogás nélkül nyitott be a szobába, a hall szemközti falán még ott a becsapódás helye, Blanka asszony minden anyai szeretete és elfogultsága mellett haláláig félt egy kicsit a két fiától.

Amikor Buendiát húsz évvel ezelőtt eltávolították a vízivárosi kollégiumból, akkor nagyították ki a győztes vívócsapatról készült fotó negatívjáról Békefi tanár úr portréját, akit inkább B-Kefinek neveztek a diákok némi némi irigységgel, „aki át mond, mondjon bét is”, hajtogatta a tanár úr, akiről tudni vélték, hogy ez az elv vezérli akkor is, amikor a vívóedzésre érkező tanítóképzős lányok egyik-másikát betessékeli némi ábécézésre a szertár mögötti kis szobába, „bemelegítésül fél óra kosarazás”, kiáltott vissza mindig a szertárajtóból. Földrajztanár létére túltett a profi testnevelőkön, valamikor válogatott vívó volt, ezért bízták rá a szerzetesek a sportkör vezetését, később óraadóként is alkalmazták, egy éven át pedig, a két házassága közti interregnum idején, bent lakott az intézetben, ekkoriban kollégiumi nevelőtanárként is segédkezett, hogy megszolgálja a kapucinus atyáknak a kosztot-kvartélyt. Valami titokzatos gyűlölet feszült Békefi és Buendia között, a negyvenéves férfi vetélytársat sejtett a tizenhat éves kamaszban, Buendia akkor még igen jókötésű fiatalember volt, sűrű sötétbarna haja mint a drótkefe, kreol bőre fénylett, mintha cigány volna vagy valami délszaki, izmos volt, szélesvállú és ruganyosléptű, talán csak a lába volt rövidebb a tökéletes alkatnál, „alacsonyan van a csípőm, mert korán kezdtem a némi életet”, magyarázta valami enyhe fensőbbiséggel a hangjában, a modora ellen nem lehetett kifogás, de a tekintetében volt valami kihívó, amit a tanárok legtöbbször nehezen viselt, Békefit pedig arra sarkallta, hogy legyőzze ezt a kölyköt. A tréner pechjére a fiú vívásban is tehetségesnek bizonyult, gyakran az ő győztes asszóján múlt a csapat sikere, ráadásul szerette és tudta a földrajzot is, így aztán csak azon a korányári éjszakán jött el a nagy alkalom, amikor valaki besúgta az ügyeletes Békefinak, hogy embere házon kívül tölti a hétvégét. Hétfőn, hajnali négy körül az alagsori zuhanyozó ablakán mászott be éppen halkan füttyörészve, amikor rácsapott a lesben álló tanár elemilámpafénye, „en garde!”, kiáltotta Buendia, és könyökben meghajlított karral vívóállásba helyezkedett, ahogy reggel elmesélte, legalább tíz percig vívtak így, kardként forgatott alsókarral, kerülgetve a szürkületben az oszlopokat meg a pingpongasztalt a fürdő előterében, Békefi egyszer öt fokot is hátrált lefelé a szenespince lépcsőjén, végül mégis Buendia szorult be az egyik sarokba, és ott érte az ellenség védhetetlen vágása a feje tetején. A hátra lévő másfél hetet még az intézetben tölthette, rendben megkapta jeles bizonyítványát, de nem kellett a katedrára visszatennie a megtekintés után, vihetett is magával az óbudai gimnáziumba. Ekkor gyűlölte meg végképp Békefit, aki belement ugyan a játékba ott, hajnalban, a fürdőelőtérben, becsületes harcban még le is győzte őt, mégsem érte be ennyivel, és reggel jelentette az ügyet az igazgatónak.

Ferdinando ekkor készítette a több tucatnyi, ajtószárnyat betöltő Békefi-portrét, hatalmas volt és szemcsés, mint egy Lenin-plakát, a két fivér együtt lövöldözött unalmában a képre, miután fölismerhetetlenre lyuggatták, jöhetett a következő példány. A szobában Ferdinando ágya fölött akkoriban a Wright-testvérekről készült fotó díszelgett, Buendia oldalán pedig Hemingway, Castro meg Che Guevara szakállbaöltözött portréi lógtak, évekkel később, meg sok lakással és kerülettel arrébb elhagyták a politikusok, és Hemingway mellé Garcia Marquez is fölkerült, ebben a szobában viszont, ahová utóbb ideiglenesnek bizonyult otthonából pár órára, esetleg néhány hónapra gyakran hazajött, Békefi jelentette a maradandóságot.

„Nem tudjuk, hogyan lesz vége”, mondta nemrégiben leverten, mélázva Buendia, újra ugyanebben a szobában, újra válófélben, hozta a válltáskáját meg az írógépét, a könyveiért hónapokkal később a barátaival szokott visszamenni az elsüllyedt hajóra, talán gyötrő vese-görcseire gondolt, cukorbetegsége, vagy adósságaival együtt emelkedő vérnyomására, Anatolnak

mégis az jutott eszébe, mikor az érettségi után még Katrinnal keresték föl itt néha. Sokszor nem találták otthon, napokra eltűnt, szegény anyja és nagyanja krétafehér arccal mondogatták, hogy napok óta nem láttuk, aztán egyszer csak előkerült, ravasz, mosollyal hallgatta a záporozó kérdéseket, „itt vagyok, láthatjátok, minden rendben”, senki sem tudja azóta sem, merre járt ilyenkor, szeretete maga körül a rejtélyeket, nem volt még húszéves, de már szövögette a saját legendáját. Két ilyen eltűnése között mondta egyszer, inkább Katrinnak, mint Anatolnak, a lányban ekkoriban kezdtek ébredni az első anyai érzések, a lemezjátszóból valami fojtott líraisággal és zizegve meg recsegetve esőről és könnyekről énekeltek Afrodité gyermekei, ekkor mondta talán először Buendia, hogy „nem tudjuk, hogyan lesz vége”, és hogy neveljék föl a gyerekeit. Hogy élnek-e már valahol ezek a gyerekek, vagy mostanában foglalkozik nemzésük örült gondolatával, az szóba sem került az emelkedett hangulatban, Katrin nagyokat nyelt csak és sűrűn bólogatott, Buendia nagyszerűen játszott érzékeny lelkének mostanság megfeszülő új húrjain, Anatol némi féltékenységgel azonnal észrevette ezt, de ő is el tudta képzelni, hogy barátjuk egyszer csak végleg eltűnik, meghal valahogy, vagy beáll gerillának Közép-Amerikában. Végül mégis maga látott hozzá gyermekei fölneveléséhez, olyannyira, hogy el is vette feleségül Estellát, az első kettő anyját, Anatol némi ironikus felhangokkal búgatta az esküvőjükön az Eső és könnyek motívumait a Rókus kápolna asztmás orgonáján, állandó fáziseltolódásban voltak akkoriban, amikor Buendia szerelmes volt, Anatol valamilyen válságban vergődött, az egyikük nősült, a másikat kirúgta a szerelme vagy válás előtt állt éppen, sokáig kimondatlanul is fönnállt köztük, már csak időszerűsége révén is a régi szerződés, hogy szükség esetén tényleg fölnevelik a másik gyerekeit, és gondozzák egymás irodalmi hagyatékát. „Nem tudjuk, hogyan lesz vége”, mondogatta Buendia akkor is, immár jelenközelben, amikor Virággal mérette a vérnyomását és hallgattatta a szívhangjait, félmeztelenül ült a társaság közepén, leállította a zenét, Elmerbe belefojtotta a szót, Anatolba meg a pohárcsörgetést, húsz forintért mindenki meghallgathatta, mi zúg a belsejében, „ebből lesz a Buendia-alapítvány”, egymás után nyomták fülükbe a fonendoszkóp dugóját, Virág keze pedig vezette mellkasán a membránt, „matass még itt a bozótosban kicsit”, kacsingatott a páciens, a hallgatók meg füleltek, surrogást, döbbenéseket hallottak, mint valami hullámmzás a sziklás tengerparton, gyűlt a pénz.

És oszlott lassan a társaság, Judit szokásához híven észrevétlen álmosodott el, el is aludt csendben egy fotelban, Gusztó elégedetten felhajtott egy sört, mint aki megoldott egy feladatot, Kinga percek alatt kókadott le, elvesztette a humorát és szálkás lett, Elmer tehát rögtön megszervezni kezdte a rendezett visszavonulást, Virág csatlakozott hozzájuk, „maradj, amíg jólesik”, súgta Anatolnak, „Lili megint lázas, én megyek”, elhúztak együtt egy taxival. Harsány búcsúszavak és bizonytalan rendeltetésű jókívánságok közepette Fedor Laci is kezdte karjánál fogva elvonszolni jobb sorsra érdemes aráját, mentek Ferdinando kollégái és takarodót fújtak az újabb keletű barátok is, utolsó előtti feleségének rámaradt imádói, Vörösbegyért ugyanis mindenki rajongott, szépsége vonzó volt, csillapíthatatlan és sokirányú vonzódása szép, a pilóták szerettek volna mind leszállni rá, az írófélek igyekeztek tollhegyre tűzni, szóval Vörösbegy megjelenésével megnőtt a társaság, eltűnése után viszont, kideríthetetlen okból, nem lett kisebb, Beáta, a leendő negyedik feleség ugyanolyan elfogulatlan kedvességgel gondoskodott róluk is, mint a gyerekekről, akiket Vörösbegy ugyancsak itthagytott.

„Várj, ezt még elmesélem”, nyomta vissza a fotelba Buendia az utolsóként kászálódó Anatolt, és belekezdett egy hátborzongató és nevetséges történetbe, Anatol a térdét csapkodta, Ferdinando csak halkán kuncogott, ismerte már a sztorit, lábát föltette az íróasztalra, whyskit töltött magának, és a fiókból előhúzott pisztollyal Békefi hatalmas homlokának a közepébe lőtt. Buendia kiment egy sörért, Anatolnak még remegett a gyomra a röhögéstől, Ferdinando, mint egy ügybuzgó filosz, mesélni kezdte a történet korábbi, jobbnál jobb változatait, közben

szórakozottan emelte a jobbkezét és tüzelt, a padlón csattanó sörösüveg hangjára kapták csak oda a fejüket, Buendia állt a nyitott ajtóban, keze a torkán, és ujjai közül spriccelt a vér, szemében semmi rémület, hörgött, mert fulladt a saját véréből, de láthatóan nem akart mondani semmit, novelláiban többször megírta már a saját halálát, most talán arra gondolt, hogy itt a végső megfogalmazás, pillanatokig döbbsen álltak mind a hárman, aztán Buendia élettelenül elzuhant, a szobában a méregdrága angol hangfalakból Carlos Santana muzsikált éppen, mint Ferdinando életének minden fontosabb pillanatában, házasságkötései alkalmával, szeretkezései közben és most is, amikor véletlenül megölte a bátyját.

„Miért kellett meghalnia?”, kérdezte Elmer a Paracelsus sörözőben, mikor idáig jutott a kézirat olvasásában, kérdőn és szemrehányóan nézett Anatolra, aki utálja az esztétizálást, annál jobban talán csak az alkotáslélektani magyarázatokat: most mit mondjon?, azt hogy november van, folyton szakad az eső, iszonyúan utálja az egész világot, mindent?, *úgy éreztem, ölni tudnék, és sikerült.* Látta, barátját csak bösztíti ez a válasz, hát félvállról odavetette még, hogy *kérdezd meg tőle a temetés után!*, azzal fölállt és távozott, Elmer dühösen és értetlenül bámult utána, majd kaparászni kezdett a pénztárcájában. Két nappal később Elmer hebegő hangja a telefonban, megkapta a gyászjelentést, *talán próbáld megszokni a gondolatot!*, intette Anatol, aztán csak a temetőben látták már egymást, a koporsó mögött feleségek és nyilvánosrendes szeretők kisebb csoportja, a gyerekek, vagyis két felnőtt nő meg egy dimbes-dombos kamaszlány, karingben és fekete palástban Teofán atya, szeme alatt sötét karikák, mellette néhány kövér és kopaszodó középkorú férfiú a fiatal írók képviselőjében, imádságok és beszédek, bőgés, szipogás és sustorgás, a fején a neve, és hogy élt 43 évet, szorosan Beátába karolva, sötét szemüvegben Ferdinando, nyilván szabadlábon fog védekezni, hiszen egyértelműen baleset volt, hátrébb Vörösbegy kisírt szemekkel, és a többiek, nagyjából mindenki eljött. Lassan araszolt kifelé a gyásznép, Anatol vezetésével néhányan rögtön a Búfelejtő nevű kocsmá felé indultak, az utolsó előtti asztalnál Buendia ült, előtte négy üres nagyfröccsös-pohár, „na végre, kishíján berúgtam, amíg rátok vártam”, gyorsan rendeltek mindnyájan, halkán beszélgettek, igyekeztek a legtermészetesebben viselkedni, Elmernek hirtelen eszébe jutott az elhunyt asztaltárs Végakarat című kétsorosa, idézte is, mint valami tósztot, magasba emelt pohárral, „temetésem után találkozunk / a Búfelejtőben, siessetek”, remélem a többi kérésemet is teljesítitek, mondta elégedetten Buendia, és kiballagott a mosdó felé. Fél óra múlva Gusztó utána ment, egyedül jött vissza, „sehol”, arcán fegyelmezett döbbenet, „nincs más kijárat, az ablak magasan van és rácsos”, ittak még egy kört, aztán elindultak, Elmer óvatosan lemaradt a többiektől, Anatol látta még, hogy beoson a temetőbe, *biztosan megnézi a sírt*, gondolta, *azt hiszi, ha látja, megért valamit.*

21. (édes otthon)

„Megnedvesítenéd?”, nyújtotta Mari a priznicnek használt félbetépett lepedőt, száraz és forró, álltak félig eszméletlen anyjuk fölött, *milyen gyönyörű nő volt!*, régi fotók és saját emléképei pörögtek gyors egymásutánban Anatol agyában, a hegyes csontok most meg szinte átdöfik a ráncos, fakó bőrt, a behorpadt hason hosszú, rút hegek, *Ödipusz végleg meghalt bennem*, állapította meg Anatol ugyanazzal az önvédelmi fegyverként használt cinizmussal, amellyel Apa temetésén vodkaszagot szimatolt a kandeláberekben égő spiritusz füstjében, *mindig olyan szép nőt szerettem volna, amilyen ő volt*, nagyon ritkán látta meztelenül Anyát, de ezekből a pillanatfelvételekből alkotta meg magának a máig eszménynek számító képet a nőről: girhes kamaszlányoknak, majd a későbbi átfutó szeretőknek gyakran kölcsönzött ezt-azt a képzeletében Anya hosszú szőke hajának fényéből, meglesett mellének feszességéből, válla ívéből és

combjai teltségéből, *Úristen, hova lett mindez?*, döbbsen nézte az anyja idegen testét, évtizedek óta most látta újból ruhátlanul, „talán ha indulnál végre...”. Nővére ritkán ordít, és előtte mindig fojtottan halkszavú, Anatol hát sietve indult a fürdőszoba felé, majdnem csöpögött még a víztől a szürkésfehér vászon, mikor körültekerték a láztól fűtött testen, Mari ráhúzta még a hálóinget, betakarta, megtörölte a homlokát és megitta, aztán kiballagott az ebédlőnek nevezett első szobába az öccse után, homlokát a mellkasához szorította, az meg átölelte a vállát, így álltak egy ideig az öreg zongorának támaszkodva. *Elárvulunk, Marylou?*, Anatol hangjában egy negyvenéves férfi kordában tartott kétségbeesése, tíz éve valahogy könnyebb volt, igaz, akkor Anyával sürgölődtek hasonlóképpen Apa ágya körül, ő haldoklott, a lánya meg vajúdott éppen, ötödik kihordott terhességéből meg is szülte harmadik egészséges lányát mire Apa meghalt, a temetésre eljött boldog-boldogtalan, az egyik nyolcéves unokaöcs elgondolkodva hajolt az újszülött mózeskosara fölé, „az egyik jön, a másik megy”. Alig érzékelhetően görgette a homlokát az asszony az öccse mellén, aztán hirtelen hátravetette a fejét, szeme száraz volt, akárcsak a hangja, „semmi pánik, Imreh doktor azt mondta, hogy ebből még kijön”, Anatol bólogatott, tudta jól, nővére és az öreg háziorvos sosem mond mást, mint amit gondol, tulajdonképpen becsülte őket ezért, csak azt utálta, hogy Marylou képtelen legalább néha magában tartani azt, amit gondol, s ettől még ráadásul igazmondónak is hiszi magát, mintha feltétlen azonos volna az ő gondolata és az igazság, de most valami különös dolog történt, ahogy lenézett Anatol, két jókora nedves foltot látott a trikóján, figyelmesen fülelt, de csak Anya zihált zaklatottan a nyitott ajtón túl, és a régi szű percegett az öreg kredenc fájában, Marylou becsülettel hallgatott. Anya halála mint valami nemvárva várt hír gyakran jelent meg Anatol szeme előtt a hazafelé hullámozó későesti busz ablaküvegének terminálján, röviddel Apa halála után kapott léket első házassága, visszaköltözött a régi legényszobájába, reggel elment és éjjel általában megjött, évekig éltek újra együtt valami különös szimbiózisban Anyával, aki kishíján belepusztult a férje hosszas agóniájába, negyven kilóra fogyott és idegesen rándult össze a második emeleti lakásban is a legártatlanabb utcazajra, jó időbe telt, míg a férfi fölsimerte, hogy talán házassága csődjének köszönheti az anyja életét, Kollerné született Perger Klára a feltétlen helytállást tanulta meg életreszólóan az egri angolkisasszonyoknál, hogy a fiát istápolja, képes volt végsőkéig kizsigerelt testét továbbra is életben tartani. Kölcsönösen aggódtak egymásért, Mari meg mindkettőjükért, Anatol képzeletét a szárnyakat adó szesz olykor iszonyú rémségek felé sodorta, a legszörnyűbb visszatérő kép, hogy ég a lámpa az éjjeliszekrényen, a lakásban síri csend, Anya szeme csukva, már ez is gyanús, a fia érkezésére mindig fölriad, a férfi rosszat sejt, kissé megemeli a súlyos takarót, és alatta minden, minden csupa vér. Tíz éve betáplálva Anatol fejében a „teendők halálesetkor” című program, ha olykor megjelenik a hír az ablaküvegen, rögtön peregni kezd: 1. orvost hívni, telefon 13-358, 1/a. mentőt, ha nem egészen nyilvánvaló a tény, 2. Marylounak telefonálni, 3. fogadni az orvost (pénzt nem elfelejteni!), 4. megmosdatni és felöltöztetni a testet, 5. gyertyát gyújtani és imádkozva virrasztani, 6. reggel hívni a körzeti orvost, halotti bizonyítványt beszerezni, 7. hullaszállítók: telefon 19-447, 8. temetést megrendelni a temetkezési vállalatnál, 9. ugyanezt a plébánián, 10. koszorúkat rendelni, 11. gyászjelentést fogalmazni, megrendelni a nyomdánál, cím: Lőrinc utca 7., 12. postázni, 13. kissé berúgni, 14. temetés utánra kaját és piát rendelni, lelkileg kiüresedni, várni a gyászolókat, a temetést és a feltámadást. Nagy ívben kerül a ház elé, hogy rálásson azt ablakra, ég a villany, de ez semmit nem jelent, idegesen matat a zárban, nyitja az ajtót, csend, a maga mögé lökött ajtószárnyat nem sikerül elkapnia, csapódás, „Tónikám, te vagy az?”, álmos, enyhén nagyot halló emelt hang a belső szoba felől, STOP - program leáll, *én vagyok, megjöttem*.

„Nem tudnál megint valami baromságot csinálni?”, kérdezte Mari maga alá húzott lábakkal gubbasztva a kályha mellett álló óriási fotelból, egyszerre komolyan és komolytalanul, de a tőle megszokott lényegre törő őszinteséggel, „nehogy elválj megint, Isten őrizz, de tőled valahogy mindig kitelik valami”, fűzte hozzá tűnődve, Anatol az ablak előtti másik fotelban elnyúlva bámulta a plafont, félig-meddig közöttük állt a súlyos ebédlőasztal a hat támlás széssel, mögötte, az ablakkal szemközi és a rá merőleges falnál a két cirádás, kétszázéves kredenc, Anya nagyanyjának hozománya, egy bártfai asztalosmester remekei, „majd megosztok rajta”, mondta Anya újból valami nagyobb családi ünnepen, talán Mari nagylányának huszadik születésnapján, *édes otthon*, dűnnyögte Anatol végignézve az egybenyíló két nagy szobán, ragyogott minden a laposan beeső télvégi napfényben, Anya három napja dőlt ágynak, „ez a huszonkettedik tüdőgyulladás, de nagyon remélem, hogy az utolsó”, mondta fakó hangján Imreh doktor, „még egy, Klára, és én felmondom a szolgálatot”, a régi barát és házi orvos negyven éve gyógyítgatja Kolleréket, szerették az öreget, aki a legkisebb anyajegyig ismerte mindnyájukat, Mari három lányát is beleértve, és tudták, komolyan kell vegyenek mindent, amit mond, Mari megértette, hogy nincsen még ok az aggodalomra, Anya meg talán végre azt, hogy vigyáznia kéne magára, hiszen három napja már negyvenfokos lázzal fejezte be a nagytakarítást. Az előszobában lógó tükörbe pillantva Anatol belát nyolc éve újra árván hagyott legényszobájába is, tizennégyévesen örökölte meg ezt a parányi, magánzárka méretű szobát, íróasztal, ágy és könyvespolc minden berendezése, *de mi kell még?*, az ágyon ülve két barát, fekve pedig egy barátnő fért el rajta kívül, a cselédszobának tervezett kis menedékhely akkor szállt rá, mikor fehér kesztyűsen, öltönyben-nyakkendőben a kapucinusok templomának oltára elé kísérte a huszonkétéves Marit, aki nem mondta, inkább kiabálta az igent a mellette álló Gábornak, de ez sem volt előzmények nélkül, sokat látott ez a kis szoba, *ha a falak beszélni tudnának!*, talán tudnának, de szerencsére nem akarnak, és lehet, hogy mindenkinek így a jobb. Fényfoltok az öreg zongorán, Anatol a fotelban heverve felnyitja, csak úgy balkézzel leüt pár akkordot, *mennyit dögönyözte ezt Gábor, emlékszel?*, Mari arcán valami kislányos mosoly, tiszta és sokat tudó, olyan, amelyre csak jó sokára, talán csak a nagyanyasághoz közelítve szoknak vissza a női arcizmok, vasárnap délutánonként, mióta Anatol az esztét tudja, Gábor mindig itt volt, elnyújtott hosszú szerelem volt az övék, kisebb-nagyobb hatászönetekkel, Gábor sokat gombfocizott vele, majd zongorázni taníttatta, bátyja helyett bátyja lett a kamaszkorával viaskodó srácnak, aki talán hálából is volt olyan figyelmes, hogy többnyire észrevette, mikor kell eltűnnie. Egy darabig ült még a földön, hátát az ebédlőasztal lábának vetve, Mari ugyanígy, felhúzott lábakkal gubbasztott a nagyfotelban, Gábor elengedte a balkezét a zongorán, a jellegzetes ingbasszusok fölé hamarosan bizarr akkordok épültek, aztán búgatózni kezdte a hangját amúgy elvispresleyesen, *marha jól énekelt*, Anatol megvárta még a szignált, az isteni rock and rollt, amelyről Mari a becenevét kapta, búgva nyomatta Gábor, hogy „Hello Marylou”, aztán a fiú lassan kisomfordált a szobából, indult valamelyik haverjához, de ekkor már Apa és Anya is készülődtek, „sétálunk egyet, aztán elmegyünk a misére”, ami legalább két órás távollétet jelentett, *rendes, jó család volt a miénk*. „Szóval?”, kérdezte Mari visszarángatva Anatolt a jelenbe, bár az arcán látszott, hogy kissé ő is elmélázott a néhány másodpercnyi félórában, „ah, játsszál valamit!”, legyintett, talán csak azért, hogy valahogy visszaröppenjen még az előbbi hangulatba, Anatol nővére kedvenc dalát vezette elő a kissé hamiskás zongorán, „Are you lonesome tonight”, búgatta a hangját, ahogy Presley szokta volt, s ahogy húszegynéhány éve Gábortól tanulta, akit a nővére egészen az esküvőjükig gyakran Elvisnek nevezett, de onnantól már sosem, hiszen valami beteljesedett, az mégsem rendes név, hogy „elvitt”, jól érezték most magukat a meghitt délutánban, Anya nyugodtabban szuszogott a szomszéd szobában, Mari kissé fölemelkedett, hogy átnézzen, „minden rendben”. Néhány dús akkord, aztán egy futam, amely elakad a közepén, *még mindig nem szól ez a kurva bé*, sziszegte Anatol, a kisasztalon egy díszgyertya társaságában álló

fényképen Apa mintha összevonta volna a szemöldökét, nem szívelte az efféle alpári kitöréseket, *sorry, öreg*, a felszálló hangok sokkal többek önmaguknál, Elvist idézték, a szívdöglesztő énekest, aztán Gábort, aki őt idézte éveken át ennél a foghíjas zongoránál, Mari fiatalságát és Anatol kamaszkorát, nemcsak azt hallották, ami fölszállt a zongorából és Anatol torkából, hanem mindezt együtt, egyszerre, egymásra rétegeződve, itt-ott kissé elcsúszva is, mint amikor hangfelvételekkel kísérleteztek az ősrégi Terta magnón, de az is lehet, hogy csak a lakásnak változtak meg az akusztikai viszonyai. Apa halálakor beköltözött ide a horror vacui, Anya egyre újabb dísz tárgyakkal, korsókkal, vázákcal, gyertyákkal és tányérokcal próbálta etetni, mint valami szörnyet, Anatol talán ötéves korában hallotta először ezt a kifejezést, hiába tudta meg később, hogy az ürességtől való félelmet jelenti csupán, továbbra is valami vicsorgó, pikkelyes szörny, egy önmagát túlélő öslény jelent meg lelki szemei előtt a horror vacui hallatán, Anya ezekkel a tárgyakkal próbálta öntudatlanul is kitölteni a két gyereke elköltözése után a férje távozásával már félelmetessé növekedett űrt a lakásban, a kredencek tetején lapuló almák illata a régi, a tárgyak özöne már valami új, minden azonos és minden kicsit más, valamivel fakóbban szólnak a zongora- és az éneklhangok, ki tudná megmondani, hogy a két testvérben vagy a régi lakásban mentek-e végbe nagyobb változások?, Marylou azért élvezte a zenét, szeme csillogón nézett az öccsére, de nyilván nem őt látta, „majdnem jó”, suttogta, és ez talán nemcsak Anatol produkciójára vonatkozott. „Szóval semmi feladat anyáknak?”, szólalt meg talán percekkel később Mari, visszatérve a földre és a szituációba, már mindent megbeszéltek, Anatol marad még pár napig, itthon nyugodtan tud írni, és közben őrzni Anyát, Mari holnap újra jön munka után, ma este meg Gábor vagy valamelyik lány hoz vacsorát, „még jó, hogy itt lakunk a városban”. *Képzeld, semmi zűr, semmi baromság*, dűnnyögte Anatol, *ha csak az nem*, „micsoda?”, csapott le a nővére egyszerre jót és rosszat sejtve, *ha csak az nem, hogy jön a harmadik gyerek*, Mari szinte katapultált a nagyfotelből, aztán a fizika törvényeit követve szabadeséssel érkezett az öccse ölébe, *de Marylou, elmúltál már ötven kiló...*, az asszony rá se hederített, csókolta Anatolt, ahol érte, „óriási”, két öklével gyengéden kalapált a férfi koponyáján, csak a borotválatlanságától berzenkedett kissé, „mondd, Virág hogy bírja ezt?”, legalább úgy örült, mintha neki lenne újabb gyereke, „tudod mit, a gyógyszerrel együtt ezt is add be Anyának, ha fölébred, ezzel a sírból ki tudnád kelteni”, Anatol bólogatott, könnyű simogatással lassan lecsendesítette a nővérét, Mariban minden gyógyulás, fogantatás vagy születés újra tudta gerjeszteni az életörömet, egy utolsó testvéri csók után indult a kabátjáért, *mielőtt elmész*, szólt utána Anatol, *eressz egy kis vizet a kádba!* Mari tőle szokatlanul bambán nézett vissza, Anatol kénytelen volt befejezni az olcsó poént, tanárosan tagolva, *hát hogy megpróbálják a vízen járni...*

22. (római vakáció)

Emlékszel?, ültünk a Trasteverén a kiskocsmában, nevezzük talán trattoriának, az öreg tulajdonosnő invalidus ura félrészegen tette a szépet neked, az olasz után az angol nyelvvel próbálkozott, látva, hogy tudsz angolul, átváltott gyorsan történéssel kevert dadogó franciára, nem értetted a szavait, csak őt magát, és ettől ő szárnyakat kapott, igazi mediterrán lélek lehetett, a hervadó Anna Magnanira emlékeztető asszonyság kiismerhetetlen arccal tette a dolgát a majdnem üres helyiségben, hozta a paradicsomos-gombás-sajtos spagettit, úgy nézett közben a füledhez hajló urára mint a jó főnök, aki szemmel tartja a beosztottakat. Vajon a szenvedélyesen is mértéktartó rajongás is a szolgáltatáshoz tartozott?, ragyogtál, szemedben lámpát gyújtott a könnyű bor és a derű, az öreg is láthatóan jól érezte magát, akárcsak én, sütkéreztem a fényedben a lapos boltívek alatt az utca felé egész falnyi szélesen nyitott

éttermecskében, a pirosfehér kockás tiszta és szagtalan viaszosvászon abrosz fölött. Méltósággal, minden tolakodás nélkül udvarolt a kiszolgált lovag, szép szemedről és szelíden érzéki szádról beszélt, közben folyton szavakat tévesztett és hibásan ragozott, de áradó volt és meggyőző, láttam, hiszel neki, igazad volt, és attól félek, talán én se mondtam még ezt neked soha meggyőzőbben, pedig abban a hitben vagyok, hogy közös lévén az anyanyelvünk meg az életünk jókora darabja is, szóval hogy értjük egymást, Virágom, Virágom...!

Róma, örök jelenidő: „ma”, a „ró” pedig görög betű, talán a kulturálisan fölülkerekedő leigázottakra utal?, Róma, mintha ott volnánk most is, valahányszor mediterrán napsütéses kedvem van, agyamban őrzött színes diaképen halványzöld ruhádban állsz Titus diadalíve alatt, aztán jópárszor oda-vissza járkáltál alatta, megilletődötten és diadalmasan, mint olykor én is nálad, „a titkok kapujában”, megszokhatatlan vagy és otthonos. Német apácák kolostorában találtunk olcsó szállást, talán a hely szelleme tette: mint a tiltott gyümölcsöt, ettük egymást éjszakánként a tömjénillatúnak érzett boltíves cellában, jólesőn, az óránkénti hidegvizes zuhanyozástól harmatos voltál és hűs, kíváncsú gyümölcsöstál, hamvas kajszibarack feneked, bársonyos banánt idéző combjaid, és a meghasadt, érett, keménymagú szilva.

Emlékszel Czakó Palira?, persze, hogy nem emlékszel, ő az én olvasmányélményem, amely most az Ottlik-Róma érzelmi tengely mentén jön elő belőlem, Rómát szeretni tőlük is tanultam, vedd elő egyszer a könyvet, ott van a Próza az ágyam mellett a polcon, az állandóan olvasott könyvek között, Ádám atyára se emlékezhetsz az Aventinuson, ott nélküled voltam első hivatalos nyugati utamon, be se engedtek volna a klauzurába. A tetőkre nyíló ablakú kis padlás-szobában szatmári szilvapálinkával kínált, együtt ministráltunk valamikor a vízivárosi öregtemplomban, versenyeztünk, ki harangozzon a litániák után, aztán négy évig jártuk külön útjainkat a kollégium szűkre szabott mozgásterében, érettségi előtt esett meg a csoda, hogy bejött a zeneterembe, mikor dühödött rock'n'rollt nyomattunk éppen, Salzinger tíz percig neki szólózott, véresre gitározta az egyik ujját, mert azt látta, hogy ez a megbízható, komoly ember, ráadásul osztálytitkár, átvette a ritmust és rázni kezdte szemüveges fejét, aznap este tőle kaptam ajándékba életem első Bibliáját. „Én itt találtam haza”, mondta Ádám, kibámulva a római tetőkre, a tudós szerzetes az ormánsági egykezéssről írta erkölcszociológiai disszertációját, azóta újra itthon van a Duna-parti kolostorban, tanít a régi gimnáziumban, tudja, amit tud, és nem relativizálja a dolgokat, de Rómában mintha ő is jobban otthon lett volna. A régi trattoriánkban találtam magam, miután elbúcsúztam tőle, a hídig elkísért, de hirtelen nagyon veled akartam lenni, a vénasszony megvolt még, de az öreget nem láttam, pedig órákig üldögéltem egy liter „rosso” mellett, újra végigjártam veled a várost, szemem legelte a növényzetet, fenyő, ciprus, pálma és platán, talán ettől volt azonnal olyan otthonos, a Víziváros platánsorát idézte, az utcán élveztem az olasz szöveget, szabadon áradt a fülemben, melyet nem szorított a fejhallgató, „o, dio mio!”, sóhajtott egy elhasznált férfi a Termini pályaudvar előtti buszmegállóban utánozhatatlan intonációval, ilyet sosem hallottam a nyelvleckék kazettáiról, keveset tudok Dante nyelvén, mégis ez a legkedvesebb, olaszul még a dadogás is költészet, legalábbis így hízelgek a bennem mélyen alvó költőnek és lusta nyelvtanulónak. A Forum Romanum közelében a lábad elé mutattál egy csatornafedélre, csodálkozva néztem: SPQR, mondtad, azt olvastad a kishíján kívülről megtanult bedeckerben, hogy ezen még Cato is taposott, hosszú másodpercekig bámulattal adóztam részletekbe menő alaposságodnak, már messze előttem futottál, mire elkezdtelek kergetni, mert ezért a beugratásért elégtételt kell vegyek, a Palatinus dombon egy sötét kapualjban értelek utol, ha este van, talán földharcban folytatjuk a dulakodást a kapu alól nyíló bujázöld kertben, józanság és szenvedély birkózása volt, máig bizonytalan, melyiket ki képviselte. Az elégtétel éjszakára maradt, bár hogy valóban elég tétel volt-e, azt mint olyan gyakran, talán akkor se tudtam biztosan, az öröm és hiánya olykor egyformán szótlanná tesz, némaságod márványszobroké,

nyugodtan fekszel a lepedő zöld füvén, befejezett vagy torzóban maradt torzó, csak simogatón vizsgáló szobrászkezem észlel némelykor elnyújtott, lassú lüktetést vagy finom vibrálást bőröd márványfelszínén. Ottlik szövegéből loptam a vallomásaim egy részét is, legalábbis azt, hogy valami olyasmit remélek tőled, hogy valósággá szereted bennem a linkségeim felszíne alatt lappangó jót, nagy szemekkel néztél, mint akinek ismerős a mondat, és még azt mondd, nem olvastad..., tényleg nem tudtam akkor, hogy nem az én szavaim. Azóta tisztességgel idézőjelben ismételve, forrásmegjelöléssel, Augusztus Rómában, mikor néha nyavalyaűzés céljából ugyanúgy fekszünk az ágyon, mint ott, a Borghese park fái alatt, bámulva a ránk boruló estét, csak a fejünk búbja ér össze, és máris kontaktusban vagyunk, egymással és talán mindennel, ami még fontos valamelyest, ha ez a könyv egyszer megjelenik, ígérem, a honoráriumból Rómába megyünk, mindenképp augusztusban, amikor nagy narancsvörös lampion a város fölött a hold.

23. (iskola a határon)*

„Köszöntjük új kollégánkat!”, Teofán atya áll kezében borospohárral a kétszázéves rendház refektóriumának súlyos boltívei alatt, „bemutatni, azt hiszem, nem szükséges”, Anatol kicsit zavartan gubbaszt a kapucinus barátok között a hosszú asztalnál, „diákunkból, későbbi támogatóinkból most, ha nem is rendtársunk, de munkatársunk lett”, tényleg írt néhány riportot az iskoláról, szubjektívebb hangú kis publicisztikáiban is emlegette olykor a régi kollégiumot meg a kapucinus atyákat, a most körülötte ülők egy része még tanára volt, a fiatalabbak közül jónéhány iskolatársa, Teofán atya pedig, aki most köszönti, osztályfőnöke és magyartanára, aztán barátja, most meg egyszerre főnöke. Léket kapott házasságából a Víziváros felé tempózva a régi lakásban ért partot Anatol, ahol már csak Anya lakott egyedül, „jól megleszünk”, mondta Kollerné, született Perger Klára, és nem kérdezett semmit, esténként újra vacsorát főzött, aminek sokszor egyedül ült neki, mert Anatol gyakran hajnalig elmaradt, néha éppen a Duna-parti rendházban, egy ilyen alkalommal, valakinek talán névnapja lehetett, a bor és az ugratások mellett azért az iskola gondjai is az asztalra kerültek, s ekkor merült föl a gondolat, eljönne-e tanítani. Eljött, elege volt a napi százvalahány kilométeres autóbuszozásból, elege volt az újságírásból és persze saját magából is, ismerte ugyan a rend fölvételi szabályait, tudta, csak az léphet be, aki kiegyensúlyozott, és másutt is megállná a helyét, „ez nem menedékhely”, mondogatták, amikor szelíden elutasítottak valakit, *de én nem kapucinusnak jövök, hanem magyartanárnak*. Nézi a kezében tartott poharat, a bortól aranyló varázsgömbben a szemközt ülőket, szórakoztatóbb így visszanézni, csupa mókás alak, hiszen őt is nézik, figyelik, elvált ember, ráadásul újságíró, még ha párszor jókat írt is rólunk, mit fog írni legközelebb, hátha csak alibiből akar tanítani, és ugyan mire tanítja majd a gyerekeket? Anatol érzékelte a felé hajló, hegyes, kampós végű kérdéseket, amiket persze sosem szegezett neki szemtől szembe senki, tudja, többen is ellene voksoltak, *amíg itt vagyok, megfigyelés alatt leszek*, s ezen nem enyhít az igazgatóval való barátsága, sőt, *szemmel leszek tartva*, Rügen szigetén érzett valami hasonlót, az újságírókamara üdülőnek álcázott káderezőállomásán. Utálta, ha figyelik, gyűlölte a vizsgákat és mindenfajta számonkérést, *már csak ezért sem lehetek megfelelő tanár, tehát azoknak van igazuk, akik ellenem szavaztak*, állapítja meg tárgyilagosan, *viszont rühellem, hogy ők meg is akarnak győződni az igazukról*, jól kezdődik. Ilyen lesz majd a búcsúztatás is?, borral, mosolygósan, vacsora mellett a refektóriumban?,

* A szerző Ottlik Géza regényének címét vette kölcsön - önkényesen.

ugyan, ha hamar lesz is, hol van az még?, mondja magában, de felel is rá rögtön, az idő nemcsak a félmodern regényekben, hanem az életben is relatív, most például a legelső vacsoránál ül a másik épületszárnyban, a diákebédülőben, gőzölög a babfőzelék a csorba tálban, szemközt a Doki kuporog a háromlábú széken, készakósan és pirospozsgásan, az az alacsony göndör seggdugasz, akiből később butikos lesz, éppen fölborítja a vizeskancsót, „vízözön a szecskaasztalon”, kiabálja a nagyokos ügyeletes, Alma Máter siet kezében három ronggyal, koromfekete ruha és fejkendő tartja össze bőrbevonatú csontvázát, legszívesebben almával etetné a négyszáz kamaszt, mert az ingyen megterem a kertben, krónikusan mosolyhiányos öreg arcán az ez-az-év-is-jól-kezdődik félreérthetetlen kifejezése, „tavaly temettük szegényt”, válaszolja kérdésére Kázmér atya. Anatol köszöni a köszöntést és a bizalmat, pár közhellyel magába fojt egy hirtelen föltolult szellemes szójátékot, ne keressük a bajt, gondolja, s erről eszébe jut, hogy páran azt is lesik majd, mennyit iszik, mivel alkoholista híre is elterjedt, igaz ezért csak magát okolhatja, a legutóbbi érettségi találkozón mégsem kellett volna lehánygni az előcsarnokban a Szent Antal szobrot, *egészségünkre*.

A fiúk kedvelték, legalábbis sokkal kevésbé tartottak tőle, mint Teofán atyától, akinek óráit a harmadik és negyedik évfolyamban átvette, nem utálták, mint Békefit, aki vívókarddal mutogatott a térképen és azzal végezte megtorló hadműveleteit is a földgömbre valamelyest emlékeztető testtájakon, a legritkábban feleltetett, inkább közös beszélgetés formájában még egyszer átvette velük az anyagot, az aktívak lelkesen nyüzsögtek és a lusták békén lapulhattak, a közepesben a leghülyébb is biztos lehetett, legalábbis ha nem gondolt az érettségire, de erre nem szeretett gondolni Tintanárúr sem. Így hívták, miután észrevették a visszatérő kis kerekded tintafoltot jobb keze középső ujjának utolsó percénél, ez itt az íródomb, magyarázta sokatmondón, s egyben anatómiai ismereteit is fitogtatva Anatol, apai örökségből rámaradt töltőtollal írt, és enyhén szivárgott a békebeli darab. Neve csak nemesedett, vagyis az i helyébe y került, mikor a húsvéti szünet idején nyolc értelmesebb diákjával úgynevezett irodalmi kirándulást tettek Prágába, négy napon át bókászta a városban, Rilke, Kafka, Hasek, Capek, Kisch és Hrabal nyomait keresték, megmártóztak az útjukba eső sörözők hangulatában és saját főzésű sörében, a Szent Tamásban az egyik ifjú már kornyadozni kezdett, Anatol rögtön Zénó atya örökbecsű tanítását idézte, hogy nem férfi az, aki nem bír meginni néhány sört, de még kevésbé férfi az, aki nem tudja idejében abbahagyni, ekkoriban saját magának is sűrűn citálta hajdani mér- és sörtan tanárának tételét. Éjfél elmúlt már, baktattak a szállásuk felé az Óvároson át, a beállványozott Tyn-templom előtt Anatol a hatalmas Husz-szoborra mutatott, és mesélni kezdte a történetet, belefeledkezve azon kapta magát, hogy már az állványzaton áll, és Husz védőbeszédének spontán ihletésű parafrázisát zúdítja lassan újra ébredező tanítványaira, akikhez néhány éjszakai bókászó és egy éber rendőr is csatlakozott, szerencsére az egyik fiú pötyögött valamennyit szlovákul, így legalább valamelyes tartalmi kivonatát ismertethette Anatol lángoló szavainak, fölszítván ezzel a közeg szívében hamu alatt parázsló nemzeti érzést, a beszéd végén a rendőr gratulált Anatolnak, szemében könnycseppel szalutált és távozott, „Dobru noc”.

Proustot magyarázta éppen, sétálgatott a padsorok között, néhányan figyeltek, a többség diszkréten szórakozott, az utolsó két padban, akár az ő diákkorában, kártyáztak, valószínűleg ultit, kísértést érzett, hogy megkérdezze, milyen a lapjárás, de legyőzte, *nem kell beleszólni abba, amihez nem értünk*, ezek se szólnak hozzá soha az irodalomhoz, talán a franciáság kapcsán hirtelen eszébe jutott, amikor Salzinger Lacival melltartót vásároltak Pesten. Ez volt a valamikori osztályuk, a IV/B, fiatal, kis jóindulattal csinosnak is mondható olasztanárnőjük ugyanígy sétálgatott a padok között, nekik meg egyre inkább bántotta a szemüket ígéretesen nagy melleit kordában tartó melltartójának a blúzon is átnyomódó rusztikus páncélzata. Fiktív, amolyan nagynénit sejtető nevet írtak feladóként a csomagra, miután megvették egy rokon-

látogatás címén engedélyezett eltávozás idején Pesten, a legelegánsabb női fehérneműboltok egyikében a gyönyörű és szörnyű drága, francia importból származó intim darabot, csomagolás közben a postán még össze-vissza tapogatták, „ez az energia bizsergés formájában majd kisugárzik belőle”, magyarázta Laci, pár nap múlva aztán lesték az érkező csomagokat Szent Antal lába alatt, a bejáratnál. „Tanárnő, csomagja van”, kopogott be Laci arcátlan szolgálatkészséggel a földszinti civil-tanár-soron lakó Bella ajtaján, akit a fiúk magyarul és olaszul is sokatmondóan Ke-Bellának hívtak. Értetlen kíváncsisággal forgatta a tanárnő a kis küldeményt, és másnap sötétbordó arccal jelent meg az órán, de a blúzán hátul csak egy vékony kis keresztpánt nyomódott át, *a többit el tudtuk képzelni*, Laci még pimaszul megjegyezte, „feltűnően csinos ma, tanárnő”, amitől Bella nem lett dühös, inkább mintha megnyugodott volna, mint amikor beigazolódik egy sejtés, „köszönöm, Salzinger, maga igazi úriember”.

Bella viszont igazi pedagógus volt, gondolja Anatol egy vasárnap reggeli közös misén a kórus mellvédjén könyökölve, nem messze ott áll Békefi is, akiről ugyanez aligha mondható el, a bizonyos mértékű sorsközösség ugyan egymás felé terelte volna őket, de Anatol igyekezett távolságot tartani, Békefi mégis neki mondta el elsőként, hogy át fog menni a szakközépiskolába, „rendesek voltak itt velem, de ott többet fizetnek, tudod, így nyugdíj előtt nem mindegy”. Buendiára emlékszel, kérdezte Anatol váratlanul, ha már ilyen jól beszélgetnek, amíg az énekkar valami hosszú, többszólamút nyöszörög, „kicsodára?”, *osztálytársam volt és remek vívó*, „tudod, hány remek vívót neveltem én?, igazán nem akarok felválni...”, ebben lehetett igazság, „nyilván ő se emlékszik rám”, tért napirendre fölötte a földrajz- és vívótréner, Anatol erre csak annyit mondott, hogy ebben ne reménykedj, és azon nyomban elhatározta, hogy egyszer elkéri Ferdinandótól a pisztolyt, és ő is a szeme közé lö. Mindig innen, mint valami árbockosárból figyelték a templomhajó fedélzetének eseményeit, maguk között csak a nyilvános bűnösök helyének titulálták ezt a sarkot, rendszeresen feljött ide Adalbert is, a kiugrott kapucinus és négygyerekes családapa, aki azóta sem tudott egészen szakítani a szerzetességgel, túlfűtött vágyait és megbocsáthatatlannak érzett hűtlenségét igyekezett titkon levezekelni itt, az elhagyott társak kaján elnézésétől kísérve, a szerzetesek nem bánták, ha nem a lenti padsorokban foglalnak helyet, a diákoknak feltűnt volna, hogy ők sosem áldoznak, ezt a feltűnést pedig tanácsosabbnak látták elkerülni.

Könyököl a kórus mellvédjénél, végéhez közeledik odalent az áldoztatás, ismerős finom dallamot fuvoláznak az orgonasípok, mi lehet ez?, *hűha, ez a zsö-tem*, hirtelen elakad a zene, „bűdös disznó, mit képzelsz, Jézus urunk teste megborzad a hívek nyelvén, te barom!”, Dezső atya mint a cséphadaró pofozza az ifjú organistát, „takarodj!”, döbbszent csönd, aztán odalent verni kezdik a padokat, előbb csak egy harmadikos, aztán az egész III/B., lassan de megfékezhetetlenül terjed, mint a ragály, verik a padokat, a kórusról a kiválasztottak kara próbálja valami diadalmas egyházi énekkel túlharsogni az alulról jövő dübörgést, zavartan áll az oltárnál a pap, lassan fölállnak a padokban és a lábukkal is dobognak, a padsorok között stokedlikén gubbasztó elsősök a széklábbal verik a kőpadlót, talán nem is tudják, mi ellen tiltakoznak, a lázadás öncélú és öntörvényű, kilépnek a padokból és nekifeszülnek vállukkal a falaknak, a boltozat finoman repedezni kezd, a mennyezeti freskón Szent Ferenc arcán egyre mélyebbek a ráncok, és valami iszonyú robajjal omlani kezd minden, minden... Úristen, mi ez a feszültség bennem, kérdezi magától döbbszent Anatol, mikor látja, hogy áll az épület, és Szent Ferenc arcán semmi változás, valami azért történhetett, mert Áron testvér, hiszen Dezső atya halála óta már régen ő az énektanár, Áron testvér csóválja a fejét, hogy „ez azért mégis botrány”.

„Védenünk kell a ránk bízott értékeket”, Anatol bólogat, „ez a pár megmaradt iskola ma is ostromlott várnak érzi magát, te is tudod, hogy nem alaptalanul, a megtűrtség határán létezünk, minden botrány, minden apró balhé súlyos következményekkel járhat”, tulajdonképpen

egyetért Teofán atyával, aki mértéktartó felháborodással beszél a misén törtétekről, szavaiból azonban nem derül ki, mi is történt tényszerűen, Anatol meg röstellné megkérdezni, mert akkor nyilván el kéne mondania, miért nem látta, ami a szeme előtt zajlott, anarchista víziójától pedig meg akarja kímélni Teofánt. Nem a barátját, hanem az iskolaigazgatót, már azzal megbántotta, hogy kevés megértéssel hallgatta, mikor a fiúk telhetetlenségéről beszélt, akik elégedetlenek a valóban növekvő szabadsággal és önkormányzattal is, *jó embernek tartanak téged*, vigasztalta Anatol, *egy jószívű börtönigazgatónak*. Eszébe jutottak a saját, a falak közül származó börtönélményei, semmi különös, csak a tilalmak és a korlátok, „kimenő háromtól négyig”, és az összes többi, az életre neveltek persze mindezzel, s tanárként maga is tiltott és korlátozott, de a szíve mélyén ilyenkor is a diákokkal érzett, szorongó szimpátiával nézte a képzeletében kirobbant pusztító erejű lázadást, amely természeténél fogva persze öellene is irányult. Védni kell az értékeket, igaza van Teofánnak, ő pedig folyton relativizálta őket, akarata ellenére, a legnagyobb igyekezete mellett is. „Módszertani hibába estél”, mintha egész évi pedagógiai működésének tanulságait foglalná most össze Teofán, aki ezúttal sem főnökként beszél, ülnek a siváran berendezett szűkös szobában, stílszerűen szürkebarátot kortyolgatnak, esti szabadidő van, a teraszról harsányság hallatszik be, valami fegyelmezetlen, félpogány életigenlés, virágzás szagával teli az este, még a szerzetesi cellába is beszivárog, ülnek az íróasztal két oldalán, ahogy először talán húsz évvel korábban, amikor a fiatal tanár áldozatos türelemmel olvassza és értelmezte tanítványa első irodalmi próbálkozásait, meg a háttérben feszülő mozgatórugókat, „módszertani hibába estél, magad akartad képviselni az igazságot, mintha az képviselhető volna, elfelejtkeztél Thomas Mannról”. Milyen igaza van, pedig mennyit beszéltek róla, az öreg szószátyár tényleg azt vallotta, hogy ő az egyensúly embere, ha tehát valaki baloldali, akkor azzal szemben ő szükségképpen a benne lévő jobboldalra helyezi a hangsúlyt, már csak az egyensúly miatt is, *hát igen*, bólogat Anatol, *ezt elmulasztottam, erről tényleg megfeledeztem*. „Nem az a baj, hogy nem vagy példás katolikus, én se vagyok, talán a pápa sem, de te ezt tüntetően hangoztattad is, azt hitted, így közös platformra kerülsz a diákjaiddal, de ők csak mélyebbre sodródtak az ellenkezésükben, talán más nem vette észre, de én tudom, vasárnap a te gyerekeid kezdték a balhét”. Anatol belebámul az aranyszínű varázsgömbbe, kerek arca fölött magasodó ráncolt homlokán egyensúlyozott szemüvegével Teofánt csak mókásnak látja, magát viszont nevetségesnek. „Rendes búcsúvacsorát csinálunk a bankett után”, a szemüveg visszazöttyen az orrára, most a főnök beszél, „aztán szeptemberben a volt harmadikosaid nyilván téged akarnak majd elsőként meghívni irodalmi estre, és ebbe én, mint magyar szakos és mint igazgató, rövid tünődés után szívesen bele fogok egyezni”.

24. (trelleborg)

Ült a strandkosárban, futás után és úszás előtt, az önkarbantartás bevált módjai voltak ezek Anatol számára, már nyolcéves korában mindig futott lefelé a Várhegyről otthon, a Vízvárosban, Zoli bácsi ekkoriban kezdte gyötörni a der-die-das-szal, a németórák sötétedés után értek véget, futott lefelé a kanyargós sétaúton, egyetlen lámpa sem égett, tavasztól őszi sóhajoktól és nyögésektől lüktetett a környék, délelőttönként a sánta parkőr alig győzte hegyes végű botjára döfködni a vattacsomók és gumik sokaságát, talán a földön így ütött lyukakból áradt ki aztán újra a szerelem sűrű kipárolgása. Télen persze csak a legritkábban sóhajtoztak a bokrok közül, a fiú csak a saját lábdobbanásait és a talpa alatt megcsúszó kavicsok csikorgását hallotta a zihálásán és a dobhártyáján kalapáló szívverésének zakatolásán átszűrődve, bátor-nak és erősnek érezte magát mire leért a hegy tövében kardot rántó költő bronzszobrához, ahol

mindig derengett némi fény a legsűrűbb novemberi ködben is. Míg el nem kezdte a rendszeres úszóedzéseket, reggelente a vízivárosi öregtemplomban ministrált, futott a Kis-Dunapart platánsora alatt, még ha időben indult is el, Apa mindig óraműpontosan ébresztette, legfeljebb a mosakodással vacakolta el valamelyest az időt, futott, és közben az olimpiai döntő képsora pergett a szeme előtt, az ausztrál Elliot győz az ezerötszázméteres síkfutásban, 1960 kora-
őszén mindig ott gubbasztott a halványkéken világító képernyő előtt az Áramszolgáltató Vállalat zsúfolt kultúrtermében a sportközvetítések idején. A hajnali úszóedzések során hamar fölfedezte a fáradtság nyugtató hatását, komolyabbnak ígérkező dolgozatok előtt az edzést lezáró szokásos hosszú forró zuhanyozás helyett inkább tovább rőtta a hosszakat a hideg vízben, a szakadozott üvegtető alatt, tudta, hogy megéri. Fáradtra úszta magát az első férfiúi diadalát megelőző éjszakán is, amikor Csatai Gyurival nekivágtak a sötét Balatonnak, a nyolcadik utáni nyáron együtt nyaraltak Zamárdiban, Apa és Gyuri nagyanja véletlenül ugyanabba a turnusba kaptak beutalót, már ha van ilyen, hogy véletlen, a régi úszócimbora benne volt minden örültségben, éjfél tájban, mikor már mindenki aludt, Csatai megrángatta a kertre néző földszinti ablakon kilógó, másik végével Anatol csuklójára kötött madzagot, futottak a partmenti sétányon a szántódi révig, a móló közelében ereszkedtek a vízbe, *az ott Florida, mi meg Kubából indulunk, oké?*, mutatott Anatol a távolból pislogó lámpák felé, „csak jobbak az esélyeink”, magyarázta Gyuri, másfél kilométer az egész, annyi, mint hetvenöt hossz otthon a fedettben, csak arról feledkeztek meg, hogy itt nincs fal, és nem lesznek lendületet adó, a távolságot mérhető szakaszokra osztó bukófordulók, hiányoznak a hullámfogók, az északi szél pedig szaggatja a vizet, jócskán ittak belőle, uszodához szokott stílusukkal alig emelték ki levegő után tátogó szájukat. Mintha egyhelyben tempóznának, ólomnehezékekkel, nem akart közeledni Florida, mintha egyszerre távolodna tőlük Szántód és Tihany-rév, egyre nőtt bennük a fáradtság és a félelem, majdnem egyformán kilátástalannak tűnt továbbúszni és visszafordulni is, „tovább”, ordította Csatai, mintha meglátta volna a barátja szemében az ijedtséget, odaát aztán, a félórányi didergő pihenés közben megállapították, hogy alámerülni azért még kevesebb kilátással biztatott volna. Visszafelé már sokkal nyugodtabban szelték az éjsötét vizet, őket támogatta az előbb még szembe fújó szél, biztató pillantásokat küldtek egymás felé a gyorsúszás szigorúan kimért, monoton ritmusú levegővételei közben, a sietős törölközés után jólesett a levezető futás hazáig, a lihegésükkel megbeszélték, hogy erről az örült kalandról nem szólnak majd senkinek. Közel egy évvel később ezért tűnt Anatol szemében árulásnak, hogy Csatai ezt is elmondta a rendőrségen, pedig ott nem ezt kérdezték, csak arra voltak kíváncsiak, mit terveztek az öt doboz kispuskalőszerrel, és mire készültek ott a Várhegy alatti kis barlangban, ha négyen-öten összejöttek, „minket a tények érdekelnek!”, ordította a civil ruhás tiszt, akitől a kihallgatásra várva Anatol azt a három velőtrázó pofont kapta, nem, a Florida-ügy igazán nem tartozott ide, Anatolban ekkor megszakadt valami, mert egy kivert vallomás és egy kifecsegett titok sosem hozható közös nevezőre. Az éjszakai úszás után persze mintha mi sem történt volna, úgy üdvözölték egymást a reggelinél, Anatol hamar bekapta a vajaskenyérhez mellékelt két mackósajtot, és már futott is lefoglalni a kultúrteremben a pingpongasztalt, odakint ugyanis egyre sötétebb lett a koradélelőtti ég, erősödő lökésekkel támadt a szél, a hullámozás majdnem olyan volt, mint most itt, gondolta a férfi a strandkosárban gubbasztva, de akkor azért még sokkal egyszerűbb volt minden. Valóban, akkor este már nem maradt szégyenben, amikor a táncdalfesztivál közvetítése alatt kiosontak a kert végébe, sikerült tisztán megőriznie Évike tapogatózó bársonykezét, miközben ő óvatosan próbálgatta a szerelem alapfokú ujjgyakorlatait.

Ült a strandkosárban, amely hátulról és oldalról védte a széltől, nyitott elülső részén azonban szabad bejárást engedett a napfénynek, május volt, a hőmérő a szobája ablakában még ebédidőben is alig tizenkilenc fokot mutatott, több mint három hete minden délelőtt itt üldögélt

egy-két órát a parton, futás után és úszás előtt, majd kicsit még utána is, máris olyan barna volt, mint otthon augusztus vége felé, nyilván a tenger miatt, pedig legalább ezer kilométerrel északabbra volt, Kelet-Németország legfölső csücskén, Rügen szigetén, alig száz kilométerre Svédországtól. Bámulta a hullámzást, szemével itta a tengert, „a hullámok halandók, a hullámozás halhatatlan”, egy verssor lüktetett benne, *Rónay vagy Vas István?, nem, inkább Rónay*, nem látott mást, mint a végtelen vizet a kékesfehér ég alatt, *jó itt*. Egyedül akart lenni, távol a nyaralótársaktól, akikkel négyhetes jutalomüdülésre számúzte ide az újságírókamara tisztviselőjének vonzó képében a kiszámíthatatlan végzet, a futás és az úszás megintcsak a leghatékonyabb módja volt a távolságtartásnak, hiszen hosszabb-rövidebb sétákra még a többiek is képesek voltak, elhízott főmunkatársak, agársovány rovatvezetők és infarktustól reszkető szerkesztők, csupa zszurnaliszta, illetve ha csak azok volnának. De egy közülük, vagy talán inkább kettő netán három most is dolgozik, a kelet-német újságírószövetség kölcsön kapott, kényelmes üdülöje huszonkettejük közül kettőnek-háromnak most munkahely, az óvatosán jókedvű közös étkezések munkaebédek és vacsorák, a séták és kirándulások szolgálati utak, az éberség és a résenlét nagy próbái, hiszen gondolhatják, *ha nekem eszembe jut, éppen nekik ne?*, gondolhatják, hogy nemcsak egyedül igyekeznek rajta lenni ama bizonyos résen, a megfigyelteken túl a megfigyelők is figyeltetnek, éberségük ellenőriztetik, résen van-e a bástya és nincs-e a bástyán is rés? Sehogy sem értette Anatol, hogy kerül ő ide, hiszen évről évre mindig azokat küldték, akikkel terveik voltak, „négy hét jutalomüdülés, erögyűjtés és kikapcsolódás”, valami ilyesmi állt a sejtelmesen megfogalmazott levélben, amit a beutalóval együtt személyesen kellett átvenni, mindenki sejtette, miről van szó, s a kitüntetést ajánlatos volt elfogadni, „nem mertem visszamondani”, magyarázta a repülőgépen a nagyhangú Szeredásy két szendvicsfalat között suttozva, „az olyan lett volna, mint egy beismerő vallomás”. Szappanos Feri bácsi jutott Anatol eszébe, öreg rovatvezetője hat évvel ezelőtt megbukott ezen a vizsgán, hazatérve azonnal nyugdíjazták, valamikor elszólhatta magát, hiába, négy hét hosszú idő, jórészt együtt tölti a húsz-huszonöt kiválasztott, közülük legfeljebb egy-kettő tud németül, mint most Müller és Anatol, a „németeseket” többnyire a román tengerpartra küldik, ilyen sokáig nemigen tudnak viselkedni az italt is kedvelő zszurnaliszták. *Már most kezdődik?*, nézett gyanakvón Szeredásyra, végtelennek tűnő tizedmásodpercekig nem tudta, hogyan reagáljon, aztán a fülére kezdett mutogatni, mint aki nem hallja, „harapj, és nyelj nagyokat”, mondta emeltebb hangon Szeredásy, Anatol úgy érezte, megnyert egy csatát, de hosszú állóháborúra kell felkészülnie.

Ült a strandkosárban, nézte a víz és a homok találkozását, a tenger barna algát terített a partra, és úgy habzott a széle, mint pár száz méterrel arrébb a sör a Düne-Hausban, ahol matrózokkal és előszezonban nyaraló egyetemista lányokkal sörözgetve az estéit töltötte, *gyakorlom a nyelvet*, felelte könnyedséget mímelve Szeredásy sértődöttségéről árulkodó kérdésére Anatol, *egymással otthon is beszélgethetünk, magyarul meg amúgy is egészen jól tudok*. Az egyik lánnyal aztán néhány esti beszélgetést követően mélyebben merült a nyelvgyakorlásba, nemcsak élőszóban, hanem a másik szájában is gyakoroltatva a nyelvet, két órával éjjél előtt még mindig nem volt egészen sötét, fölsétáltak a part fölé emelkedő dombra, heverésztek a selymes fűben, Anatol szórakozottan simogatta a lány lavórfenekét, ő meg egy fénypontot mutogatott valahol a távolban, messze bent a tengerben, „Leuchtturm”, az a kis sziget már dán terület, azok ugyan nem fogadnak be menekültet, de kis szerencsével akad valaki, aki átviszi az embert a svéd Trelleborgba. „Trelleborg a szabadság”, suttozta Gudrun sóvárogva, Anatol őszintén egyetértett vele, a keze mégis megrándult az extraméretű fenéken, mert hát ez is lehet éppen provokáció. Válasz helyett nagyobb sebességre kapcsolt, a lány sóhaja mintha azt üzenté volna, „na végre!”, a férfi hamarosan tüzes lett és elsőprő, mint egy vulkánkitörés, elcsöndesedvén aztán eddig még sosem érzett hálával nézett a nem túl szép *nichts besonderes* lányra, önmagára pedig alkalmi házasságtörései esetén merőben szokatlan módon úgy, mint a

hűség bajnokára. Menedékházat keresett, de inkább kelepcét talált a Düne-Hausban, nem Gudrun miatt, ő éppen vészkijáratként szolgált, a harmadik hét vége felé egy sörhabos szombat este két matróz, egy nagy darab medve és egy vékony fiatal fiú telepedett le Anatol asztalához. „Szeretnél te is hajózni?”, kérdezte a fiú a tengert bámuló Anatolt, a medve már átült a szomszédos asztalnál vihogó két lányhoz, „kalandok”, mondta a fiú, „az ember szeretne mindent megpróbálni, engem is ez vitt a tengerre”, mintha megérezte volna, mire gondol a nála jó tíz évvel idősebb férfi, percek múlva már nagyon jól beszélgettek, utazásokról és felfedezésekről, kalandokról, amelyeket nemcsak a térben utazva élhetünk át. *Értjük egymást*, valami különös jó érzés ömlött el Anatolban, mintha egyszerre elmosta volna az elmúlt napok szorongó rosszkedvét, oldotta görcsös feszültségét, melyet a rendszeres úszással és futással, a magányos nézelődéssel a strandkosárban alig tudott már féken tartani, hiába, az ember mégiscsak emberre vágyik, a fiú váratlanul mondott egy nevet, „Rimbaud”, Anatol részeg hajóként hullámozott a könnyebbült hangulatban, majdnem Verlaine-nek érezte magát, és kishíján abszintot rendelt sör helyett, helyénvalónak találta mindezt, akárcsak a fiú vékony ujjú finom kezét a magáén, halványan azért derengett benne, hogy mégis ez egészen rendjén, de volt valami lefegyverző ebben a gyöngédségben. Olyan természetes volt minden, ahogy ez az észak-kelet-német fiú Rimbaud-ról beszélt, bőséggel idézett is valami jó német fordításban, hamarosan Verlaine-ről is szó esett, Anatolnak ekkor már alig okozott meglepetést, hogy a fiú finoman simogató másik kezét ott érzi a combján, már egyre inkább csak Mathias beszélt, égő szemmel és kissé sápadt, átszellemült arccal, a férfi alig látta őt meg a félhomályos kocsmát és az ablakon túl mélyülő sötétet, mintha valami forró köd ereszkedne rá, öntudatlanul húzódott közelebb a fiúhoz, annak szavai már majdnem érthetetlenek, nem szöveg, csak ritmus és dallam, háttérben meg valami mély zúgás, mint a hullámozó tenger vagy az érpályákban zuhogó vér. *Majd beszélgetünk!*, Anatol keze megrándult az asztalon, fölpattant, feje kibukkant a ködből, furcsán hörgött a hangja, Mathias arcán zavar és döbbenet, mint akit becsaptak, Anatol feldúltan vágott keresztül a zsivajgó félhomályon, nagyot csapódott mögötte az ajtó, szédülés és hányinger környékezte, hátát nekivetette a ház hideg falának, eddig nem ismert félelmet és iszonyatot érzett, és valami ragacsos nyirkosságot a nadrágiában.

Ült a strandkosárban, fázott kicsit, nem száradt még meg a futásban átizzadt trikója és melegítője, ezt vette vissza magára a rövid úszás után, ma valahogy elég volt ennyi is, kényelmesen elhelyezkedett, magára húzta a plédet, rutinszerű önvizsgálat, pulzus normális, nagyjából talán a vérnyomás is, bámulta a tengert, és próbálta megemésztetni az elmúlt napokban történeteket. „Jól vagy?”, kérdezte a reggelinél Szeredásy, tegnap este névnapot ünnepeltek, „ha már alig állsz szóba velünk, legalább igyál!”, hangjában valódi vagy tettettelt sértődöttség, *elnézést, éjjeli fürdőt vettem*, emelte magasra bocsánatkérő mosollyal a reggeli terítékhez tartozó, színültig töltött vodkaspoharat Anatol, *éljen az ünnepelt!*, a társaság máris napirendre tért fölötte, a többség sörrel gyógyítgatta másnapos gyomrát, csak Szeredásy pillantott fel még néhányszor, mint akit megfosztottak egy utolsó lehetőségtől. *El lehet mindezt felejtetni?*, Anatol nagyot nyújtózott a strandkosárban, *mert az volna a legjobb*, elfelejteni az ideges hallgatást, a vörösködös estét Mathiasszal, a lavórfenekű Gudrun, meg ezt az örült éjszakai fürdözést. „Trelleborg a szabadság”, sóhajtozott a matrózfiút feledtetni hivatott terepgyakorlat után Gudrun, valami ilyesmit mondott évekkel ezelőtt Elmer is, itt, Rügen szigetén szállt hajóra Trelleborg felé, svéd vízummal és kincset érő, érvényes útlevéllal, s remegő gyomorral, nehogy valamiként feltűnjön, hogy csak odafele váltott jegyet, vonatostul nyelte el őket az irdatlan komphajó, itták a vámmentesen olcsó piát, Trelleborgban teleszívták a tüdejüket szabad levegővel, aztán egy hónap múlva valami örültségtől hajtva stockholmi nagynénjük pénzén jegyet váltottak hazafelé. „Vágjunk neki együtt!”, suttogta Gudrun, aki nemrég még válogatott úszó volt, „a szigetig el lehet úszni”, egyedül azonban nem volt bátorsága hozzá. *Örült vagy!*, Anatol hangja hideg volt és elutasító, a lány csalódottan tüntette el világítóan

fehér fenekét a kopott farmernadrágban, reggel hazautazott, Anatol azonban két egész napon és egy éjszakán át egészen más szemmel bámult észak felé, az üdülőtelepen vett egy úszószemüveget, negyed kiló szőlőcukrot, és egy vízhatlan, könnyűbúvároknak készült műanyag szelencét. A víz sima volt és az ég már kellően sötét, a térkép alapján harminckét kilométerre becsülte a torony távolságát, *ennyit képes vagyok úszni*, bár eszébe jutott kamaszkori kalandja az éjszakai Balatonon, de most egészen más a helyzet, *az életemért úszom*, ez a három és fél hét jutalomüdülés az utolsókat csöpögtette a pohárba, egyszerre elege lett mindenből, kicsit önmagából is, talán jó is, hogy Margaréta elkapartatta a gyerekeket, nincs miért hazamenni, *na, akkor el-ké-szül-ni!*. Halkan füttyentett, és belevetette magát a vízbe, laza, elnyújtott tempókkal haladt észak felé, világítótoronyiránt, edzésben volt, és megbarátkozott már a „halhatatlan hullámzással”, most már egészen bizonyos volt benne, hogy Rónayé a hullámzó verssor. A víz hideg volt, de megszokta már, egy kis zsírt persze nem ártott volna magára kenni, de mégiscsak furcsa lett volna, ha zsírosbödönnel indul éjjeli fürdőzésre, *csak kibírom valahogy*, igyekezett elhessegetni a gondolatot, hogy egyre hidegebbnek érzi majd a vizet, ahogy múlnak az órák, *de a sziget előtt is rám akadhat egy segítőkész emberhalász*. Határőrhajót talán kétszer látott a huszonöt nap alatt, *ha mégis észrevesznek, hát kapok egy-két golyót a testembe, mert elfogni nem hagyom magam*, egyenletes tempóban lapátolt Anatol, mint egy megbízható vízimalom, minden negyedik karcsapásra vett csak levegőt, ami azt jelezte, hogy igen sokáig bírja még. Négy-öt kilométert tehetett meg, *lassan őrlöm a távolságot*, amikor hirtelen feljajdult, mint akit meglőttek, *máris?*, nem bírt tovább tempózni, fájdalmasan összerándult, és két kezét az alhasára szorította, de nem érzett semmi kiáradó melegséget. Azt gondolta, itt a vég, egy-egy görcsös mozdulattal a felszínre rúgta magát némi levegőért, de nem látott semmit, sehol egy közeledő katonai csónak, ebben a sötétben messziről nem vehették észre, végtelennek tűnő idő után értette csak meg, mi is történt. Nem a kelet-német határvadászoktól kapott golyót, hanem önmagától, éppen kiért a viszonylag sekély öbölből, amelynek hideg vize négy-öt fokkal azért melegebb volt, mint a mélyebb nyílt tengeré, s ahogy kijjebb úszott, a heréi hasbalőtték, szörnyű fájdalmat okozva nyomultak fölfelé, melegebb testtájuk irányába, *én magam vagyok a határőr*, nyögte Anatol, és fölnevetett volna, ha képes erre. Lassan aztán oldódni kezdett a fájdalom, összegörnyedt testét a melegebb sekély víz felé lökdözték a hullámok, *túlélem ezt is?*, a világítótorony felvillanó életjelei végtelenül távolinak látszottak, a parti fények elérhetőbbnek.

Nincs kiút, állapította meg hideg fejjel, de lassan mégis felmelegedő testtel Anatol a délelőtti napsütésben, testén megszáradt az átizzadt trikó és melegítő, tagjaiban szétáradtak a reggeli-zóasztalról magával hozott negyed üveg vodkából kortyolt kalóriák, s ahogy átmelegedett a plédbe burkolózva a nap felé fordított arccal a strandkosárban, valahogy úgy melegedett össze a sorsával is, nincs menekülés. Lackó az irodalomba disszidált és a sikerbe, mégis ott ül majdnem minden este a falámpásról elnevezett borvedeldében, Elmer kölcsönpénzen hazazötyögött Svédországból, Bálint hasonlóképp Itáliából, a Doki megkapaszkodott ugyan Münchenben, de amit itthon akart volna hagyni, azt vitte magával, vámmmentesen, emberbőrbe csomagolva. „A lélek tűr”, mondta egyszer Teofán atya, „mert nincs is más választása”, *oké, hát legyen, a lélek tűr*, ismételte most magában Anatol a régi bölcsességet, s egykedvűségből hirtelen földerült, *megvan a cím!*, emelte enyhén még kék ajkához a vodkásüveget, évek óta írt könyve végre nevet kapott, Lélektűr, benne van minden, a Tűr, a lélek ajtaja, a sok megivott lé, meg a műfaj, a lektűr, no és az erkölcsi tanítás, *hát mi kell még?*, talán hogy egy kicsit több meggyőződéssel süssön a nap, gondolta, mert testén olykor átfutott egy-egy könnyű remegés.

25. (végjáték)

Ami szép, az nehéz, Anatol áll a fürdőszobai mérlegen, hol a mutatóra sandít, hol meg a tükörbe, és már megint a görög bölcsességnél tart, *χαλεπα τα χαλα*, a mérleg kíméletlen tárgyilagosságát némi részrehajlással igyekszik enyhíteni, mert ha ragaszkodna a realitáshoz, akkor a földszinti kozmetikus reklámszövegét alkalmazná magára, „szépsége fokozható”, ő azonban a tárgyilagosság két talpalatnyi talaján állva azt látja, hogy inkább a nehézsége az, ami fokozódik. *Keveset mozgok, eszem és iszom: ha nem híznék, attól kellene tartanom, netán valami titkos kór rág bennem, de a mérlegre nézve nem kell aggódnom. Magamra nézve már inkább*, a zsúfolt piperepolc fölötti tükörben mintha ugyanaz a hamuszürke, verejtékező arc jelenne meg egy hosszú pillanatra, amelyet szerencsére otthagytott pár hónapja a München-Bécs között száguldó hajnali expresszvonaton, egyedül ült a kupéban, felrántotta az ajtót és letépte az ablakot, mégis majdnem megfulladt, valami préselte a mellkasát és zsibbadt a bal karja, *ennyi volt?*, talán nem is önmagától kérdezte, de a következő nagyobb szorításnál már egyértelműen imádkozott, magában szépeket mondott az Istennek, ígéretet, mint egy lebu-kott férj, hogy minden másként lesz, csak most még ne, csak még egy kis haladék, de mindezt egészen bent magában mondta csak, a száján egyetlen hang nem fért volna ki, olyan iszonyatos igyekezettel szívta be a ritkának érzett levegőt. „Egy sör és egy kávé naponta”, mondta kérlelhetetlenül Bálint, ritkán aktivizált háziorvosa, akit hazaérve hamarosan fölkeresett, csak az ajándékot, a két lemezritkaságot akarta átadni, amit Münchenből küldött a Doki a régi évfolyamtársnak és közös barátnak, Bálint azonban rögtön átterelte Anatolt a rendelőszobába, „bizonytalanul nyúltál a vodkás pohár után, pedig teljesen józan vagy, rögtön tudtam, hogy valami nem stimmel, szóval jó lesz vigyázni”. Minimális evés-ivás, és futni kéne, ismétli Anatol lassan harmadik hónapja minden reggel a fürdőszobai tükör előtt az unalomig ismert orvosi tanácsot, hátha lassan megérlelődik benne az elhatározás, de lehet-e futni azzal a tudattal, hogy úgyszincs menekvés? Az élet legfeljebb egérút, igaz, mégsem ugyanaz egy negyvenhárom és egy százhusz éves egér.

Így beszélget magában reggelente Anatol a fürdőszoba bensőséges magányában borotválkozás előtt, alatt és után, szemközt a kivilágított tükörrel, nézi egyre inkább fokozható szépségét, miközben a világegyetem tágulását meghaladó mértékben szélesedő arcán arat a két pengéjű műanyagborotva, ez a mindennapos halálkasza, amely azt tarolja le minden reggel, amivel többé válhatna tegnapi mára. Egy időben megpróbálkozott ugyan a szakállas arc viselésével, egy hathetes Duna-túra után: Virággal eveztek a Vízivárostól a Fekete-tengerig, mint útközben kiderült, amolyan jól rejtőző potyautasként Lili lányuk is velük hajózott, máig ő a legbüszkébb hármuk közül erre a kalandos útra, fantasztikus emlékeket talált ki magának a sosem látott vidékekről, kilenc és fél éves korára se sikerült meggyőzni róla, hogy nem láthatott át az anyja hasfalán, „hidd el, apa”, mondja teljes meggyőződéssel, s Anatol már-már hajlik is rá, hiszen ha előkerülnek a régi diaképek, már Lili magyarázza őket, és ő igazítja ki apja-anyja tévedéseit, „hidd el, apa, én emlékszem az egészre”. Hetekig hordozta ezt a szörkeretes portréját, kényelmes volt és új, ráadásul meglepően sűrű is, így váratlanul nemcsak behozta, hanem meg is előzte ezen a téren öreg barátait, elsősorban is Elmert, akinek szőke szakálla olykor mintha kékbe játszana, s az ember sose tudja biztosan, hogy a megvilágítás teszi-e, vagy netán abbéli szándéka, hogy különösen a fehér személyek előtt jó színben tűnjön fel; de maga mögé utasította a két elvarázsolt fivért is, Buendia és Ferdinando ugyanis ellenvetést nem ismerve állították, hogy csak az a férfi, akinek szakállája van, és több mint száz kiló. Férfiasodom, mondogatta Anatol a szakállát simogatva, de sima állat arcszesszel dörzsölve ma sem érzi magát kevésbé férfinak, hiszen az előbb lépett le a mérlegről.

Hiába volt azonban a siker és a könnyebbség, pár héttel a hazatérés után valami diagnosztizálhatatlan rossz közérzet uralkodott el rajta, Virág húzódozott ugyan családtagjainak orvoslásától, mégis megvizsgálta: nem talált semmit, de kissé azért megijedt, szörnyű volna, ha ezt az érzékeny lelket kikezdené a hypochondria, biztos, ami biztos jelszóval konzíliumra kérte Bálintot, aki a Dokival együtt évfolyamtársa volt, s aki azóta jólmenő belgyógyász és pszichiáter lett, Anatolnak pedig megbízható söröscimborája. Korsóemelgetéseik során rendszerint kölcsönösen gyakoroltak terápiás hatást egymásra, az orvosnak szabadulnia kellett a napok-hetek alatt rárakódott emberi nyavalyáktól, Anatolnak meg szüksége volt olykor némi segítségre, hogy legalább bizonyos mértékben szétválassa személyes életének és írásainak saját törvényekkel bíró világát, Bálint egy teli és három üres korsó fölött megfogalmazta a diagnózist, „hyporeflexiva”, Anatol a szokásosnál is ostobább képet vághatott, mire az orvos megszánta, és magyarázni kezdte, hogy valószínűleg nem találkozik mostanában eleget önmagával, nem reflektál eléggé. „Gyónni nem szoktál, egyébként nem vagy túl közlékeny, bizonyára az a baj, hogy nem borotválkozol hónapok óta: hiányzik az a pár perc a tükör előtt, amikor a képeden kaszálsz, hiszen akkor mögé is látsz egy kicsit, vagy borotválkozz rendszeresen, vagy minden este vedd elő a lelkitükrödet”. Vesszen a szakáll, határozott akkor Anatol, a lelkitükröket nem kedvelte, mindig eszébe jutott egy száz év előttről való erkölcsi intelm, „pápai vizeken ne kalózkodj!”, s ez folyton zátonyra futtatta a komolyságát, életének a paráznasággal összefüggő eseményeire pedig ritkán volt képes igazi büntudattal gondolni, így inkább újra a torkához emelte a borotvát.

Kéne egy jó lépés, sóhajt Anatol, redőnyös íróasztalának sarkán mindig ott áll a két tenyérnyi mágneses sakktábla, Virággal hosszan elnyúló játszmákat játszanak szerelmük hajnala óta, két-három hétig is húzódik egy parti, zajlik az életük, munka, pénzkeresés, gyerekidomítás, takarítás, tízpercenként vagy kétnaponta lépnek egyet, apró kavics jelzi a fehér vagy a fekete oldalon, hogy ki következik, Virág egyszer éjjel fél háromkor telefonált haza a kórházi ügyeletből, hogy „huszár dé négy”, Anatolt majdnem megütötte a guta, mivel legjobb álmából ébresztette a csörgés, és ráadásul mattot is kapott. Kéne valami jó lépés, biztatja magát az elmélyültebb gondolkodásra, játszmák sokaságát játssza egymással párhuzamosan, a sakktábla az asztal sarkán inkább csak arra való, hogy el ne felejtkezzen a nagy szimultánról, egy-két ügyes húzással talán a maga javára fordíthatja a munkahelyén a régóta kedvezőtlen állást, nagyokat nem hibázhat már a saját életében sem, különösen ebben a végjátékra emlékeztető stádiumban, amikor már számíthat rá, hogy hátulról és erőszakkal egyszer csak meginfarkalja a halál. Legalább ennyire foglalkoztatják azonban hőseinek a lépései is a végéhez közelítő történetben, Elmert még meg kellene írni, amint kockás plédbe bugyolálva ül az őszi napsütésben, a szociális otthon udvarán, és hosszú remegő karjaival szélesen gesztikulálva magyaráz, mert észrevette, hogy megakadt rajta a szeme a földszint hatosban lakó hetvenéves, jó karban lévő asszonynak, a Doki esetleg otthagy mindent Münchenben, és hazajön Balfra fürdőorvosnak, szabadulása után Ferdinando, a pilóta (feltéve, hogy egyáltalán lecsukják a gondtalanságból okozott testvérgyilkosságért) visszamegy vegyszert szórni a mezőgazdaságba, Katrinnak az unokája után születhetne még egy gyereke is, *végül is mibe van ez nekem?*, de mindez valójában attól függ majd, hogy hogyan kapcsolódnak egymásba a mondatok, a szöveg szintjén dől el minden.

És Anatol?, a történet végén neki mindenképp meg kéne halnia, de ez az infarktus valahogy nem volna az igazi, talán inkább az agytumor, ez a költőinek képzelt halálnem húszéves korának úgyszólván kedvelt rögeszméje volt, Anatolnak a végén már csak a hatás kedvéért is meg kéne halnia, csak hogy erre nem képes. Bár az is lehet, hogy iszonyú erőfeszítéseibe kerül, hogy valami módon legalább kiagyalójának agyában tovább éljen, mivel úgy érzi, nem élt meg eleget, nem próbált még ki mindent, már amit az ő adottságaival és képességeivel egyáltalán

kipróbálhatna, Lumnitzer Guszti egyszer arról mesélt, hogy szeretné megtapasztalni a különféle halálneveket, hát ő inkább az élet párhuzamosait akarná végigjárni, persze Guszti is egy nagy ravasz, hiszen minden halálhoz tartozik egy élet is, tehát Anatolnak nem kell aggódnia, mivel a halála egyértelműen az élete mellett bizonyít, és egyáltalán...

A berregő csengő ragadja ki Anatolt ebből a bizonytalan kimenetelűnek látszó élet-halál-küzdelemből, arszesszel bedörzsölt képét paskolgatja amíg végigmegy a hosszú előszobán, a nyitott konyhaajtón bepillantva látja, nyolc óra huszonegy, ilyen korán jönne a postás?, hát tényleg megbukott a régi rendszer?, gondolja a maga rendíthetetlen optimizmusával, és nyitja az ajtót. A középkorú asszonyosság helyett azonban egy húsz év körüli fiatalember toporog a lábtörlőn, „ajánlott levél”, mondja zavartan, köszönés helyett, és gyorsan elmerül hatalmas táskájában, mint egy szorgalmas könnyűbúvár. „Anatol Konstantin?”, kérdezi onnan a mélyből, aztán fölbukkan egy fehér borítékkal, már nyújtaná is, de a keze megáll a levegőben, szeme az ajtón lévő névtáblára mered, Anatol pillantása követi a fiút, Koller Antal - dr. Csillag Erzsébet, „második emelet nyolc: a cím pedig stimmel”, állapítja meg a fiú, zavartan visszajeti táskájába a levelet, talán biccent, vagy csak vállat von, aztán megy is, hanyag léptekkel ballag végig a nyitott körfolyosón, és értetlenül néz utána Anatol, ha csakugyan ő az.

-&-